

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»

Ακαδημαϊκό έτος 2022-2023

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Χριστίνας Καπαδούκα (Α.Μ.: ΜΔΙ2117)

Digital Services Act, Digital Markets Act και ζητήματα προστασίας προσωπικών
δεδομένων

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Λίλιαν Μήτρου

Πειραιάς, Ιούνιος 2023

Στην οικογένειά μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δίκαιο και Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών» του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Κατά την φοίτησή μου στο συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών μου δόθηκε η ευκαιρία τόσο να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου όσο και να αποκτήσω νέους ορίζοντες σε επίκαιρα νομικά ζητήματα.

Θα ήθελα να εκφράσω σ'αυτό το σημείο θερμές ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Λίλιαν Μήτρου για την πολύτιμη συμβολή και καθοδήγησή της καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η άρτια γνώση της σε σχετικά θέματα και οι επιστημονικές απόψεις της αποτέλεσαν σημείο αναφοράς για εμένα. Ήταν πραγματικά ιδιαίτερη τιμή και χαρά που συνεργάστηκα μαζί της κατά την διάρκεια αυτού του επιστημονικού ταξιδιού.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω όμως και στην οικογένειά μου, τους γονείς μου και τον αδερφό μου για τη συνεχή και αμέριστη συμπαράστασή τους όλα αυτά τα χρόνια. Με τη στάση τους μου παρέχουν πολύτιμη βοήθεια και αποτελούν για εμένα το πιο ουσιαστικό στήριγμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
2.ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ	14
2.1 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA)	14
2.1.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	14
2.1.2 Πεδίο Εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.....	16
2.1.3 Καθεστώς ευθύνης των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών.....	19
2.1.4 Υποχρεώσεις των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών	20
Α. Πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών	21
Β. Πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας	21
Γ. Πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών	22
Δ. Πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους.....	26
Ε. Πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης.....	26
2.1.5 Εφαρμογή και κυρώσεις.....	29
2.1.6 Κριτική Θεώρηση.....	31
2.2. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 για τις ψηφιακές αγορές (DMA).....	34
2.2.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	34
2.2.2 Πεδίο Εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.....	35
2.2.3 Υποχρεώσεις των πυλωρών.....	39
2.2.4 Διερεύνηση της αγοράς.....	41
2.2.5 Εξουσίες διερεύνησης, επιβολής και παρακολούθησης.....	41
2.2.6 Κριτική Θεώρηση.....	43
2.3 Η προστασία προσωπικών δεδομένων	45
2.3.1 Ιστορική και νομοθετική εξέλιξη.....	45
2.3.2 Ο Γενικός Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία Δεδομένων.....	47
2.3.3 Βασικοί Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	48
2.3.4 Αρχές επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα-Νόμιμες βάσεις επεξεργασίας	50
2.3.5 Τα δικαιώματα του υποκειμένου	54
2.3.6 Το δικαίωμα προσφυγής και οι προβλεπόμενες κυρώσεις	56

2.3.7 Ο νόμος 4624/2019	58
2.3.8 Πρόταση Κανονισμού <i>e-Privacy</i>	59
2.4 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων	61
2.4.1 Εισαγωγικά	61
2.4.2 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην <i>DSA</i> - Αιτιολογικές σκέψεις Κανονισμού.....	62
2.4.3 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην <i>DSA</i> - Διατάξεις Κανονισμού	65
2.4.4 Κριτική αξιολόγηση των ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/2065	71
Α. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις- Πεδίο εφαρμογής ΓΚΠΔ και <i>DSA</i>	71
Β. Νόμιμοι λόγοι επεξεργασίας δεδομένων, αρχή ελαχιστοποίησης.....	72
Γ. Στοχευμένη διαφήμιση- Κατάρτιση προφίλ.....	75
Δ. Αρχή διαφάνειας, δικαίωμα ενημέρωσης.....	78
Ε. Τελικές Παρατηρήσεις.....	79
2.5 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων	79
2.5.1 Εισαγωγικά	79
2.5.2 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην <i>DMA</i> - Αιτιολογικές σκέψεις Κανονισμού.....	81
2.5.3 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην <i>DMA</i> - Διατάξεις Κανονισμού	86
2.5.4 Κριτική αξιολόγηση των ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/1925	90
Α. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις –Πεδίο εφαρμογής ΓΚΠΔ και <i>DMA</i>	90
Β. Δικαίωμα στη φορητότητα	91
Γ. Συγκατάθεση.....	93
Δ. Αρχή ελαχιστοποίησης δεδομένων.....	95
Ε. Τελικές Παρατηρήσεις.....	96
3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	97
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	101

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα αναλυθούν οι Κανονισμοί (ΕΕ) 2022/2065 (Πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και 2022/1925 (Πράξη για τις ψηφιακές αγορές), -οι οποίοι αποτελούν το νέο νομικό οπλοστάσιο ρύθμισης των ψηφιακών υπηρεσιών και της ψηφιακής αγοράς- υπό το πρίσμα του δικαίου των προσωπικών δεδομένων. Σημειώνεται ότι ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ύστερα από την έγκριση της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αντιστοίχως, ύστερα από έγκριση της Πρότασης Κανονισμού για την ψηφιακή αγορά δημοσιεύθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν ο ρόλος και οι βασικές πτυχές του Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες και εν συνεχεία θα ακολουθήσει η κριτική θεώρησή του.

Αντιστοίχως, στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούν τα βασικά στοιχεία του Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές και ακολούθως θα παρουσιαστεί μια κριτική ερμηνευτική προσέγγισή του.

Στο τρίτο κεφάλαιο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί η ιστορική και νομοθετική εξέλιξη αναφορικά με το δίκαιο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει η παρουσίαση του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και ειδικότερα θα επισημανθούν μεταξύ άλλων οι βασικές έννοιες που εντοπίζονται στον εν λόγω Κανονισμό, οι αρχές σύννομης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων και τα δικαιώματα του υποκειμένου. Ακολούθως, θα αποτυπωθεί το νομικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων κατά το ελληνικό δίκαιο. Σε συνέχεια της παρουσίασης των ανωτέρω, θα εντοπιστούν τα ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των διατάξεων τόσο του Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες όσο και του Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές και θα επιχειρηθεί μια κριτική προσέγγιση των εντοπισθέντων ζητημάτων.

Καταλήγοντας θα εξαχθούν κάποια συμπεράσματα αναφορικά με την αλληλεπίδραση των δύο προαναφερθέντων Κανονισμών εν γένει με το δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων και ειδικότερα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων.

Λέξεις-Κλειδιά: Πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA), Πράξη για τις ψηφιακές αγορές (DMA), Δέσμη μέτρων για τις ψηφιακές υπηρεσίες, Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων(ΓΚΠΔ), προσωπικά δεδομένα

ABSTRACT

In this thesis, Regulations (EU) 2022/2065 (Digital Services Act) and 2022/1925 (Digital Markets Act), -which constitute the new legal framework for the regulation of digital services and the digital market- will be analysed in the light of personal data law. It should be noted that Regulation (EU) 2022/2065 on a single market for digital services was published in the Official Journal of the European Union following the adoption of the Proposal for a Regulation on Digital Services by the European Parliament. Similarly, following the adoption of the Proposed Digital Market Regulation, Regulation (EE) 2022/1925 on enforceable and fair markets in the digital sector was published.

More specifically, the first chapter will present the role and key aspects of the Digital Services Act, followed by a critical view of the Regulation.

Accordingly, the second chapter will outline the key elements of the Digital Markets Act followed by a critical interpretative approach.

In the third chapter it is deemed appropriate to mention the historical and legislative development with regard to the law of personal data protection. This will be followed by a presentation of the General Data Protection Regulation (GDPR) and, in particular, will highlight, inter alia, the basic concepts identified in this Regulation, the principles of lawful processing of personal data and the principles of the protection of personal data.

To sum up, some conclusions will be drawn regarding the interaction of the two aforementioned Regulations in general with personal data protection law and in particular with the General Data Protection Regulation.

Keywords: Digital Services Act (DSA), Digital Markets Act (DMA), Digital Services Package, General Data Protection Regulation (GDPR), personal data

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΠΔΠΧ: Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Δεδομένων

Βλ.: Βλέπε

ΓΚΠΔ: Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

ΔΕΕ: Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΔΑ: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΠΔ: Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΣΔΑ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΣΠΔ: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

ΚτΠ: Κοινωνία της Πληροφορίας

Κλπ: και λοιπά

ο.π.: όπως παραπάνω

Παρ.: παράγραφος

Πχ: Παραδείγματος χάριν

Σελ. : Σελίδα

ΣΔΕΕ: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΧΘΔΕΕ: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης

DSA: Digital Services Act

DMA: Digital Markets Act

ECAT: Ευρωπαϊκό Κέντρο για την αλγοριθμική διαφάνεια

GDPR: General Data Protection Regulation

IoT: Internet of things

P2B: Platform to Business

VLOPs: Very Large Online Platforms

VLOSEs: Very Large Online Search Engines

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφισβήτητα, η εκθετική αύξηση της τεχνολογίας και η χρήση του διαδικτύου συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση της σύγχρονης κοινωνίας διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο σε διάφορες εκφάνσεις της καθημερινότητας. Χαρακτηριστικές πτυχές του ψηφιακού περιβάλλοντος αποτελούν τόσο οι ψηφιακές υπηρεσίες και όσο η ψηφιακή αγορά.

Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν καταβάλει αρκετές προσπάθειες, προκειμένου η πολυετής τεχνολογική καινοτομία να συνοδευτεί με τις απαραίτητες νομοθετικές επικαιροποιήσεις. Η πρώτη προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να ρυθμίσει τις διαδικτυακές πλατφόρμες έγινε μέσω του Κανονισμού P2B.¹ Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο Κανονισμός P2B² είναι το πρώτο σύνολο κανόνων για τη δημιουργία ενός δίκαιου, διαφανούς και καινοτόμου οικοσυστήματος στην οικονομία των διαδικτυακών πλατφορμών.

Τον Δεκέμβριο 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια δέσμη νομοθετικών μέτρων, ήτοι δύο Προτάσεις Κανονισμού, γνωστές ως Πρόταση Κανονισμού σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών³/ πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA) και αντίστοιχα Πρόταση Κανονισμού σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα⁴/πράξη για τις ψηφιακές αγορές (DMA)⁵. Των δύο πράξεων προηγήθηκε σειρά ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως ενδεικτικά : η «Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά στην Ευρώπη» που δημοσιεύθηκε το 2015 και η «Διαμόρφωση του

¹ Papakonstantinou V. (2022), *States as platforms following the new EU regulations on online platforms*, Wilfries Martens Centre for European Studies, European View, σελ. 215.

² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/1150 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Ιουνίου 2019 για την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, διαθέσιμο σε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1150> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

³ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ, διαθέσιμο σε : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁴ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα (πράξη για τις ψηφιακές αγορές) διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=COM:2020:842:FIN> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁵ Pop F., Grant L. , Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA.

ψηφιακού περιβάλλοντος» που εγκρίθηκε από την Επιτροπή το 2020. Αξίζει να αναφερθεί τέλος η ανακοίνωση «Ψηφιακή πυξίδα 2030: ο ευρωπαϊκός δρόμος για την ψηφιακή δεκαετία» που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2021⁶.

Τόσο ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών⁷ όσο και ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα⁸ στοχεύουν στην προώθηση της καινοτομίας, της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας ιδίως μέσω του περιορισμού συγκέντρωσης εξουσίας των μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας⁹. Οι νέοι κανόνες θα παρέχουν μεγαλύτερη προστασία αναφορικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα των καταναλωτών στο Διαδίκτυο και θα συμβάλλουν στη δημιουργία δικαιότερων και προσβάσιμων σε όλους ψηφιακών αγορών¹⁰. Αξίζει να επισημανθεί ότι η παρουσία των δύο Κανονισμών, αντί Οδηγιών, δεν είναι τυχαία¹¹, δεδομένου ότι οι Κανονισμοί είναι γενικής εμβέλειας, υποχρεωτικοί και άμεσα εφαρμοστέοι σε κάθε κράτος μέλος¹². Ειδικότερα, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 στοχεύει στο να οριοθετήσει την τεχνολογία μέσω της επιβολής υποχρεώσεων διαφάνειας και δέουσας επιμέλειας¹³ ενώ επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο για τους παρόχους υπηρεσιών, ιδίως σε σχέση με τις νέες υποχρεώσεις και διαδικαστικές απαιτήσεις. Αντίστοιχα, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 στοχεύει στην παροχή κατάλληλων ρυθμιστικών εγγυήσεων σε ολόκληρη την

⁶ Chiarella M. L. (2022), *Digital Market Act(DMA) and Digital Services Act (DSA): New Rules for EU Digital Environment*, Athens Journal of Law 2022, σελ. 2,3.

⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/2065 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32022R2065>

⁸ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/1925 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Σεπτεμβρίου 2022 σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα και για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2019/1937 και (ΕΕ) 2020/1828 (Πράξη για τις Ψηφιακές Αγορές) διαθέσιμο σε: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R1925&qid=1678007371996&from=en>

⁹ Vergnolle S. (2021), *Enforcement of the DSA and the DMA : What did we learn from the GDPR?*, VerfBlog.

¹⁰ Κανέλλος Γ. Π. (2021), *Νέοι κανόνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τις ψηφιακές πλατφόρμες - Ριζικές αλλαγές στο ψηφιακό τοπίο*, διαθέσιμο σε <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/neoi-kanones-stin-eyropaiki-enosi-gia-tis-psifiakes-platformes-rizikes-allages-sto> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

¹¹ Chiarella M. L. (2022) ,ο. π. , σελ. 4.

¹² Βλ. Άρθρο 288 ΣΛΕΕ.

Ευρώπη έναντι αθέμιτων συμπεριφορών και στη βελτίωση της εσωτερικής αγοράς¹⁴. Με άλλα λόγια, η DMA αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν τις ενέργειες των λεγόμενων “gatekeepers”¹⁵, προκειμένου να διασφαλιστεί μια δικαιότερη αγορά ¹⁶.

Σύμφωνα μάλιστα με την Εκτελεστική Αντιπρόεδρο, αρμόδια για μια Ευρώπη Έτοιμη για την Ψηφιακή Εποχή, Margrethe Vestager «Οι προτάσεις DSA και DMA εξυπηρετούν έναν συγκεκριμένο σκοπό: τη διασφάλιση ότι, ως χρήστες, θα έχουμε πρόσβαση σε ευρύ φάσμα ασφαλών προϊόντων και υπηρεσιών στο Διαδίκτυο, και ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη θα μπορούν να ανταγωνίζονται ελεύθερα και δίκαια στο Διαδίκτυο, όπως ακριβώς κάνουν και εκτός Διαδικτύου...Ο,τιδήποτε είναι παράνομο εκτός Διαδικτύου, είναι επίσης παράνομο στο Διαδίκτυο»¹⁷. Η συνδυαστική εφαρμογή των δύο Προτάσεων, πλέον Κανονισμών, μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό της ισχύος των μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών που αποτελούν οικονομικούς ρυθμιστές της αγοράς αλλά και «ρυθμιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων»¹⁸. Τούτου δοθέντος, η DSA και DMA θα πρέπει να λειτουργήσουν συμπληρωματικά για την δημιουργία ενός ασφαλέστερου, πιο ανοικτού και δίκαιου ψηφιακού περιβάλλοντος¹⁹.

Ένας βασικός προβληματισμός που ανακύπτει είναι κατά πόσο οι διατάξεις των ως άνω Κανονισμών συμπλέουν με τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Όπως είναι γνωστό, στη σύγχρονη Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ), όπου η εξέλιξη της τεχνολογίας επηρεάζει καθοριστικά το σύνολο των βιοτικών σχέσεων και δραστηριοτήτων²⁰, η πληροφορία αποτελεί σημαντικό αγαθό. Μάλιστα, το WEB 2.0²¹ ως

¹⁴ Morais Carvalho J., Argá Lima F., Farinha M. (2021), *Introduction to the Digital Services Act, Content Moderation and Consumer Protection*, Revista De Direito E Tecnologia, Vol 3.,No 1, σελ. 75.

¹⁵ Ήτοι «φύλακες πύλης», οι οποίοι διαθέτουν ισχυρή διαδικτυακή παρουσία, βαθιά ριζωμένη στη καθημερινή ζωή των χρηστών.

¹⁶ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA.

¹⁷ Κανέλλος Γ. Π. (2021), *Νέοι κανόνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τις ψηφιακές πλατφόρμες -Ριζικές αλλαγές στο ψηφιακό τοπίο*, διαθέσιμο στο: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/neoi-kanones-stin-eyropaiki-enosi-gia-tis-psifiakes-platformes-rizikes-allages-sto>

¹⁸ Digital Services Act και ελευθερία έκφρασης: Καινοτομίες, περιορισμοί και ερωτηματικά, διαθέσιμο σε: <https://lawyermagazine.gr/digital-services-act-kai-elftheria-ekfrasis/>

¹⁹ Berrak Genc- Gelgec B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Would the DSA and the DMA work coherently?*, Journal of Law, Market & Innovation, Vol. 1- Issue 3/2022, σελ. 107.

²⁰ Αλεξανδροπούλου- Αιγυπτιάδου Ε. (2008), *Κοινωνία της πληροφορίας και νομική προστασία των προσωπικών δεδομένων της οικογένειας και των μελών της*, Ανάπτυχο από το περιοδικό «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ», τόμος 49ος, τεύχος 3ο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 693.

²¹ Ο σημασιολογικός ιστός (WEB 3.0) επεκτείνει έτι περαιτέρω τις δυνατότητες συλλογής και αξιοποίησης προσωπικών πληροφοριών.

πλατφόρμα με τη δημιουργία συνδέσμων μεταξύ των χρηστών έχει αυξήσει τη ροή και ανταλλαγή της προσωπικής πληροφορίας στο διαδίκτυο. Με αυτό τον τρόπο, οι νέες τεχνολογικές δυνατότητες αλλάζουν ολοκληρωτικά τον τρόπο που συλλέγονται και υφίστανται επεξεργασία τα δεδομένα δημιουργώντας νέα μοντέλα επεξεργασίας δεδομένων.²² Ο λεγόμενος «κατακλυσμός δεδομένων» έχει καθοριστικές συνέπειες ως προς την προσβασιμότητα και διάρκεια της ψηφιακής πληροφορίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ψηφιακών πληροφοριών που καταγράφονται είναι οι αναζητήσεις σε μηχανές αναζήτησης, οι διευθύνσεις πρωτοκόλλου του διαδικτύου (IP addresses), τα δεδομένα κίνησης και θέσης.²³

Ειδικότερα, στο ψηφιακό περιβάλλον οι επιχειρήσεις βασίζονται ολοένα και περισσότερο στη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²⁴ με στόχο την παροχή κατάλληλων υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται καλύτερα στις προτιμήσεις του κάθε χρήστη. Πράγματι, διαπιστώνεται ότι ψηφιακοί χρήστες διαθέτουν τα προσωπικά τους δεδομένα προκειμένου να έχουν πρόσβαση σε δωρεάν ψηφιακές υπηρεσίες.²⁵ Για την ακρίβεια δεν πρόκειται για δωρεάν υπηρεσίες, καθώς το κέρδος του παρόχου βασίζεται στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των χρηστών του²⁶. Οι προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα των χρηστών εμπορευματοποιούνται και χρησιμοποιούνται για στοχευμένες

²² Μήτρου Λ. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 27.

²³ Διπλωματική εργασία της Ιακωβίδου Μ. (2018), *Προσωπικά δεδομένα και δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη*, Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών(ΔΠΜΣ) «Δίκαιο και Πληροφορική» Τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Τμήματος Νομικής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Θεσσαλονίκη, σελ. 17.

²⁴ Αξιοσημειώτη είναι η υπόθεση Facebook που αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα παραβίασης προσωπικών δεδομένων από την ίδια την επιχείρηση (δηλαδή τον υπεύθυνο επεξεργασίας). Για τη χρήση των δεδομένων από την Cambridge Analytica δεν χρειάστηκε εξωτερική παραβίαση συστημάτων ή κακόβουλη επίθεση. Το ίδιο το σύστημα είχε σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η χρήση των δεδομένων του χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία. *Ο νέος Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR), Εφαρμογή και προκλήσεις για τι επιχειρήσεις στην εποχή της ψηφιοποίησης* (2018) ΣΕΒ, Μια πρωτοβουλία της Ομάδας Εργασίας του ΣΕΒ για τα Προσωπικά Δεδομένα, Αθήνα, σελ. 77.

²⁵ Σημειώνεται μάλιστα πως οι χρήστες συχνά παραχωρούν πληροφορίες σχετικές όχι μόνο με τους ίδιους αλλά και με άλλα πρόσωπα. Human S. and Cech F. (2020), *A Human-centric Perspective on Digital Consenting: The Case of GAFAM*, ePubwu Institutional Repository, Wirtschafts Universität Wien Vienna University of Economics and Business, σελ. 7.

²⁶ Τάχια Κ. (2022), *Τα Προσωπικά Δεδομένα ως αντάλλαγμα σε σύμβαση, Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής*, σελ. 2.

διαφημίσεις με στόχο την αύξηση κέρδους.²⁷ Συνάγει κανείς το συμπέρασμα πως το επιχειρηματικό μοντέλο των πλατφορμών που βασίζεται στη συλλογή δεδομένων και στην στοχευμένη διαφήμιση²⁸ δεν ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, όπως ενδεικτικά με την αρχή του σκοπού, της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, την εγκυρότητα της συγκατάθεσης και την διαφάνεια²⁹.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, η ευρωπαϊκή νομοθεσία³⁰ καλείται να διαφυλάξει το δικαίωμα περί ψηφιακού αυτοκαθορισμού του ατόμου³¹, με άλλα λόγια την αξίωση για αποκλειστικό έλεγχο κάθε πληροφορίας σχετιζόμενης με το υποκείμενο³². Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή επιχειρεί μέσω των προαναφερθέντων Πράξεων να καταστήσει τις διαδικτυακές πλατφόρμες πιο διαφανείς και υπεύθυνες για τον τρόπο που χρησιμοποιούν τα προσωπικά δεδομένα³³. Ωστόσο, θα πρέπει να εξετασθεί λεπτομερώς αν οι Πράξεις για τις ψηφιακές υπηρεσίες και ψηφιακές αγορές αντίστοιχα μπορούν εν τοις πράγμασι να διασφαλίσουν ότι το διαδικτυακό περιβάλλον θα προστατεύει επαρκώς τα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών, παρέχοντάς τους μεγαλύτερη εξουσία να επιλέξουν πόσα δεδομένα επιθυμούν να μοιράζονται και αυξάνοντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία σχετικά με τον τρόπο που οι διαδικτυακές πλατφόρμες χρησιμοποιούν τα προσωπικά δεδομένα των χρηστών³⁴.

²⁷ Μήτρου Λ., Λαμπρινουδάκης Κ., Γκρίτζαλης Σ., Κάτσικας Σ. (2010), *Η προστασία της Ιδιωτικότητας στην Πληροφορική και τις Επικοινωνίες - Η νομική διάσταση*, εκδόσεις Παπασωτηρίου, σελ. 17.

²⁸ Η στοχευμένη διαφήμιση αναδεικνύει τη διπλή πτυχή των δεδομένων και ειδικότερα την προσωπική τους αξία για τον καταναλωτή και την οικονομική τους αξία για τις ψηφιακές πλατφόρμες. Diez Estella F. (2023), *The DMA: a new Regulation for -or against- Digital Market in the EU?*, page 5.

²⁹ Karjalainen T. (2022), *The battle of power: Enforcing data protection law against companies holding data power*, *Computer Law and Security Review* 47 105742, σελ. 3.

³⁰ Αξίζει να σημειωθεί ότι σε εθνικό επίπεδο ο Ν. 4961/2022 εισάγει καινοτόμες ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων, για την ασφάλεια πληροφοριών και δικτύων και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

³¹ Κανέλλος Λ. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 89.

³² Χριστοδούλου Κ. (2020), *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ 245.

³³ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA

³⁴ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), ο. π.

2.ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ

2.1 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA)

2.1.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Είναι γεγονός ότι οι υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚτΠ) και ιδίως οι ενδιάμεσες υπηρεσίες έχουν καταστεί σημαντικό μέρος τόσο της οικονομίας της Ένωσης όσο και της καθημερινότητας των πολιτών της. Ακριβώς επειδή οι διαδικτυακές πλατφόρμες γίνονται ολοένα και πιο αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας, απαιτούνται επικαιροποιημένοι κανόνες σχετικά με την διαφάνεια και τη λογοδοσία στο διαδικτυακό χώρο. Πριν την DSA, τα κράτη μέλη εισήγαγαν εθνικούς νόμους σχετικά με τη ευθύνη των ενδιαμέσων επιγραμμικών πλατφορμών για την αντιμετώπιση του παράνομου περιεχομένου και της παραπληροφόρησης στο διαδίκτυο³⁵. Η Πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες αποτελεί μια νομική ρύθμιση ορόσημο στην ιστορία του διαδικτύου και αποσκοπεί, λαμβανομένου υπόψη του εγγενώς διασυνοριακού χαρακτήρα του διαδικτύου³⁶, στην εναρμόνιση των κατακερματισμένων εθνικών νομοθεσιών σχετικά με τους παρόχους ενδιαμέσων επιγραμμικών υπηρεσιών και στην δημιουργία κανόνων σε επίπεδο Ένωσης για ένα ασφαλές και αξιόπιστο επιγραμμικό περιβάλλον.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι στον εν λόγω Κανονισμό γίνεται διάκριση μεταξύ των παρόχων ενδιαμέσων υπηρεσιών, των παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας, των παρόχων επιγραμμικών πλατφορμών, των παρόχων πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης³⁷. Η διαφορά μεταξύ των υπηρεσιών φιλοξενίας και των επιγραμμικών πλατφορμών έγκειται στη διάδοση των αποθηκευμένων πληροφοριών στο κοινό, αναλυτικότερα οι υπηρεσίες φιλοξενίας αποθηκεύουν μόνο πληροφορίες, ενώ οι επιγραμμικές πλατφόρμες καθιστούν τις πληροφορίες διαθέσιμες στο

³⁵ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022),ο.π.

³⁶ Αιτιολογική σκέψη 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

³⁷ Σημειώνεται ότι οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης δεν αναφέρονταν στο κείμενο της Πρότασης Κανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο ι) του Κανονισμού ως επιγραμμική μηχανή αναζήτησης ορίζεται : «η ενδιάμεση υπηρεσία που επιτρέπει στους χρήστες να υποβάλλουν ερωτήματα για να πραγματοποιούν αναζητήσεις κατ' αρχήν σε όλους τους ιστοτόπους ή σε όλους τους ιστοτόπους συγκεκριμένης γλώσσας βάσει ερωτήματος για οποιοδήποτε θέμα, με τη μορφή λέξης-κλειδιού, φωνητικής εντολής, φράσης ή άλλων εισερχόμενων δεδομένων, και αποδίδει υπό οιαδήποτε μορφή αποτελέσματα όπου μπορούν να ανευρεθούν πληροφορίες σχετικές με το περιεχόμενο που έχει ζητηθεί».

κοινό. Η DSA προβλέπει πρόσθετες υποχρεώσεις για την υποκατηγορία των παρόχων επιγραμμικών πλατφορμών. Για τους παρόχους πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης προβλέπονται ακόμα πιο αυστηρές υποχρεώσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε την Πρότασή της για την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες στις 15 Δεκεμβρίου 2020, προκειμένου να καθοριστεί ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις ψηφιακές υπηρεσίες. Σημειώνεται δε ότι στις 23 Απριλίου 2022, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή πολιτική συμφωνία σχετικά με την τελική μορφή αυτής της νέας νομοθεσίας³⁸. Μάλιστα, στις 5 Ιουλίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την Πρόταση DSA με 539 ψήφους υπέρ, 54 ψήφους κατά και 30 αποχές³⁹. Αντιστοίχως, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανακοίνωσε στις 4 Οκτωβρίου 2022 ότι ενέκρινε την πρόταση DSA⁴⁰.

Ακολούθως, στις 27 Οκτωβρίου 2022 δημοσιεύθηκε το τελικό κείμενο της DSA στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών αρχίζει να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 93 την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα έλεγε κανείς πως είναι αξιοσημείωτη η ταχύτητα με την οποία δρομολογήθηκε η διαδικασία έγκρισης και εν συνεχεία δημοσίευσης του εν λόγω Κανονισμού.⁴¹

Διευκρινίζεται ότι ο Κανονισμός εφαρμόζεται από την 17 Φεβρουαρίου 2024.⁴² Ωστόσο, το άρθρο 24 παρ. 2,3 και 6, το άρθρο 33 παρ. 3 έως 6, το άρθρο 37 παρ. 7, το άρθρο 40 παρ. 13, το άρθρο 43 και το κεφάλαιο IV τμήματα 4,5 και 6 εφαρμόζονται από την 16^η Νοεμβρίου 2022. Τέλος, ο Κανονισμός εφαρμόζεται στους παρόχους πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης που λαμβάνουν τον σχετικό χαρακτηρισμό σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 4, τέσσερις μήνες μετά

³⁸ Standing up against illegal content, European Council, Council of European Union.

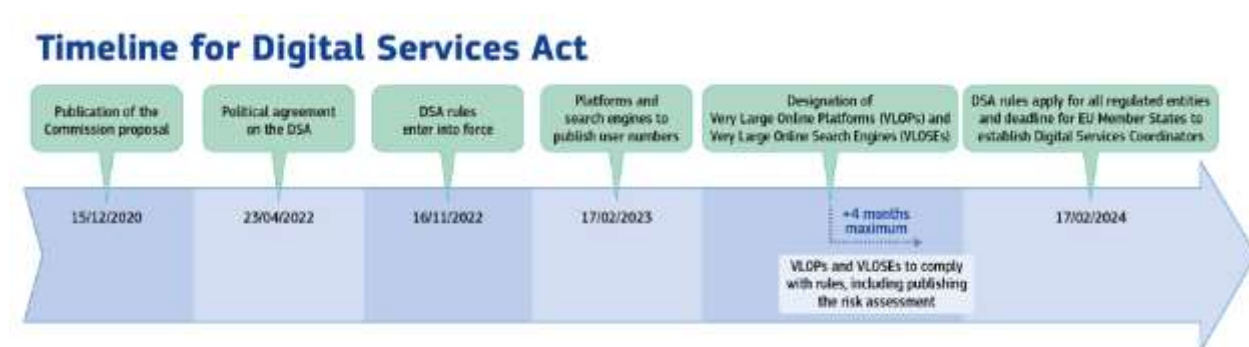
³⁹ Νέες υποχρεώσεις για τους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών - Τα «πρέπει» και τα «μη» για τους «κλειδοκράτορες» του διαδικτύου, διαθέσιμο σε: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/dsa-kai-dma-egkritikan-oi-neoi-kanones-stin-ee-gia-tis-psifiakes-ypiresies-kai-agores> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁴⁰ DSA: Council gives final approval to the protection of users' rights online, European Council (2022), Press release, Council of the European Union

⁴¹ Pehlivan C., Church P. (2023), *The EU Digital Services Act: A new era for online harms and intermediary liability*

⁴² Άρθρο 93 παρ. 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

την κοινοποίηση στον οικείο πάροχο, η οποία αναφέρεται στο άρθρο 33 παρ. 6, σε περίπτωση που η ημερομηνία αυτή είναι προγενέστερη της 17 Φεβρουαρίου 2024.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

2.1.2 Πεδίο Εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065

Η Οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο⁴³, που εκδόθηκε το 2000, αποτελεί το κύριο νομικό πλαίσιο για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών στην ΕΕ. Πρόκειται για ένα νομικό πλαίσιο που αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο για τη ρύθμιση θεμάτων αναφορικά με τις ψηφιακές υπηρεσίες στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά. Ωστόσο, έχουν σημειωθεί πολλές αλλαγές μέσα σε 20 χρόνια και οι κανόνες πρέπει να αναβαθμιστούν. Ο εν λόγω Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2965 έρχεται λοιπόν να τροποποιήσει την Οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο, προκειμένου να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα, καθώς τα επιχειρηματικά μοντέλα των διαδικτυακών πλατφορμών έχουν αποδειχθεί ευάλωτα σε νέους κινδύνους τόσο για την κοινωνία όσο και για τους χρήστες⁴⁴. Μάλιστα, ο Κανονισμός εναρμονίζει πλήρως τους κανόνες που ισχύουν για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά με στόχο τη διασφάλιση ασφαλούς και αξιόπιστου επιγραμμικού περιβάλλοντος, στο οποίο αντιμετωπίζονται η διάδοση παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο και οι κοινωνικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσει η διάδοση παραπληροφόρησης και στο οποίο

⁴³ Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=EL> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023].

⁴⁴ Αιτιολογική σκέψη 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

προστατεύονται αποτελεσματικά τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (ΧΘΔΕΕ)⁴⁵.

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 ο τελευταίος θα εφαρμόζεται σε παρόχους ορισμένων υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚτΠ)⁴⁶, δηλαδή σε κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη. Διευκρινίζεται ότι η προϋπόθεση της «αμοιβής» για την υπαγωγή μιας υπηρεσίας στην ΚτΠ θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά. Ως «εξ αποστάσεως» υπηρεσία νοείται εκείνη που παρέχεται χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι ταυτόχρονα παρόντα. Υπηρεσία «με ηλεκτρονικά μέσα» είναι εκείνη που παρέχεται στην αφετηρία της και γίνεται αποδεκτή στον προορισμό της μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης ή αποθήκευσης δεδομένων και η οποία παρέχεται, διαβιβάζεται και λαμβάνεται εξ ολοκλήρου μέσω τηλεφωνικής γραμμής, ραδιοφωνικής μετάδοσης, οπτικής ίνας ή με άλλα ηλεκτρομαγνητικά μέσα. Η υπηρεσία «κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών» αφορά σε υπηρεσία που παρέχεται με μετάδοση δεδομένων κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας.⁴⁷

Ειδικότερα, ο Κανονισμός εφαρμόζεται σε παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών, οι οποίες συνίστανται σε υπηρεσίες που είναι γνωστές ως υπηρεσίες «απλής μετάδοσης», «προσωρινής αποθήκευσης» και «φιλοξενίας», δεδομένου ότι η εκθετική αύξηση της χρήσης αυτών των υπηρεσιών έχει ενισχύσει τον ρόλο τους στη διάδοση παράνομων ή επιβλαβών πληροφοριών και δραστηριοτήτων. Οι ρυθμίσεις δε του Κανονισμού εφαρμόζονται στους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής τους ή την τοποθεσία τους, εφόσον προσφέρουν υπηρεσίες στην Ένωση⁴⁸.

⁴⁵ Αιτιολογική σκέψη 9 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁴⁶ Όπως ορίζονται στην ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/1535 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9ης Σεπτεμβρίου 2015 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών. Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32015L1535> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023].

⁴⁷ Ευγενία Αλεξανδροπούλου- Αιγυπτιάδου, *Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 και τον ν. 4624/2019*, σελ. 17.

⁴⁸ Η παροχή υπηρεσιών στην Ένωση τεκμηριώνεται από την ύπαρξη ουσιώδους σύνδεσης με την Ένωση. Μια τέτοια ουσιώδη σύνδεση με την Ένωση θεωρείται ότι υφίσταται όταν ο πάροχος

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι η έννοια του «παράνομου περιεχομένου» αντικατοπτρίζει τους κανόνες που υφίστανται στο εκτός διαδικτύου περιβάλλον και θα πρέπει να οριστεί ευρέως ώστε να καλύπτει πληροφορίες που αφορούν παράνομο περιεχόμενο, προϊόντα, υπηρεσίες και δραστηριότητες. Ειδικότερα, η έννοια αυτή θα πρέπει να νοείται ως αναφορά σε πληροφορίες⁴⁹, οι οποίες είτε είναι οι ίδιες παράνομες, όπως ρητορική μίσους ή τρομοκρατικό περιεχόμενο και παράνομο περιεχόμενο που εισάγει διακρίσεις, είτε οι εφαρμοστέοι κανόνες τις καθιστούν παράνομες λόγω του ότι αφορούν σε παράνομες δραστηριότητες⁵⁰. Επιπροσθέτως, ως «επιγραμμικές πλατφόρμες» θα πρέπει να οριστούν οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας που όχι μόνο αποθηκεύουν τις πληροφορίες που παρέχονται από τους αποδέκτες της υπηρεσίας αλλά διαδίδουν τις πληροφορίες αυτές στο κοινό κατόπιν αιτήματος των αποδεκτών της υπηρεσίας. Η έννοια της «διάδοσης στο κοινό» εμπεριέχει τη διάθεση πληροφοριών σε έναν δυνητικά απεριόριστο αριθμό ατόμων, δηλαδή τη διασφάλιση της εύκολης πρόσβασης των αποδεκτών της υπηρεσίας στις πληροφορίες, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες από τον αποδέκτη της υπηρεσίας που παρέχει τις πληροφορίες, ανεξάρτητα από το αν τα άτομα αυτά έχουν πράγματι πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες⁵¹. Οι κανόνες σχετικά με την ευθύνη για τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών⁵² που καθορίζονται στον Κανονισμό ορίζουν μόνο τότε ο πάροχος ενδιάμεσων

υπηρεσιών διαθέτει εγκατάσταση στην Ένωση ή όταν ο αριθμός αποδεκτών της υπηρεσίας σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη είναι σημαντικός σε σχέση με τον πληθυσμό τους ή βάση τη στόχευση δραστηριοτήτων προς ένα ή περισσότερα κράτη μέλη. (Αιτιολογική σκέψη 7 και 8 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065). Η στόχευση δραστηριοτήτων προς ένα ή περισσότερα κράτη μέλη μπορεί να προσδιοριστεί με βάση όλες τις σχετικές περιστάσεις (όπως η χρήση γλώσσας ή νομίσματος που χρησιμοποιείται γενικά στο οικείο κράτος μέλος ή η δυνατότητα παραγγελίας προϊόντων ή υπηρεσιών).

⁴⁹ Ανεξάρτητα από την μορφή τους.

⁵⁰ Αιτιολογική σκέψη 12 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁵¹ Αιτιολογική σκέψη 14 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁵² Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 17 της Οδηγίας 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 (για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ) ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου πρέπει να λαμβάνει άδεια από τους δικαιούχους προκειμένου να παρουσιάσει ή να καταστήσει διαθέσιμα στο κοινό έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας. Η παράγραφος 4 του άρθρου 17 ορίζει ότι: «Εάν δεν έχει χορηγηθεί άδεια, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου ευθύνονται για μη αδειοδοτημένες πράξεις παρουσίασης στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης στο κοινό, έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων αντικειμένων προστασίας, εκτός εάν οι πάροχοι υπηρεσιών αποδείξουν ότι:α) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση της άδειας, και β) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου προκειμένου να διαπιστώσουν την έλλειψη διαθεσιμότητας συγκεκριμένων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας για τα οποία οι δικαιούχοι έχουν παράσχει στους παρόχους υπηρεσιών τις σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες. και σε κάθε περίπτωση γ) έχουν

υπηρεσιών δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος σε σχέση με παράνομο περιεχόμενο, το οποίο παρέχεται από τους αποδέκτες της υπηρεσίας. Η απαλλαγή από την ευθύνη δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν ο πάροχος ενδιάμεσων υπηρεσιών διαδραματίζει ενεργό ρόλο, ο οποίος είναι τέτοιας φύσεως ώστε να του παρέχει γνώση ή έλεγχο των εν λόγω πληροφοριών⁵³. Προκειμένου να επωφελείται των απαλλαγών από την ευθύνη για υπηρεσίες φιλοξενίας, ο πάροχος θα πρέπει, μόλις λάβει πραγματική γνώση ή αντιληφθεί ότι πρόκειται για παράνομες δραστηριότητες ή παράνομο περιεχόμενο, να ενεργεί άμεσα, προκειμένου να αποσύρει το παράνομο περιεχόμενο ή να απενεργοποιήσει την πρόσβαση σε αυτό⁵⁴.

2.1.3 Καθεστώς ευθύνης των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών

Το δεύτερο κεφάλαιο του Κανονισμού υιοθετεί αρκετούς κανόνες σε ζητήματα ευθύνης της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 6 της DSA υιοθετεί το άρθρο 14 της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο⁵⁵. Για να απαλλάσσονται της ευθύνης οι πάροχοι θα πρέπει να επιτελούν έναν καθαρά τεχνικό, αυτόματο και παθητικό ρόλο. Επομένως, η διάκριση μεταξύ του ενεργού και ουδέτερου ρόλου παραμένει σημαντική για τους παρόχους⁵⁶. Καθοριστικής σημασίας για την απαλλαγή είναι και το στοιχείο της γνώσης της παράβασης που ενεργοποιεί την υποχρέωση αφαίρεσης του επίμαχου περιεχομένου⁵⁷. Η DSA αναφέρει ότι οι πάροχοι μπορούν να αποκτήσουν αυτή την γνώση

ενεργήσει με ταχύτητα, με τη λήψη της επαρκώς τεκμηριωμένης ειδοποίησης από τους δικαιούχους, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση σε ή να αποσύρουν από τους ιστοτόπους τους έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας στα οποία αφορά η ειδοποίηση, και έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τις μελλοντικές αναφορτώσεις τους σύμφωνα με το στοιχείο β).» Διαθέσιμο σε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0790> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023] Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν. 4996/2022 (ΦΕΚ Α 218 - 24.11.2022) .

⁵³ Αιτιολογική σκέψη 18 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁵⁴ Αιτιολογική σκέψη 22 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁵⁵ Τα άρθρα 4 και 5 αποκλείουν την ευθύνη των παρόχων υπηρεσίας που συνίσταται στην απλή μετάδοση και την προσωρινή αποθήκευση αντίστοιχα.

⁵⁶ Buiten M. C. (2021), *The Digital Services Act From Intermediary Liability to Platform Regulation*, σελ. 381

⁵⁷ Αξίζει να αναφερθεί η πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-682/18 (Frank Peterson κατά Google LLC κλπ.) και C-683/18 (Elsevier Inc. κατά Cyando AG), στην οποία κρίθηκε ότι ο διαχειριστής πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο ή πλατφόρμας φιλοξενίας και ανταλλαγής αρχείων, στην οποία οι χρήστες μπορούν να θέτουν παρανόμως στη διάθεση του κοινού προστατευόμενο περιεχόμενο, δεν τελεί πράξεις «παρουσίασης στο κοινό», εκτός αν συμβάλλει εκουσίως, κατά τρόπο που δεν περιορίζεται απλώς στη διάθεση της πλατφόρμας και στην παροχή

μέσω επαρκών και τεκμηριωμένων κοινοποιήσεων. Τα προνόμια απαλλαγής από την ευθύνη δεν παύουν όταν οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών λαμβάνουν οικειοθελώς μέτρα για την αφαίρεση ή τον εντοπισμό παράνομου περιεχομένου ή όταν λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου.⁵⁸ Η εν λόγω ρήτρα του «καλού Σαμαρείτη» συνδέεται με την πρόβλεψη του άρθρου 8 της DSA⁵⁹, σύμφωνα με την οποία δεν επιβάλλεται στους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών γενική υποχρέωση παρακολούθησης των πληροφοριών ούτε γενική υποχρέωση ενεργητικής αναζήτησης γεγονότων⁶⁰.

2.1.4 Υποχρεώσεις των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών

Το τρίτο κεφάλαιο ορίζει τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας για ένα ασφαλές επιγραμμικό περιβάλλον. Παρατηρείται ότι ο Κανονισμός έχει «πολυεπίπεδη» δομή, με άλλα λόγια δομή «πυραμίδας» αναφορικά με τις υποχρεώσεις που προβλέπει για τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών. Στο χαμηλότερο και ευρύτερο «επίπεδο» προβλέπονται οι υποχρεώσεις που ισχύουν για όλους τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών. Στο επόμενο επίπεδο εντοπίζονται οι υποχρεώσεις που εφαρμόζονται σε παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας. Το τρίτο επίπεδο υποχρεώσεων εφαρμόζεται στους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών και αντίστοιχα το τελευταίο επίπεδο εφαρμόζεται στους παρόχους πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης.⁶¹ Σημειώνεται ότι στο τμήμα 4 του εν λόγω Κανονισμού επιβάλλονται

πρόσβασης σε προστατευόμενο περιεχόμενο, αλλά αντιθέτως α) έχει συγκεκριμένη γνώση ότι υπάρχει παράνομο περιεχόμενο στην πλατφόρμα και απέχει από την ταχεία αφαίρεσή του, ή β) παρά το γεγονός ότι γνωρίζει ότι οι χρήστες διαθέτουν παράνομο περιεχόμενο, απέχει από τη θέσπιση κατάλληλων τεχνολογικών μέτρων για την αντιμετώπιση της παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων σε αυτήν, ή γ) συμμετέχει στην επιλογή προστατευμένου περιεχομένου που κοινοποιήθηκε παράνομα δημόσια, παρέχοντας εργαλεία που προορίζονται για την παράνομη κοινοποίηση τέτοιου περιεχομένου ή την εν γνώσει προώθησή του.

⁵⁸ Άρθρο 7 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁵⁹ Maroni M. (2023), 'Mediated transparency': *The Digital Services Act and the legitimization of platform power, forthcoming in (In)visible European Government: Critical Approaches to Transparency as an Ideal and a Practice*, University of Helsinki - Faculty of Law, σελ. 8.

⁶⁰ Ortolani P. (2022), *The resolution of content moderation disputes under the Digital Services Act*, 2 *Giustizia Consensuale*, σελ. 5.

⁶¹ Wilman F. (2022), *The Digital Services Act (DSA): An overview*, European Commission, σελ. 3.

πρόσθετες υποχρεώσεις σχετικά με τους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών που δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους.

A. Πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών

Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο τμήμα ορίζει τις υποχρεώσεις που ισχύουν για όλους τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών. Σύμφωνα με το άρθρο 12 «οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών ορίζουν ένα ενιαίο σημείο επαφής που επιτρέπει την άμεση επικοινωνία, με ηλεκτρονικά μέσα, με τις αρχές των κρατών μελών, την Επιτροπή και το συμβούλιο». Επιπλέον, το άρθρο 14 προβλέπει την υποχρέωση για τους παρόχους υπηρεσιών να περιλαμβάνουν στους γενικούς όρους και προϋποθέσεις χρήσης των υπηρεσιών τους πληροφορίες⁶² σχετικά με τυχόν περιορισμούς, τους οποίους επιβάλλουν σε σχέση με τη χρήση της υπηρεσίας τους όσον αφορά τις πληροφορίες που παρέχονται από τους αποδέκτες της υπηρεσίας. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 15, οι πάροχοι υποχρεούνται να δημοσιεύσουν ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τον έλεγχο του περιεχομένου που διενεργούν.

B. Πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας

Το δεύτερο τμήμα του τρίτου κεφαλαίου εισάγει πρόσθετες υποχρεώσεις για τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας, κυρίως όσον αφορά τους μηχανισμούς ειδοποίησης και δράσης. Σύμφωνα με το άρθρο 16, οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας θέτουν σε εφαρμογή ένα φιλικό, εύκολα προσβάσιμο μηχανισμό που επιτρέπει σε οποιοδήποτε πρόσωπο να τους ειδοποιεί σχετικά με την ύπαρξη παράνομου περιεχομένου. Οι ειδοποιήσεις πρέπει να περιέχουν εκτός από τον λόγο του αιτήματος, τα στοιχεία του αιτούντος, τη σαφή ένδειξη της θέσης του και μια δήλωση καλής πίστης του. Οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας πρέπει να ενημερώνουν το πρόσωπο εγκαίρως για την απόφασή του καθώς και για την δυνατότητα άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης⁶³. Οι πάροχοι επίσης παρέχουν σαφή αιτιολογία στους θιγόμενους αποδέκτες της υπηρεσίας για οποιονδήποτε περιορισμό (περιορισμός προβολής συγκεκριμένων πληροφοριών, αναστολή, παύση υπηρεσίας) που επιβάλλεται με την αιτιολογία ότι οι πληροφορίες που παρέχονται από τον αποδέκτη της υπηρεσίας

⁶² Οι πληροφορίες αυτές είναι σχετικές «με κάθε πολιτική, διαδικασία, μέτρο και εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον σκοπό του ελέγχου περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένων της αλγοριθμικής λήψης αποφάσεων και της επανεξέτασης από άνθρωπο και του κανονισμού λειτουργίας του εσωτερικού συστήματος διαχείρισης καταγγελιών».

⁶³ Άρθρο 16 παρ. 5 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

αποτελούν παράνομο περιεχόμενο ή είναι ασύμβατες με τους όρους και τις προϋποθέσεις τους.⁶⁴ Με την εφαρμογή του άρθρου 17 του Κανονισμού εκπληρώνονται δύο διακριτές λειτουργίες : α) ενημέρωση του χρήστη για οποιοδήποτε περιορισμό που επιβάλλεται και β) αιτιολογία για την επιβολή του περιορισμού⁶⁵. Με βάση το εν λόγω άρθρο συνάγεται ότι οι χρήστες έχουν δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής αλλά όχι δικαίωμα ακρόασης πριν τη λήψη της απόφασης⁶⁶. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κανονισμού οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας υποχρεούνται να ενημερώνουν τις αρμόδιες εθνικές αρχές επιβολής του νόμου ή τις δικαστικές αρχές, εάν αντιληφθούν ότι υπάρχουν υπόνοιες για τέλεση ορισμένων ποινικών αδικημάτων. Προσδιορίζεται ωστόσο ότι η συγκεκριμένη υποχρέωση περιορίζεται σε ποινικά αδικήματα που συνεπάγονται απειλή για την ανθρώπινη ζωή ή ασφάλεια⁶⁷.

Γ. Πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών

Το τρίτο τμήμα⁶⁸ του Κανονισμού περιέχει περαιτέρω διατάξεις για τους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών⁶⁹. Το άρθρο 20 υποχρεώνει τις επιγραμμικές πλατφόρμες να δημιουργήσουν ένα εύκολα προσβάσιμο και δωρεάν ηλεκτρονικό σύστημα καταγγελιών. Το σύστημα καταγγελιών πρέπει να επιτρέπει στους αποδέκτες της υπηρεσίας να προσφύγουν κατά απόφασης του παρόχου επιγραμμικής πλατφόρμας που λαμβάνεται μετά την παραλαβή ειδοποίησης με την αιτιολογία ότι οι πληροφορίες που παρέχονται από τους αποδέκτες είναι παράνομες ή δεν συνάδουν με τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις⁷⁰. Οι

⁶⁴ Άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁶⁵ Leerssen P. (2023), *An end to shadow banning? Transparency rights in the Digital Services Act between content moderation and curation*, University of Amsterdam, Institute for Information Law, Netherlands, *Computer Law & Security Review* 48 105790, σελ. 7.

⁶⁶ Genc- Gelgec B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Will the DSA Correct Its Predecessor's Deficiencies?*, *Croatian Yearbook of European Law and Policy*, σελ. 24.

⁶⁷ Wilman F. (2022), *The Digital Services Act (DSA): An Overview*, European Commission, σελ. 8.

⁶⁸ Το εν λόγω τμήμα δεν εφαρμόζεται στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, με εξαίρεση το άρθρο 24 παρ. 3.

⁶⁹ Ως επιγραμμική πλατφόρμα νοείται η «υπηρεσία φιλοξενίας η οποία, κατόπιν αιτήματος αποδέκτη της υπηρεσίας, αποθηκεύει και διαδίδει στο κοινό πληροφορίες, εκτός εάν η δραστηριότητα αυτή αποτελεί ήσσοнос σημασίας και αμιγώς δευτερεύον στοιχείο άλλης υπηρεσίας ή ήσσοнос σημασίας λειτουργία της κύριας υπηρεσίας και, για αντικειμενικούς και τεχνικούς λόγους, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς αυτή την άλλη υπηρεσία, και η ενσωμάτωση του στοιχείου ή της λειτουργίας στην άλλη υπηρεσία δεν αποτελεί μέσο για την παράκαμψη της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού». Άρθρο 3 στοιχείο θ), Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁷⁰ Αυτό ισχύει για αποφάσεις αφαίρεσης περιεχομένου, αναστολής της παροχής της υπηρεσίας, κατάργησης του λογαριασμού των αποδεκτών.

αποδέκτες έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, προκειμένου να επιλύσουν διαφορές που αφορούν στις αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 20 παρ.1⁷¹.

Σύμφωνα με το άρθρο 22 «οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών λαμβάνουν τα αναγκαία τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ώστε να διασφαλίσουν ότι η επεξεργασία των ειδοποιήσεων που υποβάλλονται από αξιόπιστες πηγές επισήμανσης παράνομου περιεχομένου⁷², στον καθορισμένο τομέα ειδίκευσής τους, μέσω των μηχανισμών που αναφέρονται στο άρθρο 16, καθώς και η λήψη των σχετικών αποφάσεων πραγματοποιούνται κατά προτεραιότητα και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση». Αξίζει να αναφερθεί ότι οι επιγραμμικές πλατφόρμες αναστέλλουν για εύλογο χρονικό διάστημα ύστερα από προειδοποίηση την παροχή υπηρεσιών σε αποδέκτες της υπηρεσίας που διαδίδουν συχνά προδήλως παράνομο περιεχόμενο⁷³. Το άρθρο 24 παρ. 1 προβλέπει ότι εκτός από τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 15, οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών περιλαμβάνουν στις εκθέσεις που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των διαφορών που υποβλήθηκαν στα όργανα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών που αναφέρονται στο άρθρο 21, τα αποτελέσματα της επίλυσης διαφορών και τον αριθμό των αναστολών που επιβλήθηκαν δυνάμει του άρθρου 23. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 24 έως τις 17 Φεβρουαρίου 2023, και στη συνέχεια τουλάχιστον μία φορά ανά έξι μήνες, οι πάροχοι δημοσιεύουν σε δημόσια διαθέσιμο τμήμα της επιγραμμικής διεπαφής τους, πληροφορίες σχετικά με τον μέσο ανά μήνα αριθμό ενεργών αποδεκτών της υπηρεσίας. ⁷⁴ Διευκρινίζεται σε κάθε περίπτωση πως όλοι οι αποδέκτες που συμμετέχουν στην υπηρεσία (π.χ. θέαση ή ακρόαση περιεχομένου που διαδίδεται στην επιγραμμική

⁷¹ Άρθρο 21 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁷² Ο αιτών φέρει την ιδιότητα της αξιόπιστης πηγής, εφόσον διαθέτει ιδιαίτερη εμπειρογνωσία για την ανίχνευση του παράνομου περιεχομένου, είναι ανεξάρτητος από κάθε πάροχο επιγραμμικών πλατφορμών, ασκεί τις δραστηριότητες του για τους σκοπούς της υποβολής ειδοποιήσεων με επιμελή και αντικειμενικό τρόπο.

⁷³ Άρθρο 23 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁷⁴ Για λόγους διαφάνειας και προκειμένου να διευκολυνθεί η παρακολούθηση της συμμόρφωσης με την DSA κατά την αρχική περίοδο εφαρμογής της, οι πάροχοι ενθαρρύνονται να κοινοποιούν τις πληροφορίες σχετικά με τους μέσους μηνιαίους ενεργούς αποδέκτες της επιγραμμικής πλατφόρμας ή της επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης. ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Οδηγίες σχετικά με την απαίτηση δημοσίευσης αριθμών χρηστών,(2023), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σελ. 5, διαθέσιμο σε <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/library/dsa-guidance-requirement-publish-user-numbers> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

πλατφόρμα ή με την παροχή τέτοιου περιεχομένου με σκοπό την πώληση ή διαφήμιση ενός προϊόντος ή υπηρεσίας) θα πρέπει να θεωρηθούν ενεργοί αποδέκτες της υπηρεσίας.⁷⁵ Μάλιστα, όταν ένας αποδέκτης της υπηρεσίας που χρησιμοποιεί διαφορετικές επιγραμμικές διεπαφές, θα πρέπει, όπου είναι δυνατόν, να υπολογίζεται μόνο μία φορά⁷⁶, προκειμένου να καταμετρηθεί ο πραγματικός αριθμός των χρηστών που χρησιμοποιούν την υπηρεσία.

Το άρθρο 25 του εν λόγω Κανονισμού προβλέπει ότι οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών δεν σχεδιάζουν και δεν διαχειρίζονται τις επιγραμμικές διεπαφές τους κατά τρόπο που παραπλανά ή χειραγωγεί τους αποδέκτες της υπηρεσίας τους⁷⁷. Το εν λόγω άρθρο φαίνεται να υιοθετεί την προβλεπόμενη από τον ΓΚΠΔ αρχή της προστασίας δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό. Εν συνεχεία, το άρθρο 26 ορίζει ότι οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που παρουσιάζουν διαφημίσεις στις επιγραμμικές διεπαφές, διασφαλίζουν ότι οι αποδέκτες της υπηρεσίας αναγνωρίζουν με σαφή τρόπο ότι οι πληροφορίες που παρουσιάζονται αποτελούν διαφήμιση, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου παρουσιάζεται η διαφήμιση, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που πλήρωσε για την διαφήμιση, σημαντικές πληροφορίες με τις κύριες παραμέτρους που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό του αποδέκτη στον οποίο παρουσιάζεται η διαφήμιση.

Κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστεί σε αυτό το σημείο ο όρος επιγραμμική συμπεφορική διαφήμιση, προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο ρόλος που διαδραματίζει στη σύγχρονη Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ). Με την συμπεφορική διαφήμιση παρατηρείται η συμπεφορρά των χρηστών σε βάθος χρόνου. « Η συμπεφορική διαφήμιση μελετά τα χαρακτηριστικά της συμπεφορράς αυτής μέσω των ενεργειών των χρηστών (επαναλαμβανόμενες επισκέψεις σε δικτυακούς τόπους, διαδραστικές ενέργειες, λέξεις - κλειδιά, επιγραμμική παραγωγή περιεχομένου κλπ.) με σκοπό τη δημιουργία συγκεκριμένου

⁷⁵ ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Οδηγίες σχετικά με την απαίτηση δημοσίευσης αριθμών χρηστών, (2023), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σελ. 5. διαθέσιμο σε <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/dsa-guidance-requirement-publish-user-numbers> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁷⁶ Αιτιολογική σκέψη 77 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁷⁷ Επισημαίνεται ότι στην Πρόταση Κανονισμού δεν υπήρχε αντίστοιχο άρθρο.

προφίλ και την επακόλουθη προώθηση στοχοθετημένης διαφήμισης που να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα».⁷⁸

Η κύρια τεχνολογία που χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των χρηστών στο διαδίκτυο βασίζεται στα «cookies παρακολούθησης». Ειδικότερα, τα cookies διακρίνονται σε session cookies, τα οποία αποθηκεύονται προσωρινά και persistent cookies, τα οποία παραμένουν αποθηκευμένα στον browser μέχρι να λήξουν ή να διαγραφούν. Ως first party cookies ορίζονται όσα έχουν τοποθετηθεί από τον ιστότοπο που επισκέπτεται ο χρήστης και σκοπό έχουν την αποθήκευση προτιμήσεων των επισκεπτών, τη βελτίωση της λειτουργικότητας των ιστοτόπων ή τη συλλογή δεδομένων ανάλυσης. Επιπλέον, ο ιστότοπος μπορεί να χρησιμοποιεί εξωτερικές υπηρεσίες, οι οποίες τοποθετούν τα δικά τους cookies, τα λεγόμενα third party cookies.⁷⁹ Ως εκ τούτου, η διαδικτυακή παρακολούθηση είναι το συστατικό στοιχείο της επιγραμμικής διαφήμισης προκειμένου να επιτυγχάνεται η δημιουργία προφίλ χρηστών για την αποτελεσματική στόχευσή τους.

Επιστρέφοντας στην παρουσίαση των άρθρων της DSA ένα επιπλέον κρίσιμο άρθρο του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 είναι το άρθρο 27, το οποίο στοχεύει στην επίτευξη διαφάνειας των συστημάτων συστάσεων⁸⁰ και σύμφωνα με το οποίο «οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που χρησιμοποιούν συστήματα συστάσεων ορίζουν στους όρους και τις προϋποθέσεις σε απλή και κατανοητή γλώσσα τις κύριες παραμέτρους που χρησιμοποιούνται στα συστήματα συστάσεών τους καθώς και τις επιλογές με τις οποίες οι αποδέκτες της υπηρεσίας μπορούν να τροποποιήσουν ή να επηρεάσουν τις παραμέτρους αυτές». Σημειώνεται ότι τα συστήματα συστάσεων υιοθετούν συχνά τεχνικές μηχανικής μάθησης που συνδυάζουν διάφορες πηγές πληροφοριών προκειμένου να προβλέψουν αποτελέσματα για τα άτομα και να τα κατατάξουν σε κατηγορίες⁸¹. Ιδιαίτερα σημαντική προσθήκη ιδίως για την προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτελεί το άρθρο 28 στο

⁷⁸ Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων, Γνώμη 2/2010 σχετικά με την επιγραμμική συμπεφορική διαφήμιση.

⁷⁹ Βλ. https://commission.europa.eu/cookies-policy_el [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁸⁰ Χαρακτηριστικό παράδειγμα συστήματος συστάσεων : η επιγραμμική πλατφόρμα προτείνει κατατάσσει και ιεραρχεί πληροφορίες με τη χρήση αλγορίθμων, διακρίνει μέσω κειμένου ή άλλων οπτικών αναπαραστάσεων, ή επιμελείται με άλλον τρόπο τις πληροφορίες που παρέχονται από τους αποδέκτες. Αιτιολογική σκέψη 70 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁸¹ Maroni M. (2023), 'Mediated transparency' : The Digital Services Act and the legitimization of platform power, forthcoming in (In)visible European Government: Critical Approaches to Transparency as an Ideal and a Practice, University of Helsinki - Faculty of Law, σελ. 16.

οποίο υπογραμμίζεται ότι «οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών στις οποίες έχουν πρόσβαση οι ανήλικοι λαμβάνουν κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων στην υπηρεσία τους.» Διαπιστώνεται σ' αυτό το σημείο πως στο τελικό κείμενο του Κανονισμού αναγνωρίστηκε ρητά η ανάγκη εξασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων αναφορικά με το δικαίωμα τους στην ιδιωτικότητα.⁸²

Δ. Πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους

Στο τέταρτο τμήμα⁸³ περιέχονται επιπρόσθετες διατάξεις που εφαρμόζονται σε παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών που δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους⁸⁴. Σύμφωνα με το άρθρο 30 οι εν λόγω πάροχοι, εφόσον έχουν λάβει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα των εμπόρων, διασφαλίζουν ότι οι τελευταίοι μπορούν να χρησιμοποιούν τις εν λόγω επιγραμμικές πλατφόρμες για την προώθηση μηνυμάτων ή για την προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση. Τέλος, όταν ο πάροχος επιγραμμικής πλατφόρμας ενημερώνεται για παράνομο προϊόν ή υπηρεσία⁸⁵ που προσφέρεται από έναν έμπορο σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση μέσω των υπηρεσιών του, ο εν λόγω πάροχος ενημερώνει τους καταναλωτές που αγόρασαν το παράνομο προϊόν ή την υπηρεσία μέσω των υπηρεσιών του. Γίνεται αντιληπτό ότι με τα ως άνω άρθρα επιχειρείται η εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας στο ψηφιακό εμπόριο.

Ε. Πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης

Το πέμπτο τμήμα προβλέπει τις πρόσθετες υποχρεώσεις παρόχων πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών (VLOPs) και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης (VLOSEs) όσον αφορά τη διαχείριση συστημικών κινδύνων. Πρόκειται σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 για τις πλατφόρμες και μηχανές

⁸² Αιτιολογική σκέψη 71 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁸³ Σημειώνεται ότι στην Πρόταση Κανονισμού DSA δεν προβλεπόταν αυτοτελές τμήμα με τον προαναφερθέντα τίτλο.

⁸⁴ Το εν λόγω τμήμα δεν εφαρμόζεται σε παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών που θεωρούνται πολύ μικρές ή μικρές επιχειρήσεις, άρθρο 29 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁸⁵ Άρθρο 32 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

αναζήτησης που συγκεντρώνουν έναν αριθμό μέσω μηνιαίων αποδεκτών της υπηρεσίας στην Ένωση ίσο ή υψηλότερο από 45 εκατομμύρια. Σημειώνεται ότι στις 25 Απριλίου 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τις πρώτες αποφάσεις χαρακτηρισμού, με τις οποίες ορίζονται 17 πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες και 2 πολύ μεγάλες επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης που έχουν τουλάχιστον 45 εκατομμύρια μηνιαίους ενεργούς χρήστες.⁸⁶ Ειδικότερα, ως πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες ορίστηκαν οι εξής: Alibaba AliExpress, Amazon Store, Apple AppStore, Booking.com, Facebook, Google Play, Google Maps, Google Shopping, Instagram, LinkedIn, Pinterest, Snapchat, TikTok, Twitter, Wikipedia, YouTube, Zalando. Αντίστοιχα, ως πολύ μεγάλες επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης ορίστηκαν οι ακόλουθες : Bing, Google Search.⁸⁷ Ο χαρακτηρισμός των πλατφορμών βασίζεται στις πληροφορίες σχετικά με τον μέσο ανά μήνα αριθμό ενεργών αποδεκτών της υπηρεσίας που έπρεπε να δημοσιεύσουν οι πάροχοι έως τις 17 Φεβρουαρίου 2023.⁸⁸

Λαμβανομένου υπόψιν του ειδικού ρόλου και της εμβέλειας των πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης θα πρέπει να επιβληθούν πρόσθετες απαιτήσεις όσον αφορά την ενημέρωση και τη διαφάνεια των όρων και προϋποθέσεων τους⁸⁹. Σύμφωνα με το άρθρο 34 οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης εντοπίζουν, αναλύουν και αξιολογούν συστημικούς κινδύνους στην Ένωση που απορρέουν από τον σχεδιασμό, τη λειτουργία ή τη χρήση των υπηρεσιών τους στην Ευρώπη διενεργώντας εκτιμήσεις κινδύνου τουλάχιστον μία φορά ετησίως. Οι κίνδυνοι αφορούν στη διάδοση παράνομου περιεχομένου, τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στην άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων (π.χ. ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης) καθώς και την εσκεμμένη χειραγώγηση της υπηρεσίας με δυσμενείς επιπτώσεις στην προστασία της δημόσιας υγείας,

⁸⁶ Σύμφωνα με την Εκτελεστική Αντιπρόεδρο, αρμόδια για μια Ευρώπη Έτοιμη για την Ψηφιακή Εποχή, Margrethe Vestager : “Η όλη λογική των κανόνων μας είναι να διασφαλίσουν ότι η τεχνολογία εξυπηρετεί τους ανθρώπους και τις κοινωνίες στις οποίες ζούμε –όχι το αντίστροφο. Η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες θα εξασφαλίσει ουσιαστική διαφάνεια και λογοδοσία των πλατφορμών και των μηχανών αναζήτησης και θα προσφέρει στους καταναλωτές μεγαλύτερο έλεγχο στη ζωή τους στο διαδίκτυο. Οι χαρακτηρισμοί που έγιναν σήμερα αποτελούν τεράστιο βήμα πρόόδου για την επίτευξη αυτού του στόχου.”

⁸⁷ Πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες: η Επιτροπή ορίζει τις πρώτες πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες και μηχανές αναζήτησης, διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_2413 [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

⁸⁸ Άρθρο 24 παρ. 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁸⁹ Αιτιολογική σκέψη 48 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

των ανηλίκων και της δημόσιας ασφάλειας. Οι κίνδυνοι αυτοί θα πρέπει να μετριαστούν με κατάλληλα, αναλογικά και αποτελεσματικά μέτρα, όπως προσαρμογή του σχεδιασμού των υπηρεσιών, προσαρμογή των όρων και προϋποθέσεων τους, προσαρμογή των διαδικασιών ελέγχου περιεχομένου, προσαρμογή των συστημάτων διαφήμισής τους, ενίσχυση των εσωτερικών διαδικασιών και πόρων, έναρξη της συνεργασίας με αξιόπιστες πηγές επισήμανσης παράνομου περιεχομένου⁹⁰. Η διάταξη αυτή, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω κρίνεται προβληματική, καθώς δεν είναι διατυπωμένη με σαφήνεια.

Με δεδομένο ότι οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες και οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης χρησιμοποιούν αλγοριθμικά συστήματα, κρίνεται αναγκαία η διενέργεια τεχνικών αναλύσεων και αξιολογήσεων των εν λόγω αλγορίθμων. Υπογραμμίζεται ότι στις 18 Απριλίου 2023 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την αλγοριθμική διαφάνεια (ECAT) από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) προκειμένου να παράσχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιστημονική εμπειρογνωσία αξιολογώντας την λειτουργία των αλγορίθμων και προτείνοντας βέλτιστες πρακτικές για τον περιορισμό των επιπτώσεών τους.⁹¹ Μάλιστα, οι ερευνητές του Κοινού Κέντρου Ερευνητών θα αξιοποιήσουν την εμπειρογνωσία τους στον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης, η οποία έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στο πλαίσιο της έκδοσης σημαντικών νομοθετικών πράξεων, όπως η Πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη⁹².

Σε περίπτωση δε κρίσης η Επιτροπή κατόπιν σύστασης του Συμβουλίου δύναται να εκδώσει απόφαση με την οποία απαιτεί από έναν ή περισσότερους παρόχους πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης να αξιολογήσουν κατά πόσο η λειτουργία και χρήση των υπηρεσιών τους συμβάλλουν σε σοβαρή απειλή, να προσδιορίσουν τα αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα εξάλειψης ή

⁹⁰ Άρθρο 36 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁹¹ Επιβολή της πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες: η Επιτροπή εγκαινιάζει το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την αλγοριθμική διαφάνεια, διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_2186 [Τελευταία προβολή: 26.04.2023]

⁹² Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ (ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ) ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

περιορισμού σοβαρής απειλής και να υποβάλουν σχετική έκθεση στην Επιτροπή⁹³. Σημειώνεται ότι οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης υπόκεινται, με δικά τους έξοδα και τουλάχιστον μία φορά ανά έτος, σε ανεξάρτητους ελέγχους για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις του τρίτου κεφαλαίου, τους κώδικες δεοντολογίας και τα πρωτόκολλα διαχείρισης κρίσης⁹⁴. Περαιτέρω υποχρεώσεις διαφάνειας επιβάλλονται αναφορικά με τη χρήση συστημάτων συστάσεων (άρθρο 38) και τη διαδικτυακή διαφήμιση⁹⁵ (άρθρο 39). Σύμφωνα με το άρθρο 40 οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης παρέχουν στον συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών της χώρας εγκατάστασης ή στην Επιτροπή πρόσβαση σε δεδομένα, τα οποία είναι αναγκαία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό. Επιπροσθέτως, συστήνουν υπηρεσία συμμόρφωσης, η οποία είναι ανεξάρτητη από τις επιχειρησιακές υπηρεσίες τους και απαρτίζεται από έναν ή περισσότερους υπευθύνους συμμόρφωσης.⁹⁶ Τέλος, το έκτο τμήμα εισάγει ρυθμίσεις σχετικά με πρότυπα (άρθρο 44), κώδικες δεοντολογίας και πρωτόκολλα διαχείρισης κρίσεων ως μορφές αυτορρύθμισης που προωθεί η Επιτροπή και το συμβούλιο.

2.1.5 Εφαρμογή και κυρώσεις

Το τέταρτο κεφάλαιο του Κανονισμού εισάγει μια σειρά από μέτρα και μηχανισμούς επιβολής της νομοθεσίας με μεγάλη εμβέλεια. Σύμφωνα με το άρθρο 49 τα κράτη μέλη ορίζουν μία ή περισσότερες αρμόδιες αρχές ως υπεύθυνες για την επίβλεψη των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών και την επιβολή του Κανονισμού. Ορίζουν επίσης μία από τις αρμόδιες αρχές ως συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών, ο οποίος είναι υπεύθυνος για όλα τα ζητήματα που αφορούν την επίβλεψη και την επιβολή του Κανονισμού. Τα κράτη μέλη

⁹³ Άρθρο 36 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁹⁴ Άρθρο 37 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁹⁵ Η πρόσθετη διαφάνεια της επιγραμμικής διαφήμισης υποχρεώνει τους παρόχους πολύ μεγάλων πλατφορμών και των πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις διαφημίσεις και τον διαφημιζόμενο.

⁹⁶ Όπως προβλέπει το άρθρο 42 του Κανονισμού, οι πάροχοι πολύ μεγάλων πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης δημοσιεύουν εκθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 15 το αργότερο εντός δύο μηνών από την ημερομηνία εφαρμογής που αναφέρεται στο άρθρο 33 παράγραφος 6 δεύτερο εδάφιο και στη συνέχεια τουλάχιστον κάθε έξι μήνες.

διασφαλίζουν ότι οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών⁹⁷ τους εκτελούν τα καθήκοντά τους με αμερόληπτο, διαφανή και έγκαιρο τρόπο⁹⁸. Οι συντονιστές⁹⁹ μάλιστα μπορούν να διατάσσουν την παύση των παραβάσεων, να επιβάλλουν διορθωτικά μέτρα και πρόστιμα στους παρόχους που δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες.

Σύμφωνα με το άρθρο 52 τα κράτη μέλη θεσπίζουν κανόνες για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης του παρόντος Κανονισμού από παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζουν την εφαρμογή τους σύμφωνα με το άρθρο 51. Οι αποδέκτες της υπηρεσίας έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν καταγγελία κατά των παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών με τον ισχυρισμό παράβασης του Κανονισμού στον συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών¹⁰⁰. Επιπροσθέτως, μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση από παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών για κάθε ζημία που υπέστησαν επειδή οι εν λόγω πάροχοι παρέβησαν τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει του Κανονισμού.¹⁰¹ Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η δράση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ψηφιακών Υπηρεσιών¹⁰².

Οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες υπόκεινται σε ξεχωριστό και λεπτομερές καθεστώς επίβλεψης. Η Επιτροπή προκειμένου να διερευνήσει τη συμμόρφωση των παρόχων πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης με τις υποχρεώσεις που θεσπίζονται στον Κανονισμό, δύναται να ασκήσει τις ελεγκτικές εξουσίες πριν κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 66 παράγραφος 2¹⁰³.

⁹⁷ Οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών μπορούν να ζητούν συνεργασία από οποιονδήποτε διαθέτει σχετικές πληροφορίες για παραβάσεις, να διενεργούν επιτόπιες επιθεωρήσεις οποιωνδήποτε εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούν οι εν λόγω πάροχοι, να λαμβάνουν αντίγραφα πληροφοριών σχετικών με εικαζόμενη παράβαση και να ζητούν από οποιοδήποτε μέλος του προσωπικού των παρόχων να παράσχει εξηγήσεις.

⁹⁸ Άρθρο 50 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

⁹⁹ Οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών και η Επιτροπή συνεργάζονται στενά και παρέχουν αμοιβαία συνδρομή για την εφαρμογή του Κανονισμού κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό (άρθρο 57).

¹⁰⁰ Άρθρο 52 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

¹⁰¹ Στο άρθρο 56 του Κανονισμού επισημαίνεται ότι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται η κύρια εγκατάσταση του παρόχου ενδιάμεσων υπηρεσιών είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για την εποπτεία και την επιβολή του Κανονισμού.

¹⁰² Ανεξάρτητη συμβουλευτική ομάδα συντονιστών ψηφιακών υπηρεσιών για την επίβλεψη παρόχων ενδιάμεσων υπηρεσιών με στόχο τη συμβολή στη συνεπή εφαρμογή του Κανονισμού (άρθρα 61-63).

¹⁰³ Η Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασία, αφού ενημερώσει σχετικά τους συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών, ενόψει της πιθανής έκδοσης αποφάσεων δυνάμει των άρθρων 73 και 74 όσον αφορά τη σχετική συμπεριφορά του παρόχου της πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή της πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης, για τον οποίο η Επιτροπή υποπτεύεται ότι έχει παραβιάσει κάποια από τις διατάξεις του Κανονισμού (άρθρο 66 παρ. 1 και 2).

Προκειμένου να εκτελεί τα καθήκοντα της, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τον οικείο πάροχο της πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης πληροφορίες σχετικές με την εικαζόμενη παράβαση (άρθρο 67), να καλέσει σε «εκούσια» συνέντευξη κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών σχετικών με την εικαζόμενη παράβαση (άρθρο 68) και να διενεργεί αναγκαίες επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις του οικείου παρόχου (άρθρο 69).

Το άρθρο 70 προβλέπει ότι όταν πιθανολογείται η λήψη απόφασης μη συμμόρφωσης και επιβάλλεται να αναληφθεί επείγουσα δράση λόγω του κινδύνου σοβαρής ζημίας για τους αποδέκτες της υπηρεσίας, η Επιτροπή μπορεί να διατάξει τη λήψη προσωρινών μέτρων κατά του οικείου παρόχου της πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή της πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης. Η Επιτροπή, όταν διαπιστώσει ότι ο οικείος πάροχος πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή της πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης δεν συμμορφώνεται με τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού, εκδίδει απόφαση μη συμμόρφωσης (άρθρο 73)¹⁰⁴, με την οποία επιβάλλεται το αντίστοιχο πρόστιμο (άρθρο 74) ή και περιοδική χρηματική ποινή (άρθρο 76). Πριν από την έκδοση απόφασης, η Επιτροπή παρέχει στον οικείο πάροχο της πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή της πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης τη δυνατότητα ακρόασης σχετικά με τα προκαταρκτικά πορίσματα της Επιτροπής¹⁰⁵.

2.1.6 Κριτική Θεώρηση

Στην παρούσα υποενότητα θα παρουσιαστεί μια κριτική θεώρηση αναφορικά με την Πράξη για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA). Όπως προαναφέρθηκε, οι επιγραμμικές πλατφόρμες αναδείχθηκαν ως οι κυρίαρχοι παίχτες που δραστηριοποιούνται στο ψηφιακό περιβάλλον¹⁰⁶, καθώς καθιστούν το εμπόριο πιο αποτελεσματικό και βοηθούν τις

¹⁰⁴ Στην απόφαση η Επιτροπή υποχρεώνει τον πάροχο πολύ μεγάλης επιγραμμικής πλατφόρμας ή πολύ μεγάλης επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης να καταρτίσει και να κοινοποιήσει στους συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών, στην Επιτροπή και στο συμβούλιο σχέδιο δράσης που καθορίζει τα αναγκαία μέτρα που είναι επαρκή για την παύση ή την αποκατάσταση της παράβασης (άρθρο 75).

¹⁰⁵ Άρθρο 79 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

¹⁰⁶ Quinn J. (2021), *Regulating Big Tech: The Digital Markets Act and the Digital Services Act*, 2 Dublin L. & Pol. Rev. 2, σελ. 2.

επιχειρήσεις να προσεγγίσουν τους πελάτες τους¹⁰⁷. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχείρησε με την Πρόταση DSA να εισάγει μια σειρά εναρμονισμένων μέτρων, όπως αφαίρεση παράνομου περιεχομένου από το διαδίκτυο, διασφαλίσεις για τους χρήστες και τέλος πρόσθετες υποχρεώσεις για τις πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες¹⁰⁸. Η DSA επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο για τους παρόχους υπηρεσιών. Οι πρόσθετες υποχρεώσεις διαφάνειας και δέουσας επιμέλειας για τις επιγραμμικές πλατφόρμες αναγνωρίζουν τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν αναφορικά με τον περιορισμό παράνομου περιεχομένου¹⁰⁹.

Διατυπώνονται ωστόσο κάποιοι προβληματισμοί αναφορικά με τον εν λόγω Κανονισμό. Πιο συγκεκριμένα, δεν υφίσταται ένας κοινός ορισμός της ΕΕ για το παράνομο περιεχόμενο και κάθε κράτος ενδέχεται να διαμορφώσει τον δικό του ορισμό¹¹⁰. Η σύγχυση σχετικά με το τι συνιστά παράνομο περιεχόμενο θα μπορούσε να οδηγήσει τους παρόχους υπηρεσιών σε παράνομη αφαίρεση περιεχομένου, γεγονός που θα έβλαπτε θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών, όπως η ελευθερία της έκφρασης. Τούτου λεχθέντος, παρά τον πλούτο των νέων κανόνων που προβλέπει η DSA, υφίσταται σημαντική νομική αβεβαιότητα ως προς το ουσιαστικό δίκαιο που θα διέπει τον περιορισμό του παράνομου περιεχομένου στον ευρωπαϊκό ψηφιακό χώρο.¹¹¹

Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 6 οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών δεν φέρουν ευθύνη για τη φιλοξενία παράνομου περιεχομένου, εφόσον δεν γνώριζαν την ύπαρξή του και μόλις έλαβαν γνώση για αυτό, προχώρησαν σε απόσυρσή του. Αυτή η διάταξη θα έλεγε κανείς ότι δίνει κίνητρο στις πλατφόρμες να καταργούν περιεχόμενο, για το οποίο λαμβάνουν αναφορές, δεδομένου ότι αυτές εμπίπτουν στην έννοια της γνώσης. Θα πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί ότι η DSA περιέχει ορισμένες διασφαλίσεις για την

¹⁰⁷ Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies Directorate-General for Internal (2022), *Policies Identification and assessment of existing and draft Eu legislation in the digital field*, European Parliament, σελ. 41.

¹⁰⁸ Παπαντζίκου Ζ. (2021), *Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο – Fake news- Διάδοση και Αντιμετώπιση, Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής*, Τ. 2, σελ.10.

¹⁰⁹ Buiten M. C. (2021), *The Digital Services Act From Intermediary Liability to Platform Regulation*, σελ.399

¹¹⁰ Broadbent M. (2020), *The Digital Services Act, the Digital Markets Act, and the New Competition Tool*, Center for strategic and international studies, σελ. 3.

¹¹¹ Pietro Ortolani P. (2022), *The resolution of content moderation disputes under the Digital Services Act*, (2022) 2 *Giustizia Consensuale*, 2 *Giustizia Consensuale*, σελ. 7.

προστασία της ελευθερίας της έκφρασης¹¹², όπως το γεγονός ότι οι χρήστες οφείλουν να τεκμηριώσουν γιατί θεωρούν ότι το κοινοποιηθέν περιεχόμενο είναι παράνομο και το ότι οι πάροχοι πρέπει να αιτιολογούν την απόφασή τους περί κατάργησης περιεχομένου.

Μια επιπλέον προβληματική διάταξη ενδέχεται να είναι εκείνη του άρθρου 34 που προβλέπει ότι οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες υποχρεούνται να διεξάγουν τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο αξιολογήσεις συστημικών κινδύνων που προκύπτουν από τον σχεδιασμό, τη λειτουργία ή τη χρήση των υπηρεσιών τους στην ΕΕ¹¹³. Η εν λόγω διάταξη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αόριστα διατυπωμένη, καθώς δεν υπάρχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο επίλυσης της σύγκρουσης μεταξύ των στοιχείων α) και β) του άρθρου 34 (αντίστοιχο άρθρο 26 της Πρότασης Κανονισμού), ως εκ τούτου δεν επιλύεται το πώς θα επιτευχθεί η στάθμιση ανάμεσα στην αποτροπή διάδοσης παράνομου περιεχομένου και στην διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία έκφρασης. Ακόμα, δεδομένου ότι έχουν προβλεφθεί πρόσθετες υποχρεώσεις για τις πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες, ορισμένοι εκφράζουν ανησυχίες ότι το παράνομο περιεχόμενο θα μεταφερθεί σε μικρότερες και λιγότερο ελεγχόμενες πλατφόρμες¹¹⁴.

Έχει επίσης υποστηριχθεί το γεγονός ότι η DSA περιέχει διατάξεις με περισσότερο προστατευτική διάσταση παρά κατασταλτική, διότι δεν προβλέπονται επαρκή μέτρα κατασταλτικού χαρακτήρα¹¹⁵. Μια ακόμα ανησυχητική πτυχή της DSA αποτελεί το γεγονός ότι οι πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες υπόκεινται στην εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δεν είναι ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή, αλλά το εκτελεστικό όργανο της ΕΕ, με αποτέλεσμα η εποπτεία των πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών να μην είναι ανεξάρτητη¹¹⁶. Άλλωστε, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ανατεθεί η εξουσία νομοθετικής

¹¹² Το τμήμα μείζονος σύνθεσης του ΔΕΕ στην υπόθεση C-401/19 της 26^{ης} Απριλίου 2022 αναγνώρισε ουσιαστικά το δικαίωμα των χρηστών να μοιράζονται περιεχόμενο στο διαδίκτυο, το οποίο δεν θα πρέπει να περιορίζεται μέσω αλγορίθμου (που στοχεύει στον περιορισμό περιεχομένου). Βλ. C-401/19 Δημοκρατία της Πολωνίας κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2022], σκέψη 80.

¹¹³ Αφορούν : «α) τη διάδοση παράνομου περιεχομένου, β) τυχόν πραγματικές ή προβλέψιμες επιπτώσεις ως προς την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ...γ) οποιεσδήποτε πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις στον πολιτικό διάλογο.. δ) οποιεσδήποτε πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις σε σχέση με την έμφυλη βία.. ευεξία του ατόμου.»

¹¹⁴ Broadbent M. (2020), *The Digital Services Act, the Digital Markets Act, and the New Competition Tool*, Center for strategic and international studies, σελ. 8.

¹¹⁵ Wilman F. (2022), *The Digital Services Act(DSA): An Overview*, European Commission ,σελ. 18.

¹¹⁶ Digital Services Act και ελευθερία έκφρασης: Καινοτομίες, περιορισμοί και ερωτηματικά, διαθέσιμο σε: <https://lawyermagazine.gr/digital-services-act-kai-elftheria-ekfrasis/>

πρωτοβουλίας και διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη νομοθετική διαδικασία¹¹⁷. Με δεδομένο μάλιστα ότι αρκετές διατάξεις του Κανονισμού είναι αφενός μεν καινοτόμες αφετέρου δε γενικά διατυπωμένες, εκτιμάται ότι θα ασκηθούν προσφυγές κατά των αποφάσεων της Επιτροπής που χαρακτηρίζουν ορισμένους παρόχους ως παρόχους πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών. Τέλος, είναι σχεδόν βέβαιο ότι τα εθνικά δικαστήρια θα αποστείλουν στο ΔΕΕ τα αναγκαία προδικαστικά ερωτήματα για την διευκρίνιση ορισμένων ζητημάτων που θα ανακύψουν κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων της DSA¹¹⁸

2.2. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 για τις ψηφιακές αγορές (DMA)

2.2.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Είναι γνωστό ότι οι ψηφιακές υπηρεσίες και οι επιγραμμικές πλατφόρμες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην οικονομία, καθώς διευκολύνουν το διασυνοριακό εμπόριο, παρέχουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες σε μεγάλο αριθμό εταιρειών προς όφελος των καταναλωτών εντός της ΕΕ¹¹⁹. Ωστόσο, οι βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας¹²⁰ παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που μπορούν να εκμεταλλευτούν οι επιχειρήσεις που τις παρέχουν. Ως εκ τούτου, οι διαδικασίες της αγοράς αδυνατούν συχνά να εξασφαλίσουν δίκαια οικονομικά αποτελέσματα. Η πράξη της ΕΕ για την ψηφιακή αγορά (DMA) λοιπόν αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια για τον περιορισμό της συγκέντρωσης οικονομικής δύναμης στα χέρια μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας. Αποσκοπεί σε έναν νέο εκ των προτέρων ρυθμιστικό έλεγχο με έμφαση στη συστηματική πρόληψη πιθανών καταχρήσεων από τις πλατφόρμες που μπορούν να οριστούν ως φύλακες¹²¹ ολόκληρων ψηφιακών οικοσυστημάτων¹²². Στην πράξη η DMA έχει στόχο να μειώσει την εξέχουσα θέση των λεγόμενων GAFAM (Google, Amazon, Facebook -πλέον Meta-, Apple, Microsoft).

¹¹⁷ Hoboken J. V., Quitais J. P., Appelman N., Fah R., Buri I. & Straub M. (2023), *Putting the DSA into Practice, Enforcement, Access to Justice and Global Implications*, Verfassungsbooks, σελ. 78.

¹¹⁸ Wilman F. (2022), *The Digital Services Act(DSA): An Overview*, European Commission, σελ. 20.

¹¹⁹ Αιτιολογική σκέψη 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹²⁰ α) επιγραμμικές υπηρεσίες διαμεσολάβησης· β) επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης· γ) επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης· δ) υπηρεσίες πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο· ε) υπηρεσίες διαπροσωπικών επικοινωνιών ανεξαρτήτως αριθμών· στ) λειτουργικά συστήματα· ζ) φυλλομετρητές· η) εικονικοί βοηθοί· θ) υπηρεσίες νεφούπολογιστικής· ι) επιγραμμικές υπηρεσίες διαφήμισης (Άρθρο 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925).

¹²¹ Άλλως gatekeepers.

¹²² Renda A. (2022), *Can the EU Digital Markets Act achieve its goals?*, Centre for European Policy Studies and European University Institute, School Of Transnational Governance, σελ. 3.

Όπως προαναφέρθηκε, τον Δεκέμβριο του 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση δημοσίευσε, μαζί με την Πρόταση Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες, την Πρόταση Κανονισμού για την ψηφιακή αγορά (DMA). Σημειώνεται ότι η εν λόγω Πρόταση αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης»¹²³. Στις 24 Μαρτίου 2022 επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία, ακολούθως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε και τις δύο πράξεις, ήτοι DSA και DMA στις 5 Ιουλίου 2022. Αξίζει να αναφερθεί ότι το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε επίσημα την DMA στις 18 Ιουλίου 2022. Εν συνεχεία, στις 12 Οκτωβρίου 2022 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/ 1925 σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα¹²⁴. Σύμφωνα με το άρθρο 54 ο εν λόγω Κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εφαρμόζεται από τις 2 Μαΐου 2023¹²⁵.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/policies/digital-services-act-package>

2.2.2 Πεδίο Εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925

Σύμφωνα με το άρθρο 1 σκοπός του εν λόγω Κανονισμού «είναι να συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θεσπίζοντας εναρμονισμένους κανόνες που να

¹²³ Opinion 2/2001 on the Proposal for a Digital Markets Act (2021), European Data Protection Supervisor, σελ. 6.

¹²⁴ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA, σελ. 1.

¹²⁵ Ωστόσο, το άρθρο 3 παρ. 6 και 7 και τα άρθρα 40, 46, 47, 48, 49 και 50 εφαρμόζονται από την 1η Νοεμβρίου 2022, τα δε άρθρα 42 και 43 εφαρμόζονται από τις 25 Ιουνίου 2023.

εξασφαλίζουν σε όλες τις επιχειρήσεις διεκδικήσιμες¹²⁶ και δίκαιες¹²⁷ αγορές στον ψηφιακό τομέα σε ολόκληρη την Ένωση, όπου υπάρχουν πυλωροί, προς όφελος των επαγγελματιών χρηστών¹²⁸ και των τελικών χρηστών»¹²⁹. Παρατηρείται ότι ο τελικός και επαγγελματίας χρήστης που προβλέπονται στην DMA παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες με τον αποδέκτη της υπηρεσίας και τον έμπορο αντίστοιχα που προβλέπονται στις διατάξεις της DSA¹³⁰. Ωστόσο, ο αποδέκτης της υπηρεσίας μπορεί να είναι πρόσωπο που ενεργεί με προσωπική ή επαγγελματική ιδιότητα, ενώ ο τελικός χρήστης δεν μπορεί να ενεργεί με επαγγελματική ιδιότητα.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 επιδιώκει τρεις διαφορετικούς σκοπούς¹³¹. Πρώτον, στοχεύει στην απαγόρευση ορισμένων πρακτικών των πυλωρών που ενδέχεται να αυξάνουν τους φραγμούς εισόδου ή επέκτασης και επιβάλλει υποχρεώσεις στους πυλωρούς που μειώνουν τους εν λόγω φραγμούς¹³². Δεύτερος σκοπός του Κανονισμού είναι η αντιμετώπιση της αυξανόμενης οικονομικής εξάρτησης των επιχειρηματιών χρηστών από τους gatekeepers. Η εξάρτηση αυτή δίνει τη δυνατότητα στους πυλωρούς να επιδίδονται σε ένα ευρύ φάσμα καταχρηστικών πρακτικών¹³³. Τρίτον, ο Κανονισμός επιδιώκει να αποφύγει το ενδεχόμενο τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν διαφορετικούς δρόμους αναφορικά με τη ρύθμιση των μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών. Προκειμένου λοιπόν να αποφύγουν τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς, τα κράτη μέλη δεν επιβάλλουν στους πυλωρούς περαιτέρω υποχρεώσεις μέσω νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών μέτρων με σκοπό τη εξασφάλιση διεκδικήσιμων και δίκαιων αγορών¹³⁴. Διευκρινίζεται δε στην παρ. 6 του

¹²⁶ «Η δυνατότητα διεκδίκησης θα πρέπει να σχετίζεται με την δυνατότητα των επιχειρήσεων να υπερβαίνουν αποτελεσματικά τους φραγμούς εισόδου και επέκτασης και να αμφισβητούν αποτελεσματικά τον πυλωρό βάσει της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών τους», Αιτιολογική σκέψη 32 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹²⁷ «Ο αθέμιτος χαρακτήρας θα πρέπει να αφορά ανισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των επαγγελματιών χρηστών, όταν ο πυλωρός αποκτά δυσανάλογο πλεονέκτημα.», Αιτιολογική σκέψη 33 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹²⁸ Ως επαγγελματίας χρήστης ορίζεται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ενεργεί υπό εμπορική ή επαγγελματική ιδιότητα και χρησιμοποιεί βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας με σκοπό την παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες», Άρθρο 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹²⁹ Ως τρίτος χρήστης ορίζεται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας αλλά όχι ως επαγγελματίας χρήστης», Άρθρο 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹³⁰ Waem H. (2022), *Who's who under the DMA, DSA, DGA and Data Act?*, DLA Piper, σελ. 3.

¹³¹ Renda A. (2022), *Can the EU Digital Markets Act achieve its goals?*, Centre for European Policy Studies and European University Institute, School Of Transnational Governance, σελ. 4.

¹³² Αιτιολογική σκέψη 32 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 .

¹³³ Αιτιολογική σκέψη 33 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹³⁴ Άρθρο 1 παρ. 5 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

άρθρου 1 ότι ο εν λόγω Κανονισμός δεν θίγει την εφαρμογή των άρθρων 101¹³⁵ και 102¹³⁶ ΣΛΕΕ.

Σε αυτό το σημείο κρίσιμο είναι να προσδιοριστεί η έννοια του πυλωρού. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού «Μια επιχείρηση ορίζεται ως πυλωρός εάν: α) έχει σημαντικό αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά· β) παρέχει βασική υπηρεσία πλατφόρμας η οποία αποτελεί σημαντική πύλη για να συνδέονται οι επαγγελματίες χρήστες με τελικούς χρήστες· και γ) κατέχει παγιωμένη και σταθερή θέση, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, ή αναμένεται ότι θα κατέχει τέτοια θέση στο εγγύς μέλλον». Όπως αναφέρεται στην παρ. 2 του εν λόγω άρθρου μια επιχείρηση τεκμαίρεται ότι πληροί τις απαιτήσεις της παραγράφου «1: α) όσον αφορά την παράγραφο 1 στοιχείο α), όταν επιτυγχάνει ετήσιο κύκλο εργασιών στην

¹³⁵ Άρθρο 101 ΣΛΕΕ: « 1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,· β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων, γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών. 2. Οι απαγορευόμενες δυνάμεις του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες. 3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία: α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.»

¹³⁶ Άρθρο 102 ΣΛΕΕ: «Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημιά των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.»

Ένωση ίσο ή μεγαλύτερο από 7,5 δισεκατομμύρια EUR σε καθένα από τα τρία τελευταία οικονομικά έτη ή όταν η μέση χρηματιστηριακή της αξία ή η ισοδύναμη πραγματική αγοραία της αξία ανήλθε σε τουλάχιστον 75 δισεκατομμύρια EUR το τελευταίο οικονομικό έτος και παρέχει την ίδια βασική υπηρεσία πλατφόρμας σε τουλάχιστον τρία κράτη μέλη· β) όσον αφορά την παράγραφο 1 στοιχείο β), όταν παρέχει βασική υπηρεσία πλατφόρμας που είχε κατά το τελευταίο οικονομικό έτος τουλάχιστον 45 εκατομμύρια μηνιαίους ενεργούς τελικούς χρήστες¹³⁷, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι ή βρίσκονται στην Ένωση, και τουλάχιστον 10 000 ετήσιους ενεργούς επαγγελματίες χρήστες που είναι εγκατεστημένοι στην Ένωση, οι οποίοι προσδιορίζονται και υπολογίζονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τους δείκτες που παρατίθενται στο παράρτημα· γ) όσον αφορά την παράγραφο 1 στοιχείο γ), όταν τα όρια που προβλέπονται στο στοιχείο β) της παρούσας παραγράφου πληρούνταν για καθένα από τα τελευταία τρία οικονομικά έτη»¹³⁸. Σημειώνεται ότι μια επιχείρηση που παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας δεν διαχωρίζει τις υπηρεσίες με συμβατικά ή άλλα μέσα προκειμένου να καταστρατηγήσει τα ποσοτικά όρια του άρθρου 3 παρ.2 που προαναφέρθηκαν¹³⁹.

Στην περίπτωση που μια επιχείρηση, η οποία παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας, πληροί όλα τα όρια της παραγράφου 2, κοινοποιεί το γεγονός αυτό στην Επιτροπή αμελλητί και σε κάθε περίπτωση εντός δύο μηνών από την πλήρωση αυτών των ορίων και της παρέχει τις σχετικές πληροφορίες¹⁴⁰. Η Επιτροπή ορίζει ως πυλωρό μια επιχείρηση που παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας και πληροί όλα τα όρια της παραγράφου 2, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και το αργότερο εντός 45 εργάσιμων ημερών μετά τη λήψη του συνόλου των πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 3. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή μπορεί, κατόπιν αιτήματος ή με δική της πρωτοβουλία να επανεξετάζει, να τροποποιεί ή να καταργεί απόφαση ορισμού που δόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 3 αν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή σε οποιοδήποτε από τα πραγματικά στοιχεία που

¹³⁷ Το ίδιο ποσοτικό κριτήριο αναφέρεται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/2065 βλ. άρθρο 33. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται συνοχή και συμβατότητα μεταξύ των δύο Κανονισμών DSA, DMA. Genc- Gelgec B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Would the DSA and the DMA work coherently?*, Journal of Law, Market & Innovation, Vol. 1- Issue 3/2022, σελ. 103.

¹³⁸ Παρατηρείται ότι το άρθρο 3 της DMA με την αναφορά σε ποσοτικά κριτήρια βασίζεται σε μια παραδοσιακή προσέγγιση της έννοιας της ισχύος στις ψηφιακές αγορές παρά σε μια εξελικτική προσέγγιση. Davola A. & Malgieri G. (2022), *Data, power and competition law: the (im)possible of the DMA?*, σελ. 16.

¹³⁹ Άρθρο 13 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁴⁰ Άρθρο 3 παρ. 3 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

βασίστηκε η απόφαση ορισμού ή η απόφαση ορισμού βασίστηκε σε ελλιπείς ή παραπλανητικές πληροφορίες¹⁴¹. Υπογραμμίζεται ότι η Επιτροπή δύναται να ορίσει ως πυλωρό οποιαδήποτε επιχείρηση παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας που πληροί όλες τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 3 αλλά δεν πληροί όλα τα όρια που καθορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3, λαμβάνοντας υπόψιν μεταξύ άλλων τα αποτελέσματα δικτύου και τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τα δεδομένα, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα της εν λόγω επιχείρησης να έχει πρόσβαση και να συλλέγει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και μη προσωπικού χαρακτήρα ή να τα αναλύει καθώς και τα φαινόμενα εγκλωβισμού επαγγελματιών χρηστών ή τελικών χρηστών¹⁴². Ωστόσο, παρατηρείται ότι η DMA δεν ορίζει την έννοια του «εγκλωβισμού» και του «αποτελέσματος δικτύου», ως εκ τούτου ενδέχεται να προκληθούν ζητήματα ανασφάλειας δικαίου κατά την ερμηνεία των ανωτέρω εννοιών.

2.2.3 Υποχρεώσεις των πυλωρών

Στο τρίτο κεφάλαιο του Κανονισμού παρουσιάζονται οι πρακτικές των πυλωρών που περιορίζουν τη δυνατότητα διεκδίκησης ή είναι αθέμιτες. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 5 ο πυλωρός δεν επεξεργάζεται για τον σκοπό επιγραμμικών υπηρεσιών διαφήμισης, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες τρίτων, δεν συνδυάζει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τη σχετική βασική υπηρεσία πλατφόρμας με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από οποιοδήποτε περαιτέρω βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας, δεν διασταυρώνει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τη σχετική βασική υπηρεσία πλατφόρμας με εκείνα άλλων υπηρεσιών που παρέχει χωριστά ο πυλωρός, δεν συνδέει τους τελικούς χρήστες σε άλλες υπηρεσίες του πυλωρού προκειμένου να συνδυάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός εάν ο τελικός χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 11) και του άρθρου 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679. Το άρθρο 5 είναι καίριας σημασίας αναφορικά με τα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων που ανακύπτουν, όπως θα αναλυθεί κάτωθι.

Σημειωτέον ότι ο πυλωρός δεν χρησιμοποιεί, στο πλαίσιο ανταγωνισμού με τους επαγγελματίες χρήστες, δεδομένα που δεν είναι δημοσίως διαθέσιμα και τα οποία

¹⁴¹ Άρθρο 4 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁴² Άρθρο 3 παρ. 8 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

παράγονται ή παρέχονται από τους εν λόγω επαγγελματίες χρήστες¹⁴³. Μάλιστα, στο άρθρο 7 της DMA προβλέπεται υποχρέωση των πυλωρών σχετικά με τη διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών διαπροσωπικών επικοινωνιών ανεξαρτήτως αριθμών. Ο πυλωρός διασφαλίζει και αποδεικνύει τη συμμόρφωσή του με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στα άρθρα 5, 6 και 7 του Κανονισμού¹⁴⁴. Υποβάλλει δε στην Επιτροπή εντός 6 μηνών από τον ορισμό του άρθρου 3 έκθεση στην οποία περιγράφονται με διαφάνεια τα μέτρα που έχει εφαρμόσει, ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις του¹⁴⁵. Τα μέτρα που εφαρμόζει για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα εν λόγω άρθρα είναι αποτελεσματικά για την εκπλήρωση των στόχων του Κανονισμού και της σχετικής υποχρέωσης¹⁴⁶.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 σε περίπτωση που ο πυλωρός αποδείξει σε αιτιολογημένο αίτημα ότι η συμμόρφωση με υποχρέωση που ορίζεται στο άρθρο 5, 6 ή 7 θα έθετε σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της λειτουργίας του στην Ένωση, η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει εκτελεστική πράξη αναστέλλοντας (απόφαση αναστολής) πλήρως ή εν μέρει, τη συγκεκριμένη υποχρέωση. Ακόμα, η Επιτροπή μπορεί, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος πυλωρού ή με δική της πρωτοβουλία, να εκδίδει εκτελεστική πράξη χορηγώντας απαλλαγή (απόφαση απαλλαγής) στον εν λόγω πυλωρό, πλήρως ή εν μέρει, από υποχρέωση που καθορίζεται στο άρθρο 5, 6 ή 7 σε σχέση με βασική υπηρεσία πλατφόρμας για λόγους δημόσιας υγείας ή δημόσιας ασφάλειας¹⁴⁷. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 15 εντός έξι μηνών από τον ορισμό του σύμφωνα με το άρθρο 3, ο πυλωρός υποβάλλει στην Επιτροπή την περιγραφή, η οποία έχει υποβληθεί σε ανεξάρτητο έλεγχο, οποιωνδήποτε τεχνικών κατάρτισης προφίλ καταναλωτών που εφαρμόζει ο πυλωρός στις βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας του(άρθρο 3 παρ. 9).

¹⁴³ Άρθρο 6 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁴⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 12 η Επιτροπή έχει την εξουσία να εκδίδει κατ'εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 49 για να συμπληρώνει τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στα άρθρα στα άρθρα 5,6 και 7.

¹⁴⁵ Άρθρο 11 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁴⁶ Άρθρο 8 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁴⁷ Άρθρο 10 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

2.2.4 Διερεύνηση της αγοράς

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 17¹⁴⁸, η Επιτροπή μπορεί να διεξαγάγει διερεύνηση της αγοράς με σκοπό να εξετάσει αν μια επιχείρηση που παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας πρέπει να οριστεί ως πυλωρός με βάση το άρθρο 3 παρ. 8 ή προκειμένου να προσδιορίσει τις βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας που πρέπει να αναφέρονται στη απόφαση ορισμού (άρθρο 3 παρ. 9). Ακόμα, «η Επιτροπή μπορεί να διενεργήσει διερεύνηση της αγοράς προκειμένου να εξετάσει κατά πόσον ένας πυλωρός δεν συμμορφώνεται σε συστηματική βάση» (άρθρο 18). Τέλος, διεξάγει διερεύνηση αγοράς προκειμένου να εξετάσει αν θα πρέπει να προστεθούν υπηρεσίες του ψηφιακού τομέα στον κατάλογο των βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας (άρθρο 2 σημείο 2) ή προκειμένου να εντοπίσει πρακτικές που περιορίζουν τη δυνατότητα διεκδίκησης βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας ή είναι αθέμιτες και δεν αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά με τον Κανονισμό¹⁴⁹.

2.2.5 Εξουσίες διερεύνησης, επιβολής και παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 21 της DMA η Επιτροπή προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντά της δυνάμει του Κανονισμού, μπορεί να απαιτήσει από επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων με απλό αίτημα ή βάσει απόφασης να παράσχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Ακόμα μπορεί να καλεί σε συνέντευξη κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με την συγκατάθεσή του προκειμένου να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο της εκάστοτε διερεύνησης¹⁵⁰. Η Επιτροπή¹⁵¹ επίσης δύναται να διενεργεί κάθε αναγκαία επιθεώρηση σε μια επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων (άρθρο 23) και αναλαμβάνει τις αναγκαίες ενέργειες για την παρακολούθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των υποχρεώσεων των άρθρων 5,6 και 7 και των αποφάσεων βάσει των άρθρων 8, 18, 24, 25 και

¹⁴⁸ «Τρία ή περισσότερα κράτη μέλη μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να κινηθεί διερεύνηση της αγοράς σύμφωνα με το άρθρο 17 διότι θεωρούν ότι υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι μια επιχείρηση θα πρέπει να οριστεί ως πυλωρός» (άρθρο 41 παρ. 1)

¹⁴⁹ Άρθρο 19 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵⁰ Άρθρο 22 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵¹ Μάλιστα, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο ετήσια έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού και την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την επίτευξη των στόχων του, άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

29¹⁵². Σύμφωνα με το άρθρο 24 σε επείγουσες περιπτώσεις, λόγω κινδύνου σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης για τους επαγγελματίες χρήστες ή τους τελικούς χρήστες των πυλωρών, η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει εκτελεστική πράξη με την οποία διατάσσονται προσωπικά μέτρα κατά πυλωρού λόγω παραβίασης υποχρέωσης των άρθρων 5, 6, 7 του Κανονισμού.

Το άρθρο 28 ορίζει ότι οι πυλωροί συστήνουν υπηρεσία συμμόρφωσης που είναι ανεξάρτητη από τις επιχειρησιακές υπηρεσίες του πυλωρού. Η Επιτροπή εκδίδει εκτελεστική πράξη, «απόφαση για μη συμμόρφωση»(άρθρο 29), όταν διαπιστώνει ότι ένας πυλωρός δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις των άρθρων 5, 6, 7, 8, 18, 24 και 25¹⁵³. Με την απόφαση για μη συμμόρφωση μπορεί να επιβάλει στον πυλωρό πρόστιμα¹⁵⁴ ή/και περιοδικές χρηματικές ποινές¹⁵⁵. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή και οι εθνικές αρμόδιες αρχές των κρατών μελών¹⁵⁶ συνεργάζονται μεταξύ τους¹⁵⁷ και αλληλοενημερώνονται σχετικά με τα μέτρα επιβολής που λαμβάνουν μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ)¹⁵⁸. Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι η Επιτροπή συγκροτεί ομάδα υψηλού κινδύνου για την πράξη για τις ψηφιακές αγορές, η οποία (ομάδα) αποτελείται από τον Φορέα Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων¹⁵⁹, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού,

¹⁵² Άρθρο 26 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵³ Πριν από την έκδοση απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 8, το άρθρο 9 παράγραφος 1, το άρθρο 10 παράγραφος 1, τα άρθρα 17, 18, 24, 25, 29 και 30 και το άρθρο 31 παράγραφος 2, η Επιτροπή παρέχει στον ενδιαφερόμενο πυλωρό ή στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων τη δυνατότητα ακρόασης και πρόσβασης στον φάκελο(άρθρο 34).

¹⁵⁴ Άρθρο 30 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵⁵ Άρθρο 31 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 37 η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συνεργάζονται και συντονίζουν τα μέτρα επιβολής για να διασφαλίσουν τη συνεκτική και αποτελεσματική επιβολή των νομικών εργαλείων που εφαρμόζονται στους πυλωρούς.

¹⁵⁷ Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να τους διαβιβάσει πληροφορίες που κατέχει ή να γνωμοδοτήσει επί ζητημάτων του Κανονισμού (άρθρο 39).

¹⁵⁸ Άρθρο 38 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁵⁹ Σχετική αναφορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων εντοπίζεται στην υπ' αριθμ. 2/2021 Γνώμη του ΕΕΠΔ επί της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές . Πιο συγκεκριμένα, ο ΕΕΠΔ είχε προτείνει να διευκρινιστεί αναφορικά με το άρθρο 32 παρ. 1 της Πρότασης Κανονισμού ότι η συμβουλευτική επιτροπή για τις ψηφιακές αγορές αποτελείται από εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων καθώς και από εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών για τον ανταγωνισμό, τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την προστασία των καταναλωτών.

το δίκτυο συνεργασίας για την προστασία των καταναλωτών και την ομάδα των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.¹⁶⁰

2.2.6 Κριτική Θεώρηση

Στην παρούσα υποενότητα θα παρουσιαστεί μια κριτική θεώρηση αναφορικά με την Πράξη για την ψηφιακή αγορά (DMA). Όπως κατέστη σαφές ανωτέρω, η Πράξη για την ψηφιακή αγορά στόχο έχει να θέσει ένα τέλος στις αθέμιτες πρακτικές των εταιρειών που ενεργούν ως “gatekeepers” στην ψηφιακή αγορά. Η DMA προβλέπει με αυτό τον τρόπο μια σειρά υποχρεώσεων για τους gatekeepers, προκειμένου να επιδεικνύουν ορισμένες συμπεριφορές. Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα είναι σε θέση να διεξάγει επιθεωρήσεις, ώστε να επιβλέπει τη συμμόρφωση των πυλωρών με τους κανόνες που προβλέπει η DMA. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η DMA παρέχει σημαντικά οφέλη τόσο για τους επιχειρηματίες χρήστες όσο και για τους ιδιώτες. Οι μικρότεροι επιχειρηματίες και οι νεοσύστατες επιχειρήσεις θα μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε ένα πιο δίκαιο σε σχέση με το παρελθόν περιβάλλον και θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες να καινοτομούν χωρίς να αντιμετωπίζουν αθέμιτες πρακτικές. Οι χρήστες από την άλλη θα έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν τις υπηρεσίες που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν¹⁶¹.

Ωστόσο, έχουν εκφραστεί ορισμένοι προβληματισμοί αναφορικά με τις προβλέψεις της Πράξης για την Ψηφιακή Αγορά. Αρχικά, η DMA εισάγει γενική απαγόρευση για τους gatekeepers να απέχουν από πρακτικές που έχουν κριθεί ως αθέμιτες ή αντιανταγωνιστικές. Αυτή όμως η γενίκευση των υποχρεώσεων μπορεί να οδηγήσει σε μια ενιαία ρύθμιση που να επηρεάσει τα υφιστάμενα επιχειρηματικά μοντέλα¹⁶². Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η DMA περιλαμβάνει ένα *numerus clausus* υποχρεώσεων και απαγορεύσεων¹⁶³ και διαμορφώνει γενικούς κανόνες (*per se rules*). Με άλλα λόγια, οι απαγορεύσεις της DMA ισχύουν ανεξαρτήτως των ειδικών συνθηκών και πραγματικών αποτελεσμάτων συμπεριφοράς ενός συγκεκριμένου πυλωρού¹⁶⁴. Το γεγονός ότι η DMA επιβάλλει γενικές

¹⁶⁰ Άρθρο 40 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

¹⁶¹ Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA.

¹⁶² Andrea Renda A. (2022), *Can the EU Digital Market Act achieve its goals?*, ie University, Center for the governance of chance, σελ 9.

¹⁶³ Estella F. D. (2023), *The DMA: a new Regulation for -or against- Digital Market in the EU*, σελ. 9.

¹⁶⁴ Petit N. (2021), *The Proposed Digital Markets Act (DMA): A Legal and Policy Review*, Journal of European Competition Law and Practice, Vol. 12, No. 7, σελ. 530.

απαγορεύσεις στους gatekeepers αναφορικά με τις αθέμιτες ή αντιανταγωνιστικές πρακτικές τους μπορεί να οδηγήσει σε μια ενιαία και δυσανάλογη σε κάποιες περιπτώσεις επιβολή ρυθμιστικών περιορισμών¹⁶⁵.

Σημειώνεται επίσης ότι το άρθρο 6 παρ. 5 προβλέπει υποχρέωση ίσης μεταχείρισης που αντικατοπτρίζει την απαγόρευση του άρθρου 102 στοιχείο γ) ΣΛΕΕ. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η διάταξη του εν λόγω άρθρου δεν απαιτεί την απόδειξη «ανταγωνιστικού μειονεκτήματος»¹⁶⁶.

Ακόμα, έχουν εκφραστεί ανησυχίες σχετικά με την συμβατότητα της DMA με τον ΓΚΠΔ, όπως θα αναλυθεί κάτωθι. Πιο συγκεκριμένα, υφίσταται προβληματισμός σχετικά με το αν η τελική διατύπωση του άρθρου 5 παρ. 2 εξυπηρετεί την αρχή του περιορισμού του σκοπού, που προβλέπει ο ΓΚΠΔ. Υποστηρίχθηκε ότι το χωρίο "επεξεργασία, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών επιγραμμικής διαφήμισης" του άρθρου 5 παράγραφος 2 στοιχείο α) υπονοεί ότι η επιγραμμική διαφήμιση βασίζεται σε έναν μόνο σκοπό επεξεργασίας δεδομένων, ενώ επί της ουσίας λαμβάνουν χώρα περισσότερες από μία πράξεις επεξεργασίας. Σε κάθε περίπτωση, κρίνεται απαραίτητο η DMA να αξιολογηθεί στην πράξη έγκαιρα προκειμένου να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα, συνάφεια και συνοχή των σχετικών διατάξεων¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Renda A. (2022), *Can the EU Digital Market Act achieve its goals?*, ie University, Center for the governance of chance, σελ. 9.

¹⁶⁶ Petit N. (2021), *The Proposed Digital Markets Act (DMA): A Legal and Policy Review*, Journal of European Competition Law and Practice, Vol. 12, No. 7, σελ. 531.

¹⁶⁷ Renda A. (2022), *Can the EU Digital Market Act achieve its goals?*, ie University, Center for the governance of chance, σελ. 13.

2.3 Η προστασία προσωπικών δεδομένων

2.3.1 Ιστορική και νομοθετική εξέλιξη

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, όπως προκύπτει ήδη από τα φιλελεύθερα κείμενα του 18^{ου} αιώνα¹⁶⁸. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών 1948, καθώς και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¹⁶⁹. Την δεκαετία 1970 εμφανίζεται στη ευρωπαϊκή νομοθεσία και στη νομοθεσία των ΗΠΑ το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων ως ειδική έκφραση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή¹⁷⁰. Δέκα χρόνια αργότερα (1981) καταρτίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης η Διεθνής Σύμβαση 108 για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹⁷¹.

Το 1995 εκδόθηκε η Οδηγία 95/46/EK ¹⁷²του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών¹⁷³. Σημειώνεται ότι με την Συνθήκη της Λισαβόνας αναγνωρίζεται στο άρθρο 16 παρ. 1 ως προστατευόμενο το δικαίωμα της προστασίας προσωπικών δεδομένων «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν». Αξίζει να αναφερθεί το άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁷⁴ σύμφωνα με το

¹⁶⁸ Κανέλλος Λ., Μενουδάκος Κ (2021), *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων(GDPR)*, Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁶⁹ Άρθρο 85 : «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημέριαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

¹⁷⁰ Στην απόφαση *Promusicae v Telefonica de Espana SAU* (C-275/06) το ΔΕΚ αναγνώρισε την προστασία προσωπικών δεδομένων ως δικαίωμα με αυτοτελή χαρακτήρα.

¹⁷¹ Η Σύμβαση έχει υπογραφεί από την Ελλάδα στις 17.2.1983 και κυρώθηκε με τον Ν. 2068/1992.

¹⁷² Μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον Ν. 2472/1997, που αποτελεί τον πρώτο ελληνικό νόμο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

¹⁷³ Οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:i14012> [Τελευταία προβολή: 20.04.2023]

¹⁷⁴ Ο ΧΘΔΕΕ απέκτησε δεσμευτικότητα ως πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας την 1η Δεκεμβρίου 2009.

οποίο : «1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. 2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωση τους. 3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.». Μετά την μεταφορά της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, η προστασία προσωπικών δεδομένων κατοχυρώθηκε και στο ελληνικό Σύνταγμα με τη διάταξη του άρθρου 9Α¹⁷⁵ που προστέθηκε κατά την αναθεώρηση του έτους 2001. Επισημαίνεται σ' αυτό το σημείο ότι το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων συνδέεται με την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, καθώς το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την εγγύηση της αυτόνομης απόφασης του ατόμου για τη δημόσια και ιδιωτική παρουσίασή του, μια δυνατότητα που μπορεί να πραγματωθεί, εφόσον το άτομο έχει τη ελευθερία να αποφασίζει εάν οι πληροφορίες που το αφορούν θα καθίστανται γνωστές στο περιβάλλον¹⁷⁶.

Η ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) αποτέλεσε ένα στοιχείο που επέδρασε καθοριστικά στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, με τρόπο που η Οδηγία δεν ήταν σε θέση να διαχειριστεί αποτελεσματικά¹⁷⁷. Με άλλα λόγια, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η ασυμμετρία εφαρμογής της Οδηγίας από τα κράτη μέλη οδήγησαν στη θέσπιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και στην ταυτόχρονη κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Σε εθνικό επίπεδο, ο Κανονισμός 2016/679 εφαρμόστηκε με τη θέσπιση του Ν. 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού

¹⁷⁵ Άρθρο 9Α Σ : «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

¹⁷⁶ Μήτρου Λ. (2017), Άρθρο 9Α, Ανάπτυπο από το συλλογικό έργο «Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία», Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 216.

¹⁷⁷ Μήτρου Λ. (2004), *Ιδιωτικότητα στο WEB 2.0*. ΔΙΤΕ (π ΔΙΜΕΕ) (3), σελ. 319 επ.

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ.Α'137/29-08-2019). Ουσιαστικά, ο εθνικός νόμος 4624/2019 ενσωματώνει τις ρήτρες ανοίγματος του Κανονισμού 2016/679 καθώς και τις διατάξεις της Αστυνομικής Οδηγίας 2016/680¹⁷⁸.

2.3.2 Ο Γενικός Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία Δεδομένων

Ο ΓΚΠΔ¹⁷⁹ στοχεύει στην ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των πολιτών λαμβάνοντας υπόψιν τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις προκειμένου να συμβαδίζει το δίκαιο με την τεχνολογία. Μάλιστα, στην ανακοίνωση για την τρίτη επέτειο του ΓΚΠΔ ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) αναγνώρισε ότι ο ΓΚΠΔ αποτέλεσε ένα συγκλονιστικό νομοθετικό επίτευγμα για την Ευρώπη και τους πολίτες της, φωτίζοντας το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής και προστασίας προσωπικών δεδομένων¹⁸⁰.

Σημειώνεται ότι ο Κανονισμός έχει άμεση, ομοιόμορφη και συνεκτική εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη. Καινοτομίες του Κανονισμού αποτελούν τα ακόλουθα: αναγνωρίζει νέα δικαιώματα, επικαιροποιεί τα υπάρχοντα δικαιώματα, ενισχύει τις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, θεσμοθετεί νέο όργανο, τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων καθώς και επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβιάσεων¹⁸¹. Στην αιτιολογική σκέψη 4 του Κανονισμού επισημαίνεται πάντως ότι το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν είναι απόλυτο και σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ο ΓΚΠΔ σέβεται όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις ελευθερίες και αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη, ιδίως τον σεβασμό της ιδιωτικής και

¹⁷⁸ Πρόκειται για δύο συναφή ενωσιακά νομοθετήματα, τα οποία όμως έχουν διαφορετική στόχευση. Κανέλλος Λ., Μενουδάκος Κ. (2021), *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων(GDPR)*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 221.

¹⁷⁹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΪ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

¹⁸⁰ Serban A., Barbosa Teixeira C. (2021) , *Data Protection and Digital Services*, σελ. 312.

¹⁸¹ Κανέλλος Λ., Μενουδάκος Κ (2021), *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων(GDPR)*, ο.π., σελ. 5.

οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, την επιχειρηματική ελευθερία κλπ.¹⁸² Κατά συνέπεια, σταθμίζονται τα εκάστοτε αντικρουόμενα συμφέροντα με γνώμονα τις τρεις πτυχές της αρχής της αναλογικότητας, ήτοι α) την αναγκαιότητα (ως προς την ένταση, έκταση και διάρκεια) της επεξεργασίας για την επίτευξη του σκοπού, β) την προσφορότητα και καταλληλότητά της για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού και γ) την *stricto sensu* αναλογικότητα, κατά την οποία τηρείται το όριο λογικής επιβάρυνσης μεταξύ επέμβασης και σκοπού (στάθμιση κόστους-οφέλους).

2.3.3 Βασικοί Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Με βάση το άρθρο 4 στοιχείο 1 του ΓΚΠΔ δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα «είναι κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο¹⁸³ φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»)». Επεξεργασία ορίζεται ως κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως «η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή»¹⁸⁴. Απαραίτητο κρίνεται να προσδιοριστεί και η έννοια των δεδομένων ειδικών κατηγοριών¹⁸⁵, στην κατηγορία των οποίων συγκαταλέγονται «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και τα γενετικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα, δεδομένα που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό».

¹⁸² Απόφαση 05/2020 ΑΠΔΠΧ, σελ. 5.

¹⁸³ «Το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω της αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου.», Άρθρο 4 στοιχείο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁸⁴ Άρθρο 4 στοιχείο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁸⁵ Άρθρο 9 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

Κρίσιμο είναι να επισημανθούν οι έννοιες υπεύθυνος επεξεργασίας και εκτελών την επεξεργασία. Αναλυτικότερα, υπεύθυνος επεξεργασίας είναι «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.» Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει τη ευθύνη να εξασφαλίσει ένα επαρκές επίπεδο ασφάλειας λαμβάνοντας υπόψιν τους κινδύνους επεξεργασίας και τη φύση των δεδομένων.¹⁸⁶ Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση που δύο ή περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν από κοινού τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, αποτελούν από κοινού υπευθύνους επεξεργασίας.¹⁸⁷ Εκτελών την επεξεργασία είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1 του ΓΚΠΔ ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία ορίζουν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων¹⁸⁸ στις κάτωθι περιπτώσεις :

«α) η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, εκτός από δικαστήρια που ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας,

β) οι βασικές δραστηριότητες του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν πράξεις επεξεργασίας οι οποίες, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής και/ή των σκοπών τους, απαιτούν τακτική και συστηματική παρακολούθηση των υποκειμένων των δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα, ή

γ) οι βασικές δραστηριότητες του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά το άρθρο 9 και δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10».

Ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας για τα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων είναι η έννοια της συγκατάθεσης, η οποία προσδιορίζεται ως «κάθε ένδειξη βουλήσεως, ελεύθερη, συγκεκριμένη, εν πλήρει επιγνώσει και αδιαμφισβήτητη, με την οποία

¹⁸⁶ Διπλωματική εργασία της Τριανταφύλλου Β. (2018), *Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στο χώρο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών : Νομικές πτυχές*, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στα Πληροφορικά Συστήματα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ. 9.

¹⁸⁷ Άρθρο 26 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁸⁸ Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων διορίζεται βάσει επαγγελματικών προσόντων και ιδίως βάσει της εμπειρογνώσεως που διαθέτει στον τομέα του δικαίου και των πρακτικών περί προστασίας δεδομένων. Άρθρο 37 παρ. 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν». Τέλος, διευκρινίζεται ότι παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θεωρείται «η παραβίαση της ασφάλειας που οδηγεί σε τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, μεταβολή, άνευ άδειας κοινολόγηση ή πρόσβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία».

2.3.4 Αρχές επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα-Νόμιμες βάσεις επεξεργασίας

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθίσταται σύννομη, όταν θεμελιώνεται σε μια από τις νόμιμες βάσεις επεξεργασίας και είναι σύμφωνη με τις αρχές επεξεργασίας¹⁸⁹. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων να βασίζεται σε μια νομική βάση επεξεργασίας αλλά θα πρέπει η εν λόγω επεξεργασία να συμπλέει με τις αρχές επεξεργασίας που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ.

Ειδικότερα, η νομιμότητα της επεξεργασίας κατά την τριπλή αρχή¹⁹⁰ εξασφαλίζεται όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις παρακάτω προϋποθέσεις¹⁹¹:

α) υπάρχει ελεύθερη, έγγραφη και θετική συγκατάθεση του ατόμου που υπόκειται σε ανάκληση οποτεδήποτε με θετική ενέργεια,

β) υπάρχει η απαιτούμενη συγκατάθεση του ασκούντος τη γονική μέριμνα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για πρόσβαση των παιδιών 13 έως 16 ετών σε επιγραμμικές υπηρεσίες,

γ) γίνεται επεξεργασία στο πλαίσιο εκτέλεσης σύμβασης,

δ) γίνεται επεξεργασία σε συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση υπευθύνου επεξεργασίας,

ε) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος υποκειμένου ή άλλου προσώπου,

στ) η επεξεργασία γίνεται για την εκπλήρωση καθήκοντος του υπευθύνου επεξεργασίας,

¹⁸⁹ Μήτρου Α. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων, νέο δίκαιο- νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 69,70.

¹⁹⁰ Αρχή της νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας.

¹⁹¹ Άρθρο 5 παρ.1 α) και 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

ζ) η επεξεργασία γίνεται για την ικανοποίηση έννομου συμφέροντος υπευθύνου επεξεργασίας ή τρίτου, εκτός σύγκρουσης υπέρτερων συμφερόντων ή όταν διακυβεύεται η προστασία των ανηλίκων¹⁹².

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Κανονισμού καταρχήν απαγορεύεται η επεξεργασία των δεδομένων ειδικών κατηγοριών, εκτός αν το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, η επεξεργασία διενεργείται, με κατάλληλες εγγυήσεις, στο πλαίσιο των νόμιμων δραστηριοτήτων ιδρύματος, οργάνωσης ή άλλου μη κερδοσκοπικού φορέα, η επεξεργασία αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το υποκείμενο των δεδομένων, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, η επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς.

Οι λοιπές δύο εκφάνσεις της αρχής της νομιμότητας, ήτοι η αντικειμενικότητα και η διαφάνεια εξασφαλίζονται όταν παρέχονται ακριβείς και σαφείς πληροφορίες σχετικά με την επεξεργασία με συνοπτικό, διαφανή και κατανοητό τρόπο και σε εύκολα προσβάσιμη μορφή. Με άλλα λόγια, για την επίτευξη της τήρησης της αρχής της διαφάνειας απαιτείται η ενημέρωση του υποκειμένου να είναι συνοπτική, εύκολα προσβάσιμη και με σαφή και απλή διατύπωση. Σύμφωνα μάλιστα με την από 05/07/2022 Ανακοίνωση της ΑΠΔΠΧ με τίτλο: «Συστάσεις για πολυεπίπεδη ενημέρωση σε online περιβάλλον», (Αριθμός Πρωτοκόλλου: Γ/ΕΞ/1716) στα ψηφιακά περιβάλλοντα θα πρέπει να ακολουθείται προσέγγιση πολλαπλών επιπέδων ή/και συνδυασμός μεθόδων για την εξασφάλιση διαφάνειας αναφορικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Επί της ουσίας, με την πρώτου επιπέδου ενημέρωση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να παρέχεται στα υποκείμενα των δεδομένων ακριβής επισκόπηση των βασικών

¹⁹² Κανέλλος Α. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 144.

πληροφοριών¹⁹³ σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων, καθώς και ο τρόπος να εντοπίσουν τις πιο λεπτομερείς πληροφορίες στα επόμενα επίπεδα της ενημέρωσης.

Μια επιπλέον σημαντική αρχή είναι η αρχή του σκοπού, η οποία αποτελεί έναν από τους πιο βασικούς πυλώνες της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, καθώς η νομιμότητα της επεξεργασίας είναι συνάρτηση του σκοπού και η τήρηση των λοιπών αρχών αξιολογείται με βάση τον σκοπό της επεξεργασίας¹⁹⁴. Εκπληρώνεται όταν η συλλογή των δεδομένων γίνεται για καθορισμένους και νόμιμους σκοπούς και τα δεδομένα δεν υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία με τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς¹⁹⁵.

Σύμφωνα με την αρχή της ελαχιστοποίησης δεδομένων¹⁹⁶ τα δεδομένα που τηρούνται πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή και περιορισμένα στα απολύτως απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους εκτελείται η επεξεργασία. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ουσιαστικά θα πρέπει να περιορίζει την επεξεργασία δεδομένων σε όσα έχουν συνάφεια με τον συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την αρχή της ακρίβειας τα δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή και να επικαιροποιούνται με ενημέρωση του υποκειμένου για τα προσωπικά του δεδομένα, τα οποία υφίστανται επεξεργασία. Ακόμα, κατά την αρχή περιορισμού περιόδου αποθήκευσης¹⁹⁷ τα αρχεία διατηρούνται μόνο για όσο διάστημα απαιτείται από το νόμο.

Η αρχή ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας¹⁹⁸ ορίζει ότι η επεξεργασία δεδομένων πρέπει να πραγματοποιείται υπό όρους που να εγγυώνται την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων και την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά. Η έννοια της «ασφάλειας δεδομένων» συναπαρτίζεται από τρεις πτυχές: α) την εμπιστευτικότητα (τα δεδομένα δεν πρέπει να αποκαλύπτονται σε μη εξουσιοδοτημένα άτομα), β) την ακεραιότητα (τα δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή, ακέραια και γνήσια) και γ) τη διαθεσιμότητα (τα δεδομένα πρέπει να είναι

¹⁹³ Στις βασικές πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται οι σκοποί της επεξεργασίας, η ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και μια περιγραφή των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων.

¹⁹⁴ Μήτρου Λ. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ.59.

¹⁹⁵ Άρθρο 5 παρ. 1 β) Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁹⁶ Άρθρο 5 παρ. 1 γ) Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁹⁷ Άρθρο 5 παρ. 1 ε) Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁹⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 στ) Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

στη διάθεση των χρηστών όποτε απαιτείται η χρήση τους). Σύμφωνα μάλιστα με το άρθρο 32 του ΓΚΠΔ ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία, λαμβάνοντας υπόψιν το κόστος εφαρμογής, τη φύση, το πεδίο εφαρμογής και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους πιθανούς κινδύνους αναφορικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, θα πρέπει να εφαρμόζουν αναλογικά τεχνικά και οργανωτικά μέτρα (π.χ. ψευδωνυμοποίηση και κρυπτογράφηση των δεδομένων, τακτική δοκιμή και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων κλπ.), προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι των κινδύνων.

Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας¹⁹⁹ απαιτείται να υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στα δεδομένα που τηρούνται και στον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται. Η αρχή της λογοδοσίας²⁰⁰ μάλιστα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της προστασίας των δεδομένων και μεταθέτει το βάρος απόδειξης στον υπεύθυνο και εκτελούντα επεξεργασίας²⁰¹. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν ότι συμμορφώνονται προς τις διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί το άρθρο 25 του ΓΚΠΔ αναφορικά με την προστασία της ιδιωτικότητας εξ ορισμού και από το σχεδιασμό συστημάτων και εφαρμογών. Η προστασία δεδομένων από τον σχεδιασμό επιβάλλει στις εταιρείες και στους οργανισμούς να εφαρμόσουν προδιαγραφές προστασίας από τα αρχικά στάδια του σχεδιασμού προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών. Αντίστοιχα, η προστασία δεδομένων εξ ορισμού απαιτεί οι φορείς να μεριμνούν ότι τα προσωπικά δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία με τις υψηλότερες προδιαγραφές ασφάλειας και ιδιωτικότητας.²⁰² Μάλιστα, τα προβλεπόμενα στα άρθρα 25 και 32 ΓΚΠΔ τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφαλείας

¹⁹⁹ Ενδεικτικά βλ. 29/2018 ΑΠΔΠΧ, «Απόρριψη χορήγησης άδειας επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων με βάση την αρχή της αναλογικότητας-προσφορότητας», διαθέσιμο σε : <https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/prakseisArxis/aporripsi-horigisis-adeias-epexergasias-eyaisthitonprosopikon-dedome> [Τελευταία προβολή: 20.04.2023]

²⁰⁰ Η αρχή της λογοδοσίας και της ακεραιότητας έχουν λειτουργικό χαρακτήρα, καθώς οργανώνουν και διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους κανόνες του ΓΚΠΔ.

²⁰¹ Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμόρφωση προς τον ΓΚΠΔ, όταν οι πράξεις επεξεργασίας ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να ευθύνεται για τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων, ώστε να αξιολογήσει την προέλευση, τη φύση, την πιθανότητα και τη σοβαρότητα του εν λόγω κινδύνου. Αιτιολογική σκέψη 84 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²⁰² Κανέλλος Α. Ι.(2020) , The GDPR Handbook, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 41.

τεκμηριώνονται σε επιμέρους διαδικασίες ή πολιτικές ασφαλείας και εφαρμόζονται με γνώμονα τις νεότερες τεχνολογικές εξελίξεις.

2.3.5 Τα δικαιώματα του υποκειμένου

Αξίζει να επισημανθούν σε αυτό το σημείο τα δικαιώματα του υποκειμένου. Σημαντική παράμετρος της συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ είναι η ικανοποίηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου από τον υπεύθυνο ή τον εκτελούντα επεξεργασία. Ένα από τα βασικά δικαιώματα του υποκειμένου είναι το δικαίωμα της ενημέρωσης²⁰³ σύμφωνα με το οποίο με το υποκείμενο έχει το δικαίωμα να γνωρίζει τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας και επικοινωνίας όσων συλλέγουν δεδομένα, ποια δεδομένα συλλέγονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, τον σκοπό και τη νομική βάση επεξεργασίας των δεδομένων, τον χρόνο που θα αποθηκευτούν τα δεδομένα και σε ποιους αποδέκτες διαβιβάζονται κατά περίπτωση²⁰⁴. Ένα εξίσου σημαντικό δικαίωμα είναι αυτό της πρόσβασης²⁰⁵, με άλλα λόγια το υποκείμενο έχει το δικαίωμα να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας επιβεβαίωση της επεξεργασίας των δεδομένων, περιγραφή των σκοπών, των κατηγοριών των δεδομένων και των αποδεκτών του και πληροφόρηση σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αιτήματος διόρθωσης, διαγραφής, περιορισμού επεξεργασίας ή αντίταξης σ' αυτή καθώς και υποβολής καταγγελίας στην Εποπτική Αρχή. Ακόμα, το υποκείμενο έχει δικαίωμα «να απαιτήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων²⁰⁶ προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν»²⁰⁷.

Επιπροσθέτως, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τη διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να διαγράψει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση²⁰⁸, όταν

²⁰³ Άρθρο 13 και 14 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²⁰⁴ Η ενημέρωση του χρήστη πρέπει να γίνεται σε απλή γλώσσα, χωρίς αοριστίες, όρους και προϋποθέσεις.

²⁰⁵ Άρθρο 15 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²⁰⁶ Το υποκείμενο θα πρέπει να προσκομίσει στον υπεύθυνο επεξεργασίας τα απαραίτητα αποδεικτικά έγγραφα, προκειμένου να αποδειχθεί ότι τα στοιχεία είναι ανακριβή ή αναληθή.

²⁰⁷ Άρθρο 16 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²⁰⁸ Το δικαίωμα στη λήθη έχει κατοχυρωθεί νομολογιακά από το ΔΕΕ στην υπόθεση C-131/12 *Google Spain*. Χαρακτηριστικά η απόφαση αναφέρει ότι «ο φορέας εκμετάλλευσης μηχανής αναζήτησης υποχρεούται να απαλείφει από τον κατάλογο αποτελεσμάτων, ο οποίος εμφανίζεται κατόπιν αναζήτησης προς δημοσιευμένες από τρίτους ιστοσελίδες που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με το

(ενδεικτικά) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους υποβλήθηκαν σε επεξεργασία, όταν το υποκείμενο των δεδομένων ανακαλεί τη συγκατάθεση επί της οποίας βασίζεται η επεξεργασία ή όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβλήθηκαν σε επεξεργασία παράνομα²⁰⁹. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το δικαίωμα στη λήθη²¹⁰ δεν είναι απόλυτο²¹¹, ως εκ τούτου υφίστανται περιορισμοί του εν λόγω δικαιώματος όταν συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος²¹².

Σύμφωνα με το άρθρο 18 το υποκείμενο έχει το δικαίωμα να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας δεδομένων όταν αμφισβητεί την ακρίβειά τους, όταν η επεξεργασία είναι παράνομη, όταν τα δεδομένα δεν χρειάζονται πλέον στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή όταν το υποκείμενο έχει αντιρρήσεις ως προς την αυτοματοποιημένη επεξεργασία τους. Ακόμα, το υποκείμενο «έχει το δικαίωμα να λαμβάνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, και τα οποία έχει παράσχει σε υπεύθυνο επεξεργασίας, σε δομημένο, κοινώς χρησιμοποιούμενο και αναγνώσιμο από μηχανήματα μορφότυπο, καθώς και το δικαίωμα να διαβιβάζει τα εν λόγω δεδομένα σε άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αντίρρηση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στον οποίο παρασχέθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όταν: α) η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α) ή σε σύμβαση σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) και β) η επεξεργασία διενεργείται με αυτοματοποιημένα μέσα»²¹³. Το εν λόγω

πρόσωπο αυτό...η υποχρέωση αυτή ισχύει ακόμη και όταν αυτή καθαυτή η δημοσίευση των επίμαχων πληροφοριών στις εν λόγω ιστοσελίδες είναι νόμιμη...». Ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής επισημαίνει ότι «...πρέπει να εξετάζεται αν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να πάψει η σχετική με το πρόσωπό του πληροφορία... χωρίς πάντως η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού να προϋποθέτει ότι η εμφάνιση της επίμαχης πληροφορίας στον κατάλογο αποτελεσμάτων προκαλεί βλάβη στο υποκείμενο των δεδομένων...» Γ. Ν. Γιαννόπουλος Γ. Ν. (2018), *Εισαγωγή στη Νομική Πληροφορική*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 90.

²⁰⁹ Άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²¹⁰ Στην υπόθεση C-398/15 του ΔΕΕ (Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce v. Salvatore Manni), δεν έγινε δεκτό το αίτημα του υποκειμένου για τη διαγραφή δεδομένων. Το δικαστήριο απεφάνθη ότι η δημοσιότητα των μητρώων των εταιριών αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ασφαλείας δικαίου μεταξύ των εταιριών και των τρίτων. Διπλωματική εργασία της Μποβολή Ι. Π.(2017), «Το δικαίωμα του υποκειμένου κατά της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», Νομική Σχολή Ενιαίο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κατεύθυνση : Αστικού Δικαίου Πανεπιστημιακό Έτος: 2016-2017,ΕΚΠΑ,Αθήνα, σελ. 88.

²¹¹ Το Ε.Δ.Δ.Α. στην υπόθεση Österreichischer Rundfunk κατά Αυστρίας αναγνώρισε ότι το δικαίωμα στη λήθη υποχωρεί όταν υπάρχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση.

²¹² Politou E., Alepis E, Patsakis C. (2018), *Forgetting personal data and revoking consent under the GDPR: Challenges and Proposed Solutions*, Journal of Cybersecurity, σελ. 11-17.

²¹³ Άρθρο 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

δικαίωμα αποτελεί αναμφισβήτητα καινοτομία του Κανονισμού και διαθέτει δύο βασικές πτυχές : α) το δικαίωμα του προσώπου να λαμβάνει δεδομένα που έχει παράσχει σε υπεύθυνο επεξεργασίας και β) το δικαίωμα να διαβιβάζει τα δεδομένα του σε άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας. Στην πράξη, το δικαίωμα στη φορητότητα αφορά κυρίως ψηφιακά προσωπικά δεδομένα όπως φωτογραφίες, διαπροσωπικές επικοινωνίες κλπ.²¹⁴ Το υποκείμενο επίσης δικαιούται να αντιτάσσεται, ανά πάσα στιγμή στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, εκτός εάν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται για λόγους δημόσιου συμφέροντος²¹⁵.

Τέλος, το άρθρο 22 του Κανονισμού ορίζει ότι «το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται σε απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν ή το επηρεάζει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο». Σημειώνεται ότι το “profiling” μέσω της δημιουργίας μορφότυπων (profils), αποσκοπεί στην κατηγοριοποίηση του προσώπου σε μια ομάδα ή σε μια κατηγορία, προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις που το αφορούν ή να αναλυθούν οι προτιμήσεις και συμπεριφορές του. Έχει αποτελέσει δε αντικείμενο έντονου διαλόγου τόσο για τη χρησιμότητά του όσο για τον κίνδυνο απώλειας ελέγχου επί των δεδομένων του προσώπου.²¹⁶ Ειδικότερα, εγείρει ζητήματα αναφορικά με την αξία και αυτονομία του προσώπου, διότι η κατηγοριοποίηση των προσώπων σε μορφότυπους συμπεριφοράς φανερώνει ότι δεν αντιμετωπίζονται ως αυτόνομες οντότητες.

2.3.6 Το δικαίωμα προσφυγής και οι προβλεπόμενες κυρώσεις

Το άρθρο 77 του Κανονισμού προβλέπει ότι κάθε υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να υποβάλει καταγγελία σε εποπτική αρχή, εάν το υποκείμενο θεωρεί ότι η

²¹⁴ Μήτρου Λ. (2017), Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 136.

²¹⁵ Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την δυνατότητα να αρνηθεί στο υποκείμενο των δεδομένων την εναντίωση, αν αποδείξει ότι συντρέχουν νόμιμοι λόγοι για τους οποίους είναι απαραίτητη η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

²¹⁶ Μήτρου Λ. (2017), Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 130.

επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων παραβαίνει τον Κανονισμό. Ακολούθως, στο άρθρο 78 ορίζεται ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά νομικά δεσμευτικής απόφασης εποπτικής αρχής. Ακόμα, κάθε υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, εάν θεωρεί ότι τα δικαιώματά του παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των δεδομένων του²¹⁷. Αξίζει να αναφερθεί επίσης ότι κάθε πρόσωπο που υπέστη υλική ή μη ζημία ως αποτέλεσμα παραβίασης του Κανονισμού δικαιούται αποζημίωση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή του εκτελούντα την επεξεργασία για την ζημία που υπέστη²¹⁸.

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι ρυθμίσεις των παρ. 4 έως 6 του άρθρου 83 του Κανονισμού, στις οποίες προβλέπεται το ύψος των υψηλότερων προστίμων που δύναται να επιβάλλουν οι Εποπτικές Αρχές λόγω παραβάσεων των διατάξεων του ΓΚΠΔ. Ειδικότερα, πρόστιμα έως 10.000.000 ευρώ ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 2% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο, επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων που διέπουν: «α) τις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία σύμφωνα με τα άρθρα 8, 11, 25 έως 39 και 42 και 43, β) τις υποχρεώσεις του φορέα πιστοποίησης σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 και γ) τις υποχρεώσεις του φορέα παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ. 4»²¹⁹.

Επιπλέον, πρόστιμα που ανέρχονται έως 20.000.000 ευρώ ή στο 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο, επιβάλλονται επί παραβίασεως των διατάξεων που ρυθμίζουν: «α) τις βασικές αρχές για την επεξεργασία, περιλαμβανομένων των όρων που ισχύουν για την έγκριση, σύμφωνα με τα άρθρα 5, 6, 7 και 9, β) τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με τα άρθρα 12 έως 22, γ) τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αποδέκτη σε τρίτη χώρα ή σε διεθνή οργανισμό σύμφωνα με τα άρθρα 44 έως 49, δ) οποιεσδήποτε υποχρεώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους οι οποίες θεσπίζονται δυνάμει του κεφαλαίου ΙΧ και ε) τη μη συμμόρφωση προς εντολή ή προς προσωρινό ή οριστικό περιορισμό της επεξεργασίας ή προς αναστολή της κυκλοφορίας

²¹⁷ Άρθρο 79 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²¹⁸ Άρθρο 82 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²¹⁹ Άρθρο 83 παρ. 4 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

δεδομένων που επιβάλλει η εποπτική αρχή δυνάμει του άρθρου 58 παράγραφος 2 ή μη παροχή πρόσβασης κατά παράβαση του άρθρου 58 παράγραφος 1»²²⁰.

2.3.7 Ο νόμος 4624/2019

Σε εθνικό επίπεδο ο Κανονισμός 2016/679 εφαρμόστηκε με τη θέσπιση του Ν. 4624/2019, ο οποίος κατάργησε τον προϊσχύσαντα Ν. 2472/1997 και διαμόρφωσε το νέο νομικό καθεστώς για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα. Στον εν λόγω νόμο περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν στην οργάνωση και λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα²²¹ (ΑΠΔΠΧ) καθώς και διατάξεις για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση ή δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων²²². Σημειωτέον ότι ο ν. 4624/2019 κάνει διάκριση μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων φορέων ως υπευθύνων επεξεργασίας.

Σύμφωνα με την Γνωμοδότηση 1/2020 της ΑΠΔΠΧ, ο νόμος 4624/2019 παρουσιάζει νομοτεχνικές αδυναμίες αναφορικά με την εσφαλμένη ενσωμάτωση διατάξεων του Κανονισμού χωρίς να υπάρχει σχετική εξουσιοδότηση και σχετικά με την πλημμελή ενσωμάτωση της Οδηγίας²²³. Εντοπίζονται διατάξεις του νόμου (όπως τα άρθρα 6,7,8) που αποτελούν μη επιτρεπτή επανάληψη διατάξεων του ΓΚΠΔ. Διευκρινίζεται επίσης ότι τα άρθρα του Κεφαλαίου Α' με τίτλο «Γενικές διατάξεις» αναφέρονται μόνο στον ΓΚΠΔ και όχι στην Οδηγία, την οποία ο νόμος προσδιορίζει ότι ενσωματώνει από κοινού. Αξίζει μάλιστα να αναφερθεί ότι στο άρθρο 22 του νόμου εισάγονται δυνατότητες επεξεργασίας δεδομένων ειδικών κατηγοριών του άρθρου 9 παρ. 1 ΓΚΠΔ, χωρίς να παρέχεται στον εθνικό νομοθέτη παρόμοια εξουσιοδότηση. Επιπλέον, ο νόμος 4624/2019 παραλείπει να προβλέψει τις επαρκείς εγγυήσεις που ορίζονται στο άρθρο 10 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων κατά την επεξεργασία

²²⁰ Άρθρο 83 παρ. 5 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

²²¹ Πρωταρχικός σκοπός της Αρχής είναι η προστασία του πολίτη από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων αλλά και η συνδρομή προς αυτόν σε κάθε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης των σχετικών δικαιωμάτων του. Λ. Μήτρου Λ. (1999), *Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων*, Εκδόσεις Σάκκουλα

²²² Ενσωμάτωση Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680.

²²³ Κανέλλος Λ. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 226.

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα. Εν συνόψει, ο νέος νόμος όπως προαναφέρθηκε δέχθηκε κριτική και σχολιάστηκε για τις ασυμφωνίες που παρουσιάζει σε σχέση με την νομολογία της ΑΠΔΠΧ και τον ΓΚΠΔ.

2.3.8 Πρόταση Κανονισμού e- Privacy

Η Πρόταση Κανονισμού «για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες»²²⁴, γνωστή ως Πρόταση Κανονισμού e-Privacy, προτάθηκε από Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβανομένων υπόψιν των νέων τεχνολογιών εξελίξεων στις επικοινωνίες και με σκοπό τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων στα νέα μέσα επικοινωνιών²²⁵. Ο εν λόγω Κανονισμός θα καταργήσει την Οδηγία 2002/58/ΕΚ²²⁶ «για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες», στην οποία προβλέπεται ευθέως η χρήση των cookies ²²⁷. Αξίζει να αναφερθεί το άρθρο 5 της Οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο η αποθήκευση ή η απόκτηση πρόσβασης σε ήδη αποθηκευμένες πληροφορίες στον τερματικό εξοπλισμό συνδρομητή ή χρήστη επιτρέπεται μόνο εάν ο συνδρομητής ή χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του με βάσει σαφείς και εκτενείς πληροφορίες. Σημειώνεται ότι η ΑΠΔΠΧ έχει διαπιστώσει έλλειψη συμμόρφωσης των παρόχων υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚτΠ) στις ειδικές απαιτήσεις της νομοθεσίας για την επεξεργασία δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και του ΓΚΠΔ όσον αφορά την διαχείριση cookies και συναφών τεχνολογιών.²²⁸ Επίσης, σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ ότι η εγκατάσταση ιχνηλατών στο πλαίσιο της επιγραμμικής διαφήμισης είναι σύννομη, μόνο εφόσον ο χρήστης έχει

²²⁴ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την κατάργηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ (κανονισμός για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), διαθέσιμο σε : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017PC0010> [Τελευταία προβολή:10.06.2023]

²²⁵ ΚΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ του Τσίτσιρα Χ. (2018), ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, «Προτεινόμενος Κανονισμός e-Privacy για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες», Αθήνα, σελ. 9.

²²⁶ Σημειώνεται ότι η Οδηγία 2002/58/ΕΚ τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2009/136/ΕΚ.

²²⁷ Κανέλλος Λ. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 381.

²²⁸ Ετήσια Έκθεση 2020, Αρχή Προστασίας Δεδομένων, Αθήνα 2021, σελ. 67, διαθέσιμο σε: <https://www.dpa.gr/index.php/el/enimerwtiko/etisies-ektheseis/etisia-ekthesi-2020> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

παράσχει προηγουμένως τη συγκατάθεσή του και εφόσον ο τελευταίος έχει ενημερωθεί καταλλήλως. Δεν υφίσταται όμως υποχρέωση προηγούμενης συγκατάθεσης του χρήστη όταν οι ιχνηλάτες κρίνονται «τεχνικά απαραίτητοι για την πραγματοποίηση της σύνδεσης στην ιστοσελίδα ή για την παροχή της υπηρεσίας διαδικτύου την οποία έχει ζητήσει ο ίδιος ο χρήστης».

Με την ως άνω Πρόταση Κανονισμού επιδιώκεται να ρυθμιστεί με ομοιόμορφο και υποχρεωτικό τρόπο το αντικείμενο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών σχετικά στην προστασία του απορρήτου και των δεδομένων των επικοινωνιών των τελικών χρηστών, σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης. Η Πρόταση Κανονισμού στοχεύει λοιπόν στο να ρυθμίσει τις περιπτώσεις που οι πάροχοι των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα μπορούν να επεξεργάζονται δεδομένα (περιεχόμενο και μεταδεδομένα)²²⁹ μιας επικοινωνίας ή να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται αποθηκευμένες στον τερματικό εξοπλισμό του τελικού χρήστη.

²²⁹Στην έννοια των μεταδεδομένων περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων πληροφορίες σχετικά με τη θέση, τον χρόνο και τον αποδέκτη της επικοινωνίας.

2.4 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων

2.4.1 Εισαγωγικά

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, σκοπός του εν λόγω Κανονισμού είναι να συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς ενδιάμεσων υπηρεσιών και ειδικότερα στην δημιουργία ενός διαφανούς και ασφαλούς επιγραμμικού περιβάλλοντος και στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών²³⁰. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 10 του Κανονισμού²³¹, ο τελευταίος δεν θίγει το ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ειδικότερα τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Μάλιστα, «η προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διέπεται αποκλειστικά από τους σχετικούς κανόνες του ενωσιακού δικαίου, ειδικότερα τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και την οδηγία 2002/58/ΕΚ». Δέον είναι να αναφερθεί πως ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων²³² (ΕΕΠΔ), Wojciech Wiewiorowski στην υπ'αριθμ. 1/2021 Γνώμη του επί της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες²³³ εξέφρασε την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Πρόταση δεν επιδιώκει να επηρεάσει την εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ που διέπει την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων²³⁴(ΕΣΠΔ) στην δήλωση που εξέδωσε στις 18 Νοεμβρίου 2021 αναφορικά με την Πρόταση για τις ψηφιακές υπηρεσίες (και την Πρόταση για τις ψηφιακές αγορές)²³⁵ επισήμανε ότι για λόγους ασφάλειας δικαίου θα πρέπει να προσδιορίζεται ρητά στην DSA ότι δεν επηρεάζεται η εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων προστασίας δεδομένων και ότι οι κανόνες προστασίας δεδομένων υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση που πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Παρατηρείται εντούτοις ότι δεν υιοθετήθηκε η ανωτέρω πρόταση, καθώς δεν προβλέπεται ότι οι κανόνες προστασίας δεδομένων υπερισχύουν σε κάθε

²³⁰ Άρθρο 1 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²³¹ Βλ. και αντίστοιχο άρθρο 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²³² Διασφαλίζει ότι κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ σέβονται το δικαίωμα των πολιτών για προστασία της ιδιωτικής ζωής.

²³³ European Data Protection Supervisor (2021), Opinion 1/2021 on the Proposal of a Digital Services Act

²³⁴ Ανεξάρτητος ευρωπαϊκός οργανισμός που συμβάλλει στη συνεκτική εφαρμογή των κανόνων προστασίας δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ και προάγει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών προστασίας δεδομένων της ΕΕ.

²³⁵ European Data Protection Board(2021), Statement on the Digital Services Package and Data Strategy

περίπτωση που πραγματοποιείται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, παρά μόνο ότι δεν θίγονται κατά την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

Αναμφισβήτητα, ο Κανονισμός για τις ψηφιακές υπηρεσίες θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Όπως θα παρουσιαστεί κάτωθι τόσο ο ΕΕΠΔ όσο και το ΕΣΠΔ εκφράζουν ανησυχίες για κάποιες διατάξεις της DSA και θεωρούν απαραίτητη την πρόβλεψη επαρκών εγγυήσεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων. Οι ανησυχίες είναι εύλογες καθώς στην εποχή των «Μεγάλων Δεδομένων» (Big Data)²³⁶ ορισμένες δραστηριότητες στο πλαίσιο των επιγραμμικών πλατφορμών παρουσιάζουν αυξημένους κινδύνους για τα δικαιώματα των ατόμων αλλά και για κοινωνία στο σύνολό της²³⁷. Ειδικότερα, με τη χρήση νέων τεχνολογιών όπως το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT) ²³⁸και το υπολογιστικό νέφος παρέχεται η δυνατότητα επεξεργασίας και διαχείρισης τεράστιων όγκων πληροφοριών.²³⁹ Το Διαδίκτυο των Πραγμάτων θέτει επί της ουσίας νέες απαιτήσεις στον τομέα προστασίας ιδιωτικότητας. Διευκρινίζεται ότι με τη χρήση τεχνολογιών του υπολογιστικού νέφους δίδεται σε επιχειρήσεις και ιδιώτες η δυνατότητα επεξεργασίας και αποθήκευσης μεγάλου όγκου δεδομένων με εξ αποστάσεως παροχή διαδικτυακής πρόσβασης σε αυτά.²⁴⁰

2.4.2 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην DSA- Αιτιολογικές σκέψεις Κανονισμού

Σε αυτό το σημείο θα παρουσιαστούν εν συνόψει ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων που εντοπίζονται ήδη από τις αιτιολογικές σκέψεις της Πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 52 του Κανονισμού οι κανόνες σχετικά με τους μηχανισμούς ειδοποίησης και δράσης²⁴¹ θα πρέπει να είναι εναρμονισμένοι σε ενωσιακό επίπεδο, ώστε να προβλέπεται η έγκαιρη και μη αυθαίρετη επεξεργασία των ειδοποιήσεων βάσει ομοιόμορφων και σαφών κανόνων που προβλέπουν διασφαλίσεις για

²³⁶ Τα μεγάλα δεδομένα είναι τα δεδομένα που χαρακτηρίζονται από μεγάλο όγκο (volume), ταχύτητα επεξεργασίας (velocity) και ποικιλία δεδομένων (variety).

²³⁷ Serban A., Barbosa Teixeira C. (2021) , *Data Protection and Digital Services*, σελ. 318.

²³⁸ Η αρχιτεκτονική του IoT χωρίζεται σε τρία επίπεδα: το επίπεδο αντίληψης, το επίπεδο δικτύου και το επίπεδο εφαρμογών.

²³⁹ Quach S., Thaichon P., Martin K., Weaven S., Palmatier R. (2022), *Digital technologies: tensions in privacy and data*, Journal of the Academy of Marketing Science, 50:1299–1323, σελ. 1307.

²⁴⁰ Κανέλλος Α. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 357.

²⁴¹ Άρθρο 16 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων και των έννομων συμφερόντων των θιγόμενων μερών. Επισημαίνεται ότι ο ΕΕΠΔ υποστήριξε πλήρως τις διατάξεις της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες που προβλέπουν μέτρα ενίσχυσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας των πλατφορμών.

Ιδιαίτερα σημαντική επίσης είναι η πρόβλεψη του Κανονισμού αναφορικά με την παροχή πληροφοριών σχετικών με την επιγραμμική διαφήμιση²⁴², οι οποίες δεν πρέπει να θίγουν την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του ΓΚΠΔ²⁴³. Αποσαφηνίζεται μάλιστα ότι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών δεν πρέπει να παρουσιάζουν διαφημίσεις βάσει κατάρτισης προφίλ με χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του αποδέκτη της υπηρεσίας, όταν γνωρίζουν ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος²⁴⁴. Παρατηρείται εν προκειμένω ότι υιοθετήθηκε η πρόταση του ΕΣΠΔ αναφορικά με την αυστηρότερη ρύθμιση της στοχευμένης διαφήμισης, ώστε να περιοριστούν οι παρεμβατικές μορφές της, όπως η κατάρτιση προφίλ των ανηλίκων. Ομοίως, ο ΕΕΠΔ είχε προτείνει πρόσθετες προβλέψεις διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της σταδιακής κατάργησης της στοχευμένης διαφήμισης που βασίζεται στην διάχυτη παρακολούθηση.

Μάλιστα, οι επιγραμμικές πλατφόρμες που δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συνάπτουν εξ αποστάσεως συμβάσεις με εμπόρους θα πρέπει να διασφαλίζουν την ιχνηλασιμότητα των εμπόρων αυτών. Επομένως, απαιτείται από τον έμπορο να παρέχει ορισμένες βασικές πληροφορίες στους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών σύμφωνα πάντα με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²⁴⁵.

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 94 του υπό ανάλυση Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης καλούνται να αξιολογούν και να

²⁴² Αιτιολογική σκέψη 68 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁴³ Ειδικότερα εκείνων που αφορούν στο δικαίωμα εναντίωσης, την αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, και της ανάγκης εξασφάλισης της συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων πριν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τη στοχευμένη διαφήμιση.

²⁴⁴ Αιτιολογική σκέψη 71 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁴⁵ Αιτιολογική σκέψη 72 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

προσαρμόζουν τον σχεδιασμό των συστημάτων συστάσεών τους²⁴⁶, κυρίως στην περίπτωση που η εν λόγω προσαρμογή συνάδει με ζητήματα προστασίας δεδομένων αλλά και στην περίπτωση που οι πληροφορίες είναι εξατομικευμένες βάσει ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στο άρθρο 9 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679. Θα πρέπει ακόμα να διασφαλίζουν ότι οι αποδέκτες της υπηρεσίας τους έχουν στη διάθεσή τους εναλλακτικές επιλογές που δεν βασίζονται στην κατάρτιση προφίλ, κατά την έννοια του ΓΚΠΔ, για τις κύριες παραμέτρους των συστημάτων συστάσεών τους.

Στην αιτιολογική σκέψη 97 του Κανονισμού προβλέπεται ένα πλαίσιο για την υποχρεωτική πρόσβαση σε δεδομένα από πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες και πολύ μεγάλες επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης σε διαπιστευμένους ερευνητές²⁴⁷. Όλα τα αιτήματα για πρόσβαση σε δεδομένα θα πρέπει να προστατεύουν τα δικαιώματα περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.²⁴⁸ Μάλιστα, ο συντονιστής ψηφιακών υπηρεσιών θα πρέπει να δημοσιεύει τακτικά έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες που εκτελούνται βάσει Κανονισμού²⁴⁹, η οποία έκθεση δεν θα πρέπει να περιέχει αναφορές σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα²⁵⁰.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική για τα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων είναι η αιτιολογική σκέψη 143 σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την παρακολούθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των υποχρεώσεων που καθορίζονται στον Κανονισμό.²⁵¹ Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν την δυνατότητα να ορίζει ανεξάρτητους εξωτερικούς εμπειρογνώμονες και ελεγκτές, για να συνδράμουν στη διαδικασία αυτή, που προέρχονται από αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, όπως αρχές προστασίας των δεδομένων ή των καταναλωτών. Φαίνεται λοιπόν ότι υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό η πρόταση του ΕΕΠΔ σχετικά με την διασφάλιση ότι οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών, άλλες αρμόδιες αρχές και η Επιτροπή θα πρέπει διαβουλεύονται με

²⁴⁶ Βλ. αντίστοιχο άρθρο 34 παρ. 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁴⁷ Βλ. και σχετικό άρθρο 40 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁴⁸ Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στην προστασία της ιδιωτικότητας και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

²⁴⁹ Άρθρο 55 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁵⁰ Αιτιολογική σκέψη 122 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁵¹ Επισημαίνεται ότι στο σχετικό άρθρο 49 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών συνεργάζονται μεταξύ τους, με άλλες εθνικές αρμόδιες αρχές, το συμβούλιο και την Επιτροπή.

τις σχετικές αρμόδιες αρχές²⁵², συμπεριλαμβανομένων των αρχών προστασίας δεδομένων, στο πλαίσιο των ερευνών και των αξιολογήσεων της συμμόρφωσης με την Πρόταση. Συναφώς, το ΕΣΠΑ πρότεινε για την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της αποτελεσματικής εποπτείας να επιτρέπεται στις αρμόδιες εποπτικές αρχές να μοιράζονται με τις αρμόδιες αρχές προστασίας δεδομένων είτε κατόπιν αιτήματος είτε με δική τους πρωτοβουλία τις πληροφορίες που λαμβάνονται στο πλαίσιο τυχόν ελέγχων και ερευνών που αφορούν την επεξεργασία προσωπικού χαρακτήρα. Μάλιστα, σύμφωνα με το ΕΣΠΑ θα πρέπει να προσδιοριστεί ο τρόπος που οι νέοι εποπτικοί φορείς θα πρέπει να συνεργάζονται με τις αρχές προστασίας δεδομένων, προκειμένου να αντιμετωπίζονται επαρκώς καταστάσεις πιθανής αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων.

Με βάση τα ανωτέρω, με μια πρώτη ανάγνωση του περιεχομένου των εν λόγω αιτιολογικών σκέψεων φαίνεται πως σε αρκετά σημεία των εν λόγω σκέψεων της DSA λαμβάνεται υπόψη η νομοθεσία περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με ρητή αναφορά σχετικών διατάξεων του ΓΚΠΔ. Ωστόσο, σε επόμενη υποενότητα θα ακολουθήσει η κριτική αξιολόγηση των συναφών με το δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων ζητημάτων.

2.4.3 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην DSA- Διατάξεις Κανονισμού

Κρίσιμο είναι να παρουσιαστούν αντίστοιχα οι διατάξεις του Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες που σχετίζονται με ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, προκειμένου να εξαχθούν εν συνεχεία ορισμένα συμπεράσματα. Στο άρθρο 22 της DSA διευκρινίζεται ότι οι αξιόπιστες πηγές επισήμανσης παράνομου περιεχομένου αποστέλλουν εκθέσεις στον οικείο συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών και τις δημοσιοποιούν. Οι πληροφορίες όμως των εκθέσεων δεν πρέπει να περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Επιπροσθέτως, ο συντονιστής ψηφιακών υπηρεσιών ή η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τον πάροχο επιγραμμικής πλατφόρμας ή επιγραμμικής μηχανής αναζήτησης να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού

²⁵² Οι αρμόδιες εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρέχουν κάθε πληροφορία που λαμβάνεται στο πλαίσιο ελέγχων και ερευνών που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να συμπεριληφθεί ρητή νομική βάση για τον συγκεκριμένο σκοπό.

χαρακτήρα²⁵³, συμπεριλαμβανομένων επεξηγήσεων και τεκμηρίωσης σχετικά με τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παράγραφος 3 του άρθρου 26 σύμφωνα με την οποία οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών δεν παρουσιάζουν διαφημίσεις σε αποδέκτες της υπηρεσίας βάσει κατάρτισης προφίλ όπως ορίζεται στο άρθρο 4 σημείο 4) του ΓΚΠΔ με τη χρήση ειδικών κατηγοριών ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων όπως αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη πρόβλεψη δεν εντοπίζεται στην Πρόταση Κανονισμού. Φαίνεται λοιπόν ότι υιοθετήθηκε η πρόταση του ΕΣΠΔ αναφορικά με τον καθορισμό ειδικών εγγυήσεων προστασίας δεδομένων²⁵⁴, με σκοπό την διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Μια επιπλέον αξιοσημείωτη προσθήκη στον Κανονισμό είναι το άρθρο 28 αναφορικά με την προστασία των ανηλίκων στο διαδίκτυο²⁵⁵. Πιο συγκεκριμένα, οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών δεν παρουσιάζουν διαφημίσεις βάσει κατάρτισης προφίλ²⁵⁶ με τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του αποδέκτη της υπηρεσίας, όταν γνωρίζουν με εύλογη βεβαιότητα ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος.²⁵⁷ Οι προαναφερθείσες προσθήκες ερείδονται στην συνειδητοποίηση του αντικτύπου που έχουν τα σύγχρονα επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία βασίζονται στην συστηματική συλλογή και χρήση των προσωπικών δεδομένων των χρηστών επιγραμμικών υπηρεσιών²⁵⁸. Κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη ειδικής προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων²⁵⁹, καθώς οι τελευταίοι δεν έχουν την επίγνωση των ενδεχόμενων κινδύνων του διαδικτύου αλλά και των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την

²⁵³ Άρθρο 24 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁵⁴ Οι εν λόγω εγγυήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή όλων των αρχών προστασίας δεδομένων, ιδίως αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού.

²⁵⁵ Βλ. και σχετική αιτιολογική σκέψη 71 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁵⁶ Όπως η έννοια αυτή ορίζεται στο άρθρο 4 σημείο 4) του ΓΚΠΔ.

²⁵⁷ Μάλιστα, σύμφωνα με την αρχή ελαχιστοποίησης των δεδομένων η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στο εν λόγω άρθρο δεν υποχρεώνει τους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών να επεξεργάζονται πρόσθετα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να αξιολογούν κατά πόσον ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος.

²⁵⁸ Hoboken J. V., Quitais J. P., Appelmann N., Fah R., Buri I. & Straub M. (2023), *Putting the DSA into Practice, Enforcement, Access to Justice and Global Implications*, *Verfassungsbooks*, σελ. 80.

²⁵⁹ Θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται βέλτιστες πρακτικές και κατευθυντήριες γραμμές, όπως αυτή που παρέχεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Μια ψηφιακή δεκαετία για τα παιδιά και τους νέους: η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά (BIK+)».

επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²⁶⁰. Μάλιστα όπως είχε χαρακτηριστικά σχολιάσει ο εκτελεστικός διευθυντής του ENISA, Καθηγητής Udo Helmbrecht «τα παιδιά μας διατρέχουν τον κίνδυνο να πέσουν θύματα αθέμιτης προσέγγισης μέσω του διαδικτύου και κυβερνο-παρενόχλησης. Ως εκ τούτου χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία των ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων των εφήβων».²⁶¹

Σε σχέση με την εκτίμηση κινδύνων οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων μηχανών αναζήτησης αξιολογούν τους συστημικούς κινδύνους²⁶² που απορρέουν από τον σχεδιασμό ή τη λειτουργία των υπηρεσιών τους λαμβάνοντας υπόψη τυχόν πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις ως προς την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ειδικότερα μεταξύ άλλων του δικαιώματος της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 του ΧΘΔΕΕ²⁶³. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ΕΕΠΔ επί του άρθρου 26 παρ. 1 στοιχείο γ) της Πρότασης Κανονισμού πρότεινε την επαναδιατύπωσή του προκειμένου να γίνει αναφορά «σε πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις στην προστασία της δημόσιας υγείας, των ανηλίκων, του πολιτικού λόγου ή σε πραγματικές ή προβλέψιμες επιπτώσεις που σχετίζονται με τις εκλογικές διαδικασίες και τη δημόσια ασφάλεια, ιδίως σε σχέση με τον κίνδυνο σκόπιμης χειραγώγησης της υπηρεσίας τους, μεταξύ άλλων μέσω της μη αυθεντικής χρήσης ή αυτοματοποιημένης εκμετάλλευσης της υπηρεσίας». Στο αντίστοιχο άρθρο 34 του τελικού κειμένου του Κανονισμού εντοπίζονται οι ακόλουθες προβλέψεις: «γ) οποιοσδήποτε πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις στον πολιτικό διάλογο και τις εκλογικές διαδικασίες, καθώς και στη δημόσια ασφάλεια, δ) οποιοσδήποτε πραγματικές ή προβλέψιμες αρνητικές επιπτώσεις σε σχέση με την έμφυλη βία, την προστασία της δημόσιας υγείας και τους ανηλίκους, και σοβαρές αρνητικές συνέπειες για τη σωματική και πνευματική ευεξία του ατόμου.»

Σύμφωνα με το άρθρο 38 «οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης που χρησιμοποιούν συστήματα συστάσεων

²⁶⁰Λ. Κοτσαλής Κ. Μενουδάκος, *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων(GDPR), Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή*, Νομική Βιβλιοθήκη, εκδόσεις 2021,σελ. 9.

²⁶¹ Ο Οργανισμός ENISA της ΕΕ δίνει στη δημοσιότητα έκθεση σχετικά με την κυβερνο-παρενόχληση & και την αθέμιτη προσέγγιση των παιδιών μέσω του διαδικτύου: 18 συστάσεις για προστασία από τους βασικούς κινδύνους, Δελτίο Τύπου ENISA, 08/11/2011.

²⁶² Βλ. και σχετικές αιτιολογικές σκέψεις 79 και 80 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁶³ Άρθρο 34 παρ. 1 στοιχείο β) Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

παρέχουν τουλάχιστον μία επιλογή για καθένα από τα συστήματα συστάσεων τους που δεν βασίζεται στην κατάρτιση προφίλ, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 σημείο 4) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679». Σύμφωνα μάλιστα με τον ΕΕΠΔ θα πρέπει να εξασφαλιστεί ουσιαστική διαφάνεια στο πλαίσιο των συστημάτων συστάσεων και της χρήσης των προφίλ των υποκειμένων των δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ είχε επίσης προτείνει (στο ίδιο πνεύμα με την διαφάνεια της επιγραμμικής διαφήμισης) επί του άρθρου 29 της Πρότασης Κανονισμού να αντικατασταθεί η αναφορά στις «κύριες παραμέτρους» από την αναφορά «παραμέτρους» ή τουλάχιστον να δοθεί περαιτέρω διευκρίνιση ως προς το ποιες παράμετροι θα πρέπει να γνωστοποιηθούν για να αποτελούν σημαντικές πληροφορίες. Προς εξυπηρέτηση της αρχής της διαφάνειας των συστημάτων συστάσεων στο άρθρο 27 του Κανονισμού προβλέπεται ότι με τις κύριες παραμέτρους της παρ. 1 εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους προτείνονται ορισμένες πληροφορίες στον αποδέκτη της υπηρεσίας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται τουλάχιστον τα εξής: α) τα σημαντικά κριτήρια για τον καθορισμό των πληροφοριών που προτείνονται στον αποδέκτη της υπηρεσίας· β) οι λόγοι για τη σχετική σημασία/βαρύτητα των εν λόγω παραμέτρων. Ως εκ τούτου, φαίνεται πως η εν λόγω πρόταση του ΕΕΠΔ ελήφθη υπόψιν τουλάχιστον εν μέρει κατά την διαμόρφωση του τελικού κειμένου της διάταξης του άρθρου 27 του Κανονισμού.

Επιπροσθέτως, οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης που παρουσιάζουν διαφημίσεις συγκεντρώνουν και δημοσιοποιούν ένα αποθετήριο (το οποίο θα πρέπει να περιέχει ακριβείς και πλήρεις πληροφορίες σχετικές -μεταξύ άλλων- με το αν η διαφήμιση προοριζόταν για παρουσίαση ειδικά σε συγκεκριμένες ομάδες αποδεκτών της υπηρεσίας και, αν ναι, τις κύριες παραμέτρους που χρησιμοποιούνταν για τον σκοπό αυτόν, συμπεριλαμβανομένων των βασικών παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαίρεση συμπερίληψης μίας ή περισσότερων τέτοιων συγκεκριμένων ομάδων, αλλά όχι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των αποδεκτών της υπηρεσίας²⁶⁴) για την περίοδο κατά την οποία παρουσιάζουν μία διαφήμιση και έως ένα έτος μετά την τελευταία παρουσίαση της διαφήμισης στις επιγραμμικές διεπαφές τους. Ο ΕΕΠΔ είχε προτείνει να προστεθεί στις απαιτήσεις του άρθρου 24 της Πρότασης Κανονισμού η ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων

²⁶⁴ Άρθρο 39 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

σχετικά με το αν η διαφήμιση επιλέχθηκε με τη χρήση αυτοματοποιημένου συστήματος²⁶⁵ και στην περίπτωση αυτή να αναφέρεται το πρόσωπο που είναι υπεύθυνος για το σύστημα. Ωστόσο, φαίνεται πως δεν υιοθετήθηκε η εν λόγω πρόταση, καθώς στο άρθρο 39 του τελικού κειμένου του Κανονισμού δεν εντοπίζεται σχετική πρόβλεψη. Παρατηρείται ότι δεν υιοθετήθηκε και η πρόταση του ΕΕΠΔ επί του αντίστοιχου άρθρου 30 παρ. 2 δ) της Πρότασης Κανονισμού αναφορικά με την αντικατάσταση της φράσης «κύριων παραμέτρων» από την φράση «παραμέτρων». Σε σχέση με την πρόταση του ΕΕΠΔ περί της διευκρίνισης ως προς τις παραμέτρους που θα πρέπει να γνωστοποιούνται κατ'ελάχιστον για να αποτελούν «ουσιαστικές πληροφορίες» κατά την έννοια των άρθρων 24 και 30 της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες, κρίσιμο είναι να επισημανθεί ότι προστέθηκε στο αντίστοιχο άρθρο 39 παρ. 2 ε) του Κανονισμού το ακόλουθο χωρίο: *«συμπεριλαμβανομένων, όπου αρμόζει, των βασικών παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαίρεση συμπερίληψης μίας ή περισσότερων τέτοιων συγκεκριμένων ομάδων»*.

Σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 1 του Κανονισμού οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης παρέχουν στον συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών της χώρας εγκατάστασης ή στην Επιτροπή, μετά από αιτιολογημένο αίτημά τους πρόσβαση σε δεδομένα, τα οποία είναι αναγκαία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό. Οι συντονιστές ψηφιακών υπηρεσιών και η Επιτροπή χρησιμοποιούν τα δεδομένα αποκλειστικά για τον σκοπό παρακολούθησης και αξιολόγησης της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τους τα δικαιώματα των αποδεκτών της υπηρεσίας²⁶⁶. Επίσης, τα αιτούμενα δεδομένα δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τα αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού τόσο όσον αφορά την ποσότητα όσο και την ποιότητα των δεδομένων (αρχή ελαχιστοποίησης δεδομένων και σκοπού επεξεργασίας).²⁶⁷

Η παράγραφος 4 του άρθρου 40 ορίζει (όπως προβλέπεται και στην αιτιολογική σκέψη 97 του Κανονισμού) ότι ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του συντονιστή ψηφιακών υπηρεσιών της χώρας εγκατάστασης, οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών

²⁶⁵ European Data Protection Supervisor (2021), Opinion 1/2021 on the Proposal of a Digital Services Act, σελ. 15.

²⁶⁶ Όπως προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

²⁶⁷ Ederson L. , Graef I., Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University, σελ. 31.

πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης παρέχουν πρόσβαση σε δεδομένα σε διαπιστευμένους ερευνητές (που είναι ανεξάρτητοι από εμπορικά συμφέροντα) με σκοπό τη διεξαγωγή έρευνας που συμβάλλει στον εντοπισμό και την κατανόηση συστημικών κινδύνων στην Ένωση.²⁶⁸ Κατά την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου είναι πολύ πιθανό να προκύψουν ερωτήματα σχετικά με το εύρος των δεδομένων που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής καθώς και σχετικά με την έκταση της συνεργασίας που απαιτείται από τις πλατφόρμες.²⁶⁹ Σε κάθε περίπτωση, οι ερευνητές πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα που επεξεργάζονται περιορίζονται στα αναγκαία για τους σκοπούς της έρευνά τους, ώστε να επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με τις αρχές της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, του σκοπού της επεξεργασίας και περιορισμού περιόδου αποθήκευσης.²⁷⁰

Ειδικής μνείας τέλος χρήζει το άρθρο 45 σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή και το συμβούλιο ενθαρρύνουν την εκπόνηση εθελοντικών κωδικών δεοντολογίας²⁷¹ με σκοπό να συμβάλλουν στην ορθή εφαρμογή του Κανονισμού, λαμβανομένων υπόψη των προκλήσεων της αντιμετώπισης διαφόρων ειδών παράνομου περιεχομένου και συστημικών κινδύνων, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο ιδίως όσον αφορά τον ανταγωνισμό και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

²⁶⁸ Οι ερευνητές αποδεικνύουν ότι τηρούν απαιτήσεις ασφάλειας και εμπιστευτικότητας των δεδομένων και προστατεύουν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ενώ επίσης περιγράφουν στο αίτημά τους τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που εφαρμόζουν για τον σκοπό αυτό. (Άρθρο 40 παρ. 8 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065)

²⁶⁹ Ederson L. , Graef I., Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University, σελ. 57.

²⁷⁰ Ederson L. , Graef I., Lancieri F. (2023), ο.π. , σελ. 63.

²⁷¹ Μάλιστα, «η Επιτροπή έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι με τους κώδικες δεοντολογίας επιδιώκεται η αποτελεσματική διαβίβαση πληροφοριών, με σεβασμό των δικαιωμάτων και των συμφερόντων όλων των εμπλεκόμενων μερών, καθώς και ένα ανταγωνιστικό, διαφανές και δίκαιο περιβάλλον στην επιγραμμική διαφήμιση, σύμφωνα με το ενωσιακό και το εθνικό δίκαιο, ιδίως σε σχέση με τον ανταγωνισμό και την προστασία της ιδιωτικότητας και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», Άρθρο 46 παρ. 2 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

2.4.4 Κριτική αξιολόγηση των ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/2065

A. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις- Πεδίο εφαρμογής ΓΚΠΔ και DSA

Στην παρούσα υποενότητα θα επιχειρηθεί μια κριτική αξιολόγηση αναφορικά με τα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων που εντοπίστηκαν και παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια. Αναμφισβήτητα, η DSA θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς ορισμένες δραστηριότητες των επιγραμμικών πλατφορμών παρουσιάζουν αυξημένους κινδύνους για δικαιώματα των αποδεκτών υπηρεσίας. Όπως χαρακτηριστικά αποτύπωσε ο ΕΕΠΔ στην γνώμη του επί της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές υπηρεσίες, ορισμένες επιγραμμικές δραστηριότητες παρουσιάζουν αυξημένους κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων που προκύπτουν από τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα προσωπικά δεδομένα, ως εκ τούτου, πρέπει να φέρουν υψηλότερο επίπεδο υποχρεώσεων²⁷². Συναφώς, το ΕΣΠΔ στην δήλωση που εξέδωσε στις 18 Νοεμβρίου 2021 αναφορικά με την Πρόταση για τις ψηφιακές υπηρεσίες διευκρίνισε ότι η εφαρμογή της DSA θα επηρεάσει σημαντικά την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων²⁷³. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι στο τελικό κείμενο του Κανονισμού εντοπίζεται ρητή αναφορά στα θεμελιώδη δικαιώματα τόσο σε αιτιολογικές σκέψεις (3, 9,36, 41, 51, 52, 86, 153, 155) όσο και στις διατάξεις του Κανονισμού (Άρθρο 1, 14, 35, 36).

Διευκρινίζεται ότι ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αδιακρίτως στον δημόσιο²⁷⁴ και ιδιωτικό τομέα, ενώ η DSA στοχεύει

²⁷² European Data Protection Supervisor (2021), Opinion 1/2021 on the Proposal of a Digital Services Act, σελ. 6.

²⁷³ Βλ. άρθρα 7 και 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άρθρο 16 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁷⁴ Σημειώνεται ότι η Πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων (Data Governance Act - DGA) στοχεύει στη διευκόλυνση της επαναχρησιμοποίησης ορισμένων κατηγοριών προστατευόμενων δεδομένων του δημόσιου τομέα, στην αύξηση της εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες διαμεσολάβησης δεδομένων και την προώθηση του αλτρουισμού δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ. (Βλ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/868 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 30ής Μαΐου 2022 σχετικά με την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση δεδομένων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724 (πράξη για

στη ρύθμιση του επιγραμμικού περιεχομένου²⁷⁵. Σημειώνεται μάλιστα ότι άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 προβλέπει ότι εφαρμόζεται και στους παρόχους υπηρεσιών διαμεσολάβησης που "προσφέρουν υπηρεσίες στην Ένωση", ακόμη και αν δεν έχουν φυσική παρουσία στην ΕΕ. Παρατηρείται εκ πρώτης όψεως ότι το εν λόγω άρθρο αποτελεί μια ρύθμιση παρόμοια με εκείνη του άρθρου 3 του ΓΚΠΔ²⁷⁶. Για να πληρούνται όμως το κριτήριο της παροχής υπηρεσιών στην Ένωση, το άρθρο 2 της DSA προβλέπει ότι ο πάροχος θα πρέπει να έχει ουσιαστική σύνδεση με την ΕΕ. Διαπιστώνεται ότι τα κριτήρια για την αξιολόγηση αυτής της σύνδεσης δεν ευθυγραμμίζονται πλήρως με το κριτήριο «στόχευσης» του άρθρου 3 παρ. 2 του ΓΚΠΔ. Με δεδομένο ότι οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών μπορεί να θεωρηθούν συχνά υπεύθυνοι επεξεργασίας, η εντοπισθείσα έλλειψη ευθυγράμμισης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλίνουσες ερμηνείες και νομική αβεβαιότητα κατά την εφαρμογή των διατάξεων της DSA²⁷⁷.

B. Νόμιμοι λόγοι επεξεργασίας δεδομένων, αρχή ελαχιστοποίησης

Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 10 του Κανονισμού 2022/2065, ο τελευταίος δεν θίγει το ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ειδικότερα τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679. Ως εκ τούτου, υφίσταται η ανάγκη συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ σε περίπτωση που οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης λάβουν εντολές να ενεργήσουν κατά του παράνομου περιεχομένου, δυνατότητα που προβλέπεται από το άρθρο 9 της DSA²⁷⁸. Οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών μπορεί να λαμβάνουν εντολές (από αρμόδιες εθνικές δικαστικές ή διοικητικές αρχές) παροχής συγκεκριμένων πληροφοριών σχετικά με μεμονωμένους αποδέκτες.²⁷⁹ Στο βαθμό που οι ζητούμενες πληροφορίες περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, οι πάροχοι υπηρεσιών διαμεσολάβησης θα πρέπει να είναι σε θέση να δικαιολογήσουν αυτή

τη διακυβέρνηση δεδομένων), διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R0868&from=EN> [Τελευταία προβολή: 20.04.2023]

²⁷⁵ Vergnolle S. (2022), Enforcement of the DSA and the DMA- What did we learn from GDPR?, HAL open science, σελ. 105.

²⁷⁶ Baldin A. (2022), EU: Unpacking the EU's suite of new era digital legislation – Part four: the DSA

²⁷⁷ Baldin A. (2022), ο.π.

²⁷⁸ Εντολές ανάληψης δράσης κατά παράνομου περιεχομένου.

²⁷⁹ Αιτιολογική σκέψη 31 και άρθρο 9 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

την επεξεργασία δεδομένων εφαρμόζοντας έναν από τους νομικούς λόγους του άρθρου 6 του ΓΚΠΔ. Όπως είχε προτείνει ο ΕΕΠΔ²⁸⁰, καθίσταται απαραίτητο για λόγους ασφάλειας δικαίου να διευκρινιστεί σε ποιες περιπτώσεις οι προσπάθειες για την καταπολέμηση παράνομου περιεχομένου νομιμοποιούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η εφαρμογή ελαχιστοποίησης των δεδομένων, με άλλα λόγια μόνο τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για τον συγκεκριμένο σκοπό να υφίστανται επεξεργασία. Αξίζει να υπογραμμιστεί σ' αυτό το σημείο ότι ο ΕΕΠΔ πρότεινε αναφορικά με την έννοια του παράνομου περιεχομένου να γίνει παραπομπή στο άρθρο 52 του ΧΘΔΕΕ, το οποίο προβλέπει τις προϋποθέσεις για τυχόν περιορισμούς στην άσκηση δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη. Ωστόσο ρητή αναφορά και παραπομπή στο εν λόγω άρθρο δεν εντοπίζεται στο τελικό κείμενο του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 «οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών που δεν διαθέτουν εγκατάσταση στην Ένωση αλλά προσφέρουν υπηρεσίες στην Ένωση ορίζουν νομικό ή φυσικό πρόσωπο που θα ενεργεί ως νόμιμος εκπρόσωπός τους σε ένα από τα κράτη μέλη στα οποία ο πάροχος προσφέρει τις υπηρεσίες του». Για τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών που χαρακτηρίζονται ως υπεύθυνοι επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία²⁸¹ σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ, η απαίτηση αυτή θα συμπίπτει συχνά με την υποχρέωση του ΓΚΠΔ να ορίζουν αντιπρόσωπο στην ΕΕ.²⁸² Ο διορισμός του αντιπροσώπου δεν επηρεάζει την ευθύνη ή τη

²⁸⁰ Μια επιπλέον πρόταση του ΕΕΠΔ αφορούσε στην θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων διαλειτουργικότητας για τις πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες με υποχρέωση να μην λαμβάνουν μέτρα που εμποδίζουν την εν λόγω διαλειτουργικότητα. Σημειώνεται ότι στην αιτιολογική σκέψη 4 του τελικού κειμένου του Κανονισμού προβλέπεται ότι «Απαιτείται προσέγγιση των εθνικών ρυθμιστικών μέτρων σε επίπεδο Ένωσης όσον αφορά τις απαιτήσεις για τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών, προκειμένου να αποφευχθεί και να τερματιστεί ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς και να διασφαλιστεί ασφάλεια δικαίου, με αποτέλεσμα τη μείωση της αβεβαιότητας για τους προγραμματιστές και την προώθηση της διαλειτουργικότητας.», αντίστοιχη πρόβλεψη με την αιτιολογική σκέψη 4 της Πρότασης Κανονισμού.

²⁸¹ Δεδομένου ότι ο ΓΚΠΔ περιέχει κανόνες που διέπουν την ευθύνη των υπευθύνων επεξεργασίας και των εκτελούντων την επεξεργασία, ο ΕΕΠΔ πρότεινε για λόγους ασφάλειας δικαίου να διευκρινιστεί ότι η Πρόταση δεν εφαρμόζεται σε ζητήματα που αφορούν τις υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚτΠ) που καλύπτονται από τον ΓΚΠΔ, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης των υπευθύνων επεξεργασίας και των εκτελούντων την επεξεργασία. Παρά την ανωτέρω πρόταση του ΕΕΠΔ, αξίζει να επισημανθεί πως δεν εντοπίζεται σχετική διευκρίνιση επί του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁸² Αιτιολογική σκέψη 80 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

λογοδοσία του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία βάσει του ΓΚΠΔ.

Επιπροσθέτως, στην παράγραφο 4 του άρθρου 14 αναφέρεται ότι οι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών ενεργούν με επιμελή, αντικειμενικό και αναλογικό τρόπο κατά την εφαρμογή των περιορισμών της παραγράφου 1, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αποδεκτών της υπηρεσίας. Όπως είχε διατυπώσει ο ΕΕΠΔ επί του αντίστοιχου άρθρου 12 παρ. 2 της Πρότασης Κανονισμού σχετικά με τις ψηφιακές υπηρεσίες, θα πρέπει να υφίσταται η απαίτηση του εν λόγω άρθρου σε όλες τις περιπτώσεις περιορισμού του περιεχομένου, ανεξάρτητα από το αν ο περιορισμός πραγματοποιείται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόχου²⁸³. Ωστόσο, σχετική πρόβλεψη δεν εντοπίζεται στο κείμενο του Κανονισμού. Μια επιπλέον πρόταση του ΕΕΠΔ αφορά στην τροποποίηση του άρθρου 15 παρ. 2 της Πρότασης Κανονισμού με τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχονται σε κάθε περίπτωση πληροφορίες σχετικά με τα αυτοματοποιημένα μέσα που χρησιμοποιούνται για την ανίχνευση και τον εντοπισμό παράνομου περιεχομένου, ανεξάρτητα από το αν η επακόλουθη απόφαση περιλαμβάνει τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων. Εντούτοις, διαπιστώνεται πως στο αντίστοιχο άρθρο 17 παρ. 3 γ) του Κανονισμού δεν εντοπίζεται το περιεχόμενο της εν λόγω πρότασης του ΕΕΠΔ.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κανονισμού οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε να διευκολύνουν την υποβολή ειδοποιήσεων για παράνομο περιεχόμενο που περιέχουν, μεταξύ άλλων, το όνομα και τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του προσώπου ή της οντότητας που υποβάλλει την ειδοποίηση.²⁸⁴ Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψιν την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, τα εν λόγω προσωπικά δεδομένα δεν είναι απαραίτητα σε κάθε περίπτωση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να παρέχεται στους καταγγέλλοντες και η δυνατότητα να υποβάλλουν την αναφορά τους ανώνυμα²⁸⁵.

²⁸³ European Data Protection Supervisor (2021), Opinion 1/2021 on the Proposal of a Digital Services Act, σελ. 21.

²⁸⁴ Ο ΕΕΠΔ μάλιστα επικροτεί το γεγονός ότι η Πρόταση περιλαμβάνει αρκετές διασφαλίσεις για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου αδικαιολόγητης παρέμβασης στα θεμελιώδη δικαιώματα, με την πρόβλεψη υποχρέωσης ενημέρωσης, υποχρεωτικής αιτιολόγησης και υποχρέωσης πρόβλεψης εσωτερικού μηχανισμού καταγγελιών.

²⁸⁵Baldin A. (2022), EU: Unpacking the EU's suite of new era digital legislation – Part four: the DSA

Όταν ένας πάροχος υπηρεσιών φιλοξενίας αντιληφθεί πληροφορίες που εγείρουν υπόνοια ότι έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα το οποίο συνεπάγεται απειλή για τη ζωή ή την ασφάλεια προσώπου, ενημερώνει σχετικά τις αρχές επιβολής του νόμου ή τις δικαστικές αρχές του οικείου κράτους μέλους και παρέχει όλες τις διαθέσιμες σχετικές πληροφορίες.²⁸⁶ Ωστόσο, όπως είχε επισημάνει ο ΕΕΠΔ επί του αντίστοιχου άρθρου 21 της Πρότασης Κανονισμού DSA θα πρέπει να οριστεί με ακρίβεια ο όρος «σχετικές πληροφορίες»²⁸⁷, παρέχοντας εξαντλητικό κατάλογο των κατηγοριών δεδομένων που πρέπει να κοινοποιούνται και κάθε κατηγορία δεδομένων που πρέπει να διατηρούνται με σκοπό την υποστήριξη περαιτέρω ερευνών από τις αρμόδιες αρχές. Ο σχετικός κατάλογος όμως των εν λόγω κατηγοριών δεδομένων δεν εντοπίζεται στο αντίστοιχο άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.²⁸⁸

Γ. Στοχευμένη διαφήμιση- Κατάρτιση προφίλ

Εν συνεχεία, ιδιαίτερα σημαντική ρύθμιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 αναφορικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι αυτή του άρθρου 26 παρ. 3, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται στους παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών να παρουσιάζουν στους αποδέκτες υπηρεσίας διαφημίσεις που βασίζονται στη κατάρτιση προφίλ με την χρήση ειδικών κατηγοριών ευαίσθητων δεδομένων. Το άρθρο 26 παρ. 3 βασίζεται σε δύο έννοιες του ΓΚΠΔ, ήτοι στην έννοια «κατάρτιση προφίλ» και «ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Υπενθυμίζεται σ' αυτό το σημείο ότι ως κατάρτιση προφίλ νοείται «οποιαδήποτε μορφή αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνίσταται στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την

²⁸⁶ Άρθρο 18 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

²⁸⁷ European Data Protection Supervisor (2021), Opinion 1/2021 on the Proposal of a Digital Services Act, σελ. 22.

²⁸⁸ Σε σχέση με το άρθρο 17 της Πρότασης Κανονισμού ο ΕΕΠΔ προτείνει τη θέσπιση παρόμοιας εγγύησης σε σχέση με όλους τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας, όχι μόνο για τις διαδικτυακές πλατφόρμες, όταν η ανίχνευση παράνομου περιεχομένου απαιτεί επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²⁸⁸. Ωστόσο, παρατηρείται ότι το αντίστοιχο άρθρο 20 του Κανονισμού δεν εφαρμόζεται σε όλους τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας. Επιπροσθέτως, ο ΕΕΠΔ πρότεινε στο άρθρο 17 της Πρότασης Κανονισμού να προστεθεί προθεσμία για την απόφαση της πλατφόρμας σχετικά με την καταγγελία, καθώς και η πρόβλεψη ότι ο μηχανισμός καταγγελίας δεν θίγει τα δικαιώματα και τα ένδικα μέσα που διαθέτουν τα υποκείμενα των δεδομένων σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ. Εντούτοις, δεν εντοπίζεται η εν λόγω προτεινόμενη προσθήκη του ΕΕΠΔ στο αντίστοιχο άρθρο 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

αξιολόγηση ορισμένων προσωπικών πτυχών ενός φυσικού προσώπου, ιδίως για την ανάλυση ή την πρόβλεψη πτυχών που αφορούν την απόδοση στην εργασία, την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα, την αξιοπιστία, τη συμπεριφορά, τη θέση ή τις μετακινήσεις του εν λόγω φυσικού προσώπου²⁸⁹». Βάσει των ανωτέρω, με την κατάρτιση προφίλ δημιουργούνται παράγωγα δεδομένα που δεν έχουν παραχωρηθεί από τα ίδια τα υποκείμενα των δεδομένων²⁹⁰. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην αιτιολογική σκέψη 71 του ΓΚΠΔ προβλέπεται ότι η αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και κατάρτιση προφίλ που βασίζονται σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να επιτρέπονται μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις. Ως εκ τούτου, η DSA θέτει ένα πιο αυστηρό - σε σχέση με προαναφερθείσα πρόβλεψη του ΓΚΠΔ- πλαίσιο προστασίας αναφορικά με την κατάρτιση προφίλ και τα ειδικής κατηγορίας προσωπικά δεδομένα.

Εξίσου καίριας σημασίας είναι το άρθρο 28 παρ. 2 του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών δεν παρουσιάζουν στη διεπαφή τους βάσει κατάρτισης προφίλ με τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του αποδέκτη της υπηρεσίας, όταν γνωρίζουν με εύλογη βεβαιότητα ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος. Είναι πάντως αβέβαιο πώς αναμένεται στην πράξη από τις επιγραμμικές πλατφόρμες να επαληθεύουν και να επιβεβαιώνουν την ιδιότητα των ανηλίκων, τηρώντας παράλληλα την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων στον ΓΚΠΔ²⁹¹. Θα πρέπει σ' αυτό το σημείο να διευκρινιστεί ότι δεν απαγορεύεται εν γένει η στοχευμένη διαφήμιση παρά μόνο όταν περιλαμβάνει κατάρτιση προφίλ και ο πάροχος επιγραμμικής πλατφόρμας γνωρίζει με εύλογη βεβαιότητα ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος.

Μάλιστα, η συγκατάθεση αποτελεί την πιο συνήθη αλλά και ταυτόχρονα κρίσιμη νομιμοποιητική βάση του λεγόμενου online tracking profiling. Στην περίπτωση αυτή αμφισβητείται έντονα αν η συγκατάθεση του προσώπου αποτελεί νόμιμη βάση επεξεργασίας, καθώς για ορισμένους αποτελεί ψευδαίσθηση ενημερωμένης και συνειδητής επιλογής.²⁹² Παρατηρείται συχνά πως οι αποδέκτες μιας υπηρεσίας οδηγούνται στην παγίδα

²⁸⁹ Άρθρο 4 παρ. 4 Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679.

²⁹⁰ Duivenvoorde B.& Goanta C. (2023), *The Regulation of Digital Advertising under the DSA: A critical Assessment*, σελ. 14.

²⁹¹ Baldin A. (2022), *EU: Unpacking the EU's suite of new era digital legislation – Part four: the DSA*

²⁹² Μήτρου Λ. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 77.

της συγκατάθεσης, δεν διαθέτουν τον απαιτούμενο χρόνο προκειμένου να διαβάσουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χρήση επιγραμμικών υπηρεσιών και με αυτό τον τρόπο καθίστανται πιο ευάλωτοι σε απειλές αναφορικά την ιδιωτικότητά τους.²⁹³ Διευκρινίζεται πάντως πως η συγκατάθεση δεν σημαίνει παραίτηση από το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, καθώς υφίσταται η δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης που έχει δοθεί από τους αποδέκτες.

Παρόμοια πρόβλεψη με εκείνη του άρθρου 28 παρ. 2 της DSA εντοπίζεται στην αιτιολογική σκέψη 38 του ΓΚΠΔ, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά απαιτούν ειδική προστασία όσον αφορά τα δεδομένα τους προσωπικού χαρακτήρα, καθώς δεν έχουν πλήρη επίγνωση των σχετικών κινδύνων και των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η ειδική προστασία θα πρέπει να ισχύει ιδίως στη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την εμπορία ή τη δημιουργία προφίλ χρήστη και τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τη χρήση υπηρεσιών που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί. Εξίσου προστατευτικό πλαίσιο αναφορικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων προβλέπει και η αιτιολογική σκέψη 71 του ΓΚΠΔ. Σημειώνεται ότι σχετική σύσταση για απαγόρευση της κατάρτισης προφίλ των παιδιών έχει συμπεριληφθεί στις κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσε η ομάδα του άρθρου 29²⁹⁴. Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η απαγόρευση στοχευμένης διαφήμισης με κατάρτιση προφίλ ανηλίκων προβλέπεται ρητά στο κείμενο των διατάξεων της DSA, ενώ στον ΓΚΠΔ η αντίστοιχη πρόβλεψη εντοπίζεται μόνο σε αιτιολογικές σκέψεις του Κανονισμού²⁹⁵.

Για λόγους πληρότητας υπογραμμίζεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του ΓΚΠΔ στην περίπτωση που νομική βάση της επεξεργασίας είναι η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α), η συγκατάθεση που παρέχεται από παιδί για τη επεξεργασία προσωπικών του δεδομένων, στο πλαίσιο προσφοράς υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών απευθείας σε αυτό, είναι έγκυρη

²⁹³ Μήτρου Α. (2017), ο. π., σελ. 77, 78.

²⁹⁴ Article 29 Data Protection Working Part (2017), Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679, σελ. 28,29.

²⁹⁵ Pop F., Bezemer J. and Grant L. (2022), *The Digital Services Act: creating accountability for online platforms and protecting users' rights?*, EIPA.

εάν το παιδί είναι τουλάχιστον 16 ετών. Εάν είναι ηλικίας κάτω των 16 ετών, η επεξεργασία αυτή είναι σύννομη μόνο εάν η εν λόγω συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού²⁹⁶.

Δ. Αρχή διαφάνειας, δικαίωμα ενημέρωσης

Αξίζει επίσης να επισημανθεί ότι σε αρκετές διατάξεις της DSA εντοπίζεται μια από τις βασικές αρχές προστασίας δεδομένων που προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, ήτοι η αρχή της διαφάνειας. Πιο συγκεκριμένα, η αρχή της διαφάνειας αναφέρεται στο άρθρο 39 του Κανονισμού 2022/2065, σύμφωνα με το οποίο οι πάροχοι πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών ή πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης που παρουσιάζουν διαφημίσεις στις επιγραμμικές διεπαφές τους συγκεντρώνουν και δημοσιοποιούν ένα αποθετήριο που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το περιεχόμενο της διαφήμισης, το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου παρουσιάζεται η διαφήμιση και την περίοδο κατά την οποία παρουσιάζόταν η διαφήμιση. Το αποθετήριο θα πρέπει να μην περιέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των αποδεκτών της υπηρεσίας. Ωστόσο, με δεδομένο την πολυπλοκότητα της λειτουργίας των διαφημιστικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται στις ψηφιακές αγορές, καθίσταται δύσκολη η εφαρμογή της αρχής της διαφάνειας και του δικαιώματος ενημέρωσης του υποκειμένου σχετικά με τις πράξεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων του.²⁹⁷

Τέλος, ο μηχανισμός εποπτείας και επιβολής (Κεφάλαιο 4 του Κανονισμού 2022/2065) που προβλέπεται στην DSA παρουσιάζει σαφή ομοιότητα με τη δομή εποπτείας του ΓΚΠΔ.²⁹⁸ Υπενθυμίζεται ότι σημαντικό ρόλο για την επιβολή των υποχρεώσεων των παρόχων πολύ μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών και πολύ μεγάλων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης διαδραματίζει η Επιτροπή (βλ. άρθρο 64 επ.)²⁹⁹.

²⁹⁶ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. (2019), *Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 και τον ν. 4624/2019*, σελ. 16,17.

²⁹⁷ Article 29 Data Protection Working Part (2017), *Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679*, σελ. 30.

²⁹⁸ Βλ. <https://www.dataguidance.com/opinion/eu-unpacking-eus-suite-new-era-digital-legislation-%E2%80%933> [Τελευταία προβολή: 20.04.2023].

²⁹⁹ Vergnolle S. (2022), *Enforcement of the DSA and the DMA- What did we learn from GDPR?*, HAL open science, σελ. 105.

E. Τελικές Παρατηρήσεις

Αναμφισβήτητα, η DSA στοχεύει στην ενίσχυση της διαφάνειας στο ψηφιακό περιβάλλον επιβάλλοντας νέες υποχρεώσεις στις επιγραμμικές πλατφόρμες. Ωστόσο, δεδομένης της διάδοσης παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο και των εν γένει αναδυόμενων κινδύνων, απαιτείται αυστηρή προστασία όσον αφορά τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών της ΕΕ³⁰⁰. Στην παρούσα υποενότητα κατέστη σαφές ότι ορισμένες διατάξεις της DSA δεν παρουσιάζουν πλήρη αρμονία με τις επιταγές του ΓΚΠΔ, ως εκ τούτου εγείρονται ερωτήματα που μένει να δούμε πώς στην πράξη θα επιλυθούν. Σημειωτέον ότι όταν τέθηκε σε ισχύ ο ΓΚΠΔ, ορισμένα κράτη της Ασία όπως η Κίνα και η Σιγκαπούρη ψήφισαν ή τροποποίησαν νόμους για να υιοθετήσουν σε ένα γενικό πλαίσιο παρόμοιες διατάξεις. Μένει λοιπόν να δούμε αν το ίδιο θα συμβεί και με την DSA.³⁰¹

2.5 Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων

2.5.1 Εισαγωγικά

Η DMA αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν τις ενέργειες των gatekeepers, προκειμένου να διασφαλιστεί μια δικαιότερη αγορά.³⁰² Λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι οι πυλωροί συλλέγουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τελικών και επαγγελματιών χρηστών, η DMA επιβάλλει πρόσθετες υποχρεώσεις στους πυλωρούς αναφορικά με τη χρήση και διάδοση αυτών των δεδομένων. Σημειωτέον ότι στην δήλωση που εξέδωσε το ΕΣΠΔ στις 18 Νοεμβρίου 2021 αναφορικά με την Πρόταση για τις ψηφιακές υπηρεσίες και την Πρόταση για τις ψηφιακές αγορές αναφέρεται ότι η DMA ενδέχεται να μην επιτύχει τον στόχο της δημιουργίας των προϋποθέσεων για καινοτομία και οικονομική ανάπτυξη, δεδομένου ότι είναι πιθανό η DMA να οδηγήσει σε ανασφάλεια δικαίου αναφορικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα του ατόμου. Το ΕΣΠΔ διατηρεί σε κάθε περίπτωση σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την DMA, καθώς κρίνει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα χρήζουν πρόσθετης προστασίας.

³⁰⁰ Turillazi A., Taddeo M., Floridi L., Casolari F.(2023), *The Digital Services Act: an analysis of its ethical, legal, and social implications*, Law, Innovation and Technology, σελ. 21.

³⁰¹ Haswell P. and Tung G.(2023), European Union: The EU Digital Services Act.

³⁰² Ο ΕΕΠΔ χαιρέτισε εν γένει την Πρόταση καθώς επιδιώκει την προώθηση δίκαιων και ανοικτών αγορών και τη δίκαιη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Δεν πρέπει να λησμονεί άλλωστε κανείς πως είναι έντονη η παρουσία και χρήση της Μηχανικής Μάθησης στο πεδίο του ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce). Πιο συγκεκριμένα, τεράστιες ποσότητες δεδομένων αποθηκεύονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία μέσω των αλγορίθμων και των τεχνικών προτύπων της Μηχανικής Μάθησης, με σκοπό την αποκωδικοποίηση μοτίβων συμπεριφοράς. Τα προσωπικά δεδομένα τροφοδοτούν διαρκώς την Τεχνητή Νοημοσύνη (TN), ενώ αυτή παράγει με τη σειρά της επιπλέον δεδομένα. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας στις περιπτώσεις υιοθέτησης λύσεων βασισμένων στην TN με σκοπό την κατάρτιση προφίλ, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν ήδη κατά το στάδιο του σχεδιασμού του μηχανισμού τα δικαιώματα των υποκειμένων αναφορικά με τα προσωπικά τους δεδομένα.³⁰³ Επιπροσθέτως, η εξασφάλιση διαφάνειας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, καθώς επιτρέπει στα υποκείμενα να γνωρίζουν τον αντίκτυπο των συστημάτων TN αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα τους.

Η αιτιολογική σκέψη 12 του υπό εξέταση Κανονισμού προβλέπει ότι η DMA θα πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς να θίγει τους κανόνες που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ. Ο ΕΕΠΔ μάλιστα στην υπ' αριθμ. 2/2021 Γνώμη αναφορικά με την Πρόταση Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές³⁰⁴ χαιρέτισε το γεγονός ότι η Πρόταση αποσκοπεί στη συμπλήρωση της νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ωστόσο πρότεινε να διευκρινιστεί ότι η Πρόταση συμπληρώνει τόσο τον Κανονισμό 2016/679 όσο και την Οδηγία 2002/58/EK και δεν εξειδικεύει ούτε αντικαθιστά τις υποχρεώσεις των βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας βάσει του ΓΚΠΔ. Φαίνεται εντούτοις ότι δεν υιοθετήθηκε η ανωτέρω πρόταση του ΕΕΠΔ, καθώς δεν αναφέρεται ρητά ότι ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1925 συμπληρώνει τον ΓΚΠΔ, παρά μόνο ότι δεν τον θίγει. Συναφώς, και το ΕΣΠΔ είχε προτείνει να διευκρινιστεί ότι οι κανόνες προστασίας δεδομένων υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση κατά την οποία πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Οι διατάξεις της DMA περί διάδοσης δεδομένων εγείρουν σε κάθε περίπτωση ερωτήματα και αμφιβολίες που αφορούν στην συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ³⁰⁵. Θα πρέπει λοιπόν να εξεταστεί λεπτομερώς κατά πόσο οι διατάξεις της DMA εφαρμόζονται αρμονικά με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ. Άλλωστε, η συμμόρφωση με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ

³⁰³ Agencia Espanola Proteccion Datos (2020), *GDPR compliance of processings that embed Artificial Intelligence An introduction*, σελ. 23.

³⁰⁴ Opinion 2/2021 on the Proposal for a Digital Markets Act (2021), European Data Protection Supervisor.

³⁰⁵ Bridging the DMA and the GDPR – Comments by the Centre for Information Policy Leadership on the Data Protection Implications of the Draft Digital Markets Act (2021), CIPL, σελ. 20.

δεν μπορεί να επιτευχθεί με μια «εφάπαξ», μεμονωμένη ενέργεια, καθώς οι σχετικές απαιτήσεις αφορούν τόσο τους πυλωρούς όσο και τους χρήστες³⁰⁶. Για την χάραξη μιας πολιτικής που στοχεύει στην προστασία των ατόμων στην ψηφιακή οικονομία κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των αρμόδιων αρχών προστασίας δεδομένων με τις αρχές ανταγωνισμού³⁰⁷. Όπως είχε επισημάνει ο ΕΕΠΔ, ο ανταγωνισμός, η προστασία των καταναλωτών και η νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων αποτελούν τρεις άρρηκτα συνδεδεμένους τομείς που πρέπει να βρίσκονται σε σχέση συμπληρωματικότητας. Τέλος, σύμφωνα με το ΕΣΠΔ υφίσταται η ανάγκη ενσωμάτωσης συγκεκριμένων εγγυήσεων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις αρχές προστασίας δεδομένων όπως τις αρχές της ελαχιστοποίησης των δεδομένων και του περιορισμού του σκοπού αλλά και με την προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού³⁰⁸.

2.5.2 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην DMA- Αιτιολογικές σκέψεις Κανονισμού

Στην παρούσα υποενότητα θα παρουσιαστούν κρίσιμα σημεία των αιτιολογικών σκέψεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 αναφορικά με ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αιτιολογική σκέψη 36 του εν λόγω Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία «οι πυλωροί συχνά συλλέγουν απευθείας δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών με σκοπό την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών διαφήμισης, όταν οι τελικοί χρήστες χρησιμοποιούν ιστοτόπους και εφαρμογές λογισμικού τρίτων. Τρίτα μέρη παρέχουν επίσης στους πυλωρούς δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών τους, προκειμένου να κάνουν χρήση ορισμένων υπηρεσιών που παρέχουν οι πυλωροί στο πλαίσιο των βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας τους». Παρέχεται με αυτό τον τρόπο στους πυλωρούς δυνητικά πλεονεκτήματα όσον αφορά τη συγκέντρωση δεδομένων, καθώς οι πυλωροί επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό τρίτων σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις. Άλλωστε, παρατηρείται ολοένα και περισσότερο το φαινόμενο καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης στην αγορά από φορείς διαχείρισης μηχανών αναζήτησης και κοινωνικής δικτύωσης³⁰⁹ με

³⁰⁶ Bridging the DMA and the GDPR, ο.π., σελ. 8.

³⁰⁷ Bridging the DMA and the GDPR, ο.π., σελ. 22.

³⁰⁸ Άρθρο 25 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

³⁰⁹ Παλαιότερες έρευνες οργάνωσης προστασίας ιδιωτικότητας απέδειξαν ότι το 42,55% των δωρεάν εφαρμογών στο Google Play Store μοιράζεται δεδομένα με το Facebook, καθιστώντας το κοινωνικό δίκτυο τον δεύτερο πιο διαδεδομένο ιχνηλάτη τρίτου μέρους.

εκτεταμένη συλλογή και διαμοιρασμό δεδομένων από διάφορες πηγές.³¹⁰ Οι πυλωροί θα πρέπει να επιτρέπουν στους τελικούς χρήστες να επιλέγουν ελεύθερα να συμμετάσχουν στην εν λόγω επεξεργασία δεδομένων προσφέροντας λιγότερο εξατομικευμένη αλλά ισοδύναμη εναλλακτική λύση και χωρίς να εξαρτούν τη χρήση της βασικής υπηρεσίας πλατφόρμας της από τη συγκατάθεση του τελικού χρήστη³¹¹. Ωστόσο, παραμένει ασαφές τι σημαίνει μια «λιγότερο εξατομικευμένη εναλλακτική λύση». Θα έλεγε κανείς πως η λιγότερη εξατομικευμένη λύση προϋποθέτει την απουσία επεξεργασίας και χρήσης προσωπικών δεδομένων αλλά θα μπορούσε ενδεχομένως να υπάρξουν ενδιάμεσες λύσεις.³¹² Διευκρινίζεται σε κάθε περίπτωση ότι η λιγότερο εξατομικευμένη εναλλακτική λύση δεν θα πρέπει να είναι υποβαθμισμένης ποιότητας σε σύγκριση με την υπηρεσία που παρέχεται στους τελικούς χρήστες που χορηγούν τη συγκατάθεσή τους, εκτός αν η υποβάθμιση της ποιότητας αποτελεί άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ο πυλωρός δεν είναι σε θέση να επεξεργαστεί τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα³¹³.

Εν συνεχεία, στην αιτιολογική σκέψη 38 επισημαίνεται ότι τα παιδιά χρήζουν ειδικής προστασίας όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς εμπορικής επικοινωνίας ή της δημιουργίας προφίλ χρήστη. Σημειώνεται ότι σχετική αναφορά για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ανηλίκων δεν εντοπίζεται στην Πρόταση Κανονισμού DMA.

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 46 του Κανονισμού προκειμένου οι πυλωροί να μην επωφελούνται του διττού τους ρόλου³¹⁴, πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν χρησιμοποιούν συγκεντρωτικά ή μη συγκεντρωτικά δεδομένα, τα οποία ενδέχεται να περιλαμβάνουν ανωνυμοποιημένα δεδομένα και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι δημοσίως διαθέσιμα, με σκοπό να παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες με εκείνες των επαγγελματιών χρηστών τους. Η υποχρέωση των πυλωρών να μην χρησιμοποιούν δεδομένα

³¹⁰ Κανέλλος Α. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 389.

³¹¹ Davol A.& Gianclaudio Malgieri G. (2022), *Data, power and competition law: the (im)possible mission of the DMA?*, σελ. 15.

³¹² Podszun R.(2022), *Should Gatekeepers Be Allowed to Combine Data? Ideas for Art. 5 (a) of the Draft Digital Markets Act*, Oxford, GRUR International, 71(3), σελ.198.

³¹³ Αιτιολογική σκέψη 37 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³¹⁴ Ο πυλωρός έχει διττό ρόλο ως επιχείρηση που παρέχει βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας, στο πλαίσιο του οποίου παρέχει βασική υπηρεσία πλατφόρμας στους επαγγελματίες χρήστες του, ενώ παράλληλα ανταγωνίζεται τους ίδιους επαγγελματίες χρήστες για την παροχή των υπηρεσιών ή προϊόντων στους ίδιους τελικούς χρήστες.

επαγγελματιών χρηστών³¹⁵ θα πρέπει επίσης να ισχύει και σε σχέση με τα δεδομένα που έχει λάβει βασική υπηρεσία πλατφόρμας από επιχειρήσεις με σκοπό την παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών διαφήμισης που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη βασική υπηρεσία πλατφόρμας³¹⁶.

Οι πυλωροί θα πρέπει να παρέχουν στους τελικούς χρήστες αποτελεσματική και άμεση πρόσβαση στα δεδομένα³¹⁷ που παρήχθησαν κατά τη δραστηριότητά τους στις σχετικές βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας του πυλωρού³¹⁸. Τα δεδομένα θα πρέπει να λαμβάνονται σε μορφότυπο που να μπορεί να είναι άμεσα και ουσιαστικά προσβάσιμος και να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον τελικό χρήστη και στον οποίο μεταφέρονται τα δεδομένα. Η υποχρέωση του πυλωρού να εξασφαλίζει την αποτελεσματική φορητότητα των δεδομένων συμπληρώνει το δικαίωμα φορητότητας των δεδομένων βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

Οι επαγγελματίες χρήστες που χρησιμοποιούν βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας και οι τελικοί χρήστες αυτών διαθέτουν τεράστιο όγκο δεδομένων. Για να διασφαλιστεί ότι οι επαγγελματίες χρήστες έχουν πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα, ο πυλωρός θα πρέπει, κατόπιν αιτήματός τους, να παρέχει αποτελεσματική δωρεάν πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα³¹⁹. Η πρόσβαση θα πρέπει να αφορά και τα δεδομένα που παρέχονται από τους ίδιους επαγγελματίες χρήστες και τους τελικούς χρήστες των επαγγελματιών χρηστών στο πλαίσιο άλλων υπηρεσιών που παρέχονται από τον ίδιο πυλωρό, εάν υπάρχει άρρηκτη σύνδεση με το σχετικό αίτημα. Ο πυλωρός λοιπόν δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί συμβατικούς ή άλλους περιορισμούς για να εμποδίζει την πρόσβαση των επαγγελματιών χρηστών στα σχετικά δεδομένα και θα πρέπει να επιτρέπει στους επαγγελματίες χρήστες να λαμβάνουν τη συγκατάθεση των τελικών χρηστών τους για την πρόσβαση σε αυτά τα

³¹⁵ «Όσον αφορά τις υπηρεσίες νεφροϋπολογιστικής, η υποχρέωση να μη χρησιμοποιούνται τα δεδομένα επαγγελματιών χρηστών θα πρέπει να καλύπτει και τα δεδομένα που παρέχονται ή παράγονται από επαγγελματίες χρήστες του πυλωρού στο πλαίσιο της χρήσης από αυτούς της υπηρεσίας νεφροϋπολογιστικής του πυλωρού, ή μέσω του καταστήματος εφαρμογών λογισμικού του που επιτρέπει σε τελικούς χρήστες των υπηρεσιών νεφροϋπολογιστικής να έχουν πρόσβαση σε εφαρμογές λογισμικού.» Αιτιολογική σκέψη 48 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1915.

³¹⁶ Αιτιολογική σκέψη 47 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³¹⁷ Άρθρο 6 παρ. 9 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³¹⁸ Αιτιολογική σκέψη 59 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³¹⁹ Πρόσβαση θα πρέπει να παρέχεται και σε τρίτους που έχουν συνάψει σύμβαση με τον επαγγελματία χρήστη και ενεργούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας αυτών των δεδομένων για λογαριασμό του επαγγελματία χρήστη.

δεδομένα³²⁰ και την ανάκτησή τους σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και την Οδηγία 2002/58/ΕΚ³²¹. Οι πυλωροί θα πρέπει επίσης να εξασφαλίζουν την χωρίς διακοπές και σε πραγματικό χρόνο πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα μέσω ενδεδειγμένων τεχνικών μέτρων³²².

Η αιτιολογική σκέψη 61 ορίζει ότι οι πυλωροί πρέπει να παρέχουν πρόσβαση, με δίκαιους και αμερόληπτους όρους, σε αυτά τα δεδομένα κατάταξης, αναζήτησης, κλικ και προβολής³²³ σε άλλες επιχειρήσεις που παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες, ώστε αυτές οι τρίτες επιχειρήσεις να μπορούν να βελτιστοποιήσουν τις υπηρεσίες τους. Κατά την παροχή πρόσβασης στα δεδομένα αναζήτησής του, ο πυλωρός θα πρέπει να διασφαλίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών, μεταξύ άλλων την προστασία από ενδεχόμενους κινδύνους επαναταυτοποίησης, χρησιμοποιώντας ενδεδειγμένα μέσα, όπως η ανωνυμοποίηση των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, χωρίς να υποβαθμίζεται σημαντικά η ποιότητα ή η χρησιμότητα των δεδομένων.³²⁴ Παρατηρείται σ' αυτό το σημείο ότι υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό η πρόταση του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να διευκρινιστεί σε μια αιτιολογική σκέψη ότι ο πυλωρός είναι σε θέση να αποδείξει ότι τα ανωνυμοποιημένα δεδομένα κατάταξης, αναζήτησης, κλικ και προβολής έχουν ελεγχθεί επαρκώς έναντι πιθανών κινδύνων επαναπροσδιορισμού ταυτότητας³²⁵.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι η αιτιολογική σκέψη 72 του Κανονισμού προβλέπει ότι η προστασία των δεδομένων των τελικών χρηστών λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων της πρακτικής των πυλωρών να συλλέγουν μεγάλους όγκους δεδομένων των τελικών χρηστών. Η ενισχυμένη διαφάνεια σχετικά με τις πρακτικές κατάρτισης προφίλ που χρησιμοποιούν οι πυλωροί θα δώσει τη δυνατότητα σε άλλες επιχειρήσεις παροχής βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας να διαφοροποιούν τις

³²⁰ Βλ. σχετικό άρθρο 6 παρ. 10 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³²¹ Αιτιολογική σκέψη 60 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³²² Για παράδειγμα με την εγκατάσταση διεπαφών προγραμματισμού εφαρμογών υψηλής ποιότητας ή ολοκληρωμένων εργαλείων για επαγγελματίες χρήστες μικρού όγκου.

³²³ Οι επιχειρήσεις που παρέχουν επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης συλλέγουν και αποθηκεύουν συγκεντρωτικά σύνολα δεδομένων που περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τις αναζητήσεις των χρηστών και τον τρόπο αλληλεπίδρασής τους με τα αποτελέσματα που τους δόθηκαν.

³²⁴ Τα σχετικά δεδομένα ανωνυμοποιούνται «εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αλλοιώνονται κατά τρόπο μη αναστρέψιμο, ώστε οι πληροφορίες να μη συνδέονται με ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο ή σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν καταστεί ανώνυμα, κατά τρόπο ώστε η ταυτότητα του υποκειμένου των δεδομένων να μη μπορεί ή να μη μπορεί πλέον να εξακριβωθεί».

³²⁵ Opinion 2/2021 on the Proposal for a Digital Markets Act (2021), European Data Protection Supervisor, σελ. 12.

υπηρεσίες τους μέσω της χρήσης επαρκέστερων εγγυήσεων της ιδιωτικής ζωής. Προκειμένου να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο επίπεδο αποτελεσματικότητας της υποχρέωσης διαφάνειας, οι πυλωροί θα πρέπει να παρέχουν περιγραφή της βάσης επί της οποίας πραγματοποιείται η κατάρτιση προφίλ³²⁶. Μάλιστα, η Επιτροπή³²⁷ θα πρέπει να διαβιβάζει την ελεγχθείσα περιγραφή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων για την ενημέρωση σχετικά με την επιβολή κανόνων της Ένωσης για την προστασία των δεδομένων.

Εξαιρετικά σημαντική είναι η αιτιολογική σκέψη 90 του Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία αναγνωρίζεται ότι για τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα της επιβολής των νομικών προβλέψεων που εφαρμόζονται στους πυλωρούς απαιτείται συνεργασία και συντονισμό μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Ο ΕΕΠΔ δε είχε διατυπώσει ότι απαιτείται καθιέρωση μιας θεσμοποιημένης συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εποπτικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων και των αρχών προστασίας δεδομένων. Τέλος, υπογραμμίζεται η αιτιολογική σκέψη 96 του εν λόγω Κανονισμού σύμφωνα με την οποία *«η εφαρμογή ορισμένων εκ των υποχρεώσεων των πυλωρών που αφορούν μεταξύ άλλων την πρόσβαση στα δεδομένα, τη φορητότητα των δεδομένων ή τη διαλειτουργικότητα θα μπορούσε να διευκολυνθεί με τη χρήση τεχνικών προτύπων»*. Εξάλλου, την σημασία θέσπισης ελάχιστων απαιτήσεων διαλειτουργικότητας και την προώθηση της ανάπτυξης τεχνικών προτύπων σε ευρωπαϊκό επίπεδο είχε τονίσει και ο ΕΕΠΔ στην υπ' αριθμ. 2/2021 Γνώμη του επί της Πρότασης του Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές.

³²⁶ Η περιγραφή αναφέρει τα εξής : το κατά πόσον χρησιμοποιούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, την επεξεργασία που εφαρμόζεται, τον σκοπό, τη διάρκεια, τον αντίκτυπο της κατάρτισης προφίλ στις υπηρεσίες του πυλωρού και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποτελεσματική ενημέρωση των τελικών χρηστών για τη χρήση της κατάρτισης προφίλ, καθώς και τα μέτρα για τη λήψη συγκατάθεσής τους ή για την ανάκληση της συγκατάθεσής τους.

³²⁷ Θα πρέπει να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία να αναπτύξει τη μεθοδολογία και τη διαδικασία για την ελεγχθείσα περιγραφή, σε διαβούλευση με τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων, την κοινωνία των πολιτών και εμπειρογνώμονες.

2.5.3 Εντοπισμός ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στην DMA- Διατάξεις Κανονισμού

Στην παρούσα υποενότητα θα παρουσιαστούν οι κρίσιμες διατάξεις της DMA αναφορικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Αρχικά, παρατηρείται ότι στο άρθρο 2 στοιχείο 31 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 προστέθηκε η έννοια της κατάρτισης προφίλ όπως ορίζεται στο άρθρο 4 σημείο 4) του ΓΚΠΔ. Υπογραμμίζεται σ' αυτό το σημείο ότι ο ΕΕΠΔ είχε προτείνει να προστεθεί στο άρθρο 2 της Πρότασης Κανονισμού ειδική αναφορά στον ορισμό της έννοιας «κατάρτιση προφίλ» και για λόγους σαφήνειας ο όρος «κατάρτιση προφίλ» που αναφέρεται στο άρθρο 13 της Πρότασης να έχει την ίδια έννοια με τον όρο κατάρτιση προφίλ που ορίζεται στο άρθρο 4 παρ. 4 του ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι υιοθετήθηκε η ανωτέρω πρόταση του ΕΕΠΔ.

Εξέχουσας σημασίας για το δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων είναι το άρθρο 5 του τρίτου κεφαλαίου του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925, το οποίο προβλέπει ότι «ο πυλωρός³²⁸ δεν επεξεργάζεται, για τον σκοπό της παροχής επιγραμμικών υπηρεσιών διαφήμισης, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες τρίτων οι οποίοι χρησιμοποιούν βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας του πυλωρού, δεν συνδυάζει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τη σχετική βασική υπηρεσία πλατφόρμας με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από οποιοδήποτε περαιτέρω βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας ή από οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία παρέχει ο πυλωρός ή με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από υπηρεσίες τρίτων, δεν διασταυρώνει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τη σχετική βασική υπηρεσία πλατφόρμας με εκείνα άλλων υπηρεσιών που παρέχει χωριστά ο πυλωρός και δεν συνδέει τους τελικούς χρήστες σε άλλες υπηρεσίες του πυλωρού προκειμένου να συνδυάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός εάν έχει δοθεί στον τελικό χρήστη η συγκεκριμένη επιλογή και ο τελικός χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 11) και του άρθρου 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679». Διευκρινίζεται ότι η παροχή πρόσβασης δεδομένων σε τρίτους αποτελεί μορφή

³²⁸ Υπογραμμίζεται ότι ο ΕΕΠΔ είχε αναφέρει ότι το άρθρο 5 στοιχείο α) της Πρότασης Κανονισμού δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο που γίνεται αποδεκτό ότι οι πλατφόρμες που δεν έχουν οριστεί πυλωροί μπορούν να συνδυάζουν ελεύθερα προσωπικά δεδομένα σε όλες τις υπηρεσίες χωρίς τη συγκατάθεση του ατόμου, ως εκ τούτου πρότεινε την προσθήκη σχετικής διατύπωσης σε αιτιολογική σκέψη.

επεξεργασίας, ως εκ τούτου θα πρέπει να βασίζεται σε μια νομική βάση επεξεργασίας.³²⁹ Δέον είναι να επισημανθεί ότι ο ΕΕΠΔ πρότεινε να διευκρινιστεί στο άρθρο 5 στοιχείο α) της Πρότασης Κανονισμού ότι ο πυλωρός παρέχει στους τελικούς χρήστες μια φιλική προς τον χρήστη λύση αναφορικά με την διαχείριση της συγκατάθεσης σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ (και ιδίως σύμφωνα με το άρθρο 25). Παρατηρείται ότι στο αντίστοιχο άρθρο 5 παρ. 2 του τελικού κειμένου του Κανονισμού προστέθηκε η αναφορά του άρθρου 4 σημείο 11) και του άρθρου 7 του ΓΚΠΔ.³³⁰

Ο πυλωρός επίσης δεν χρησιμοποιεί, στο πλαίσιο ανταγωνισμού με τους επαγγελματίες χρήστες, δεδομένα που δεν είναι δημοσίως διαθέσιμα και τα οποία παρέχονται από τους εν λόγω επαγγελματίες χρήστες στο πλαίσιο της χρήσης από τους τελευταίους των σχετικών βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων που παρέχονται από τους πελάτες των εν λόγω επαγγελματιών χρηστών³³¹.

Σημειώνεται σ' αυτό το σημείο ότι το άρθρο 6 παρ. 8 υιοθετεί το περιεχόμενο της αιτιολογικής διάταξης 58 της DSA. Αναφορικά με τους τελικούς χρήστες ο πυλωρός παρέχει, κατόπιν αιτήματός τους και δωρεάν, αποτελεσματική φορητότητα των δεδομένων που παρέχονται μέσω της δραστηριότητας του τελικού χρήστη στο πλαίσιο της χρήσης της βασικής υπηρεσίας πλατφόρμας.³³²

Ο πυλωρός ακόμα παρέχει δωρεάν σε επαγγελματίες χρήστες και σε τρίτους εξουσιοδοτημένους από επαγγελματία πρόσβαση και χρήστη, κατόπιν αιτήματός τους, αποτελεσματική, υψηλής ποιότητας και σε πραγματικό χρόνο πρόσβαση και χρήση συγκεντρωτικών και μη συγκεντρωτικών δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα³³³, τα οποία παρέχονται για τη χρήση των σχετικών βασικών υπηρεσιών πλατφόρμας από τους εν λόγω επαγγελματίες χρήστες και τους τελικούς

³²⁹ Ederson L. , Graef I., Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University, σελ. 33.

³³⁰ Σε σχέση με το άρθρο 5 παρ. ε) της Πρότασης Κανονισμού ο ΕΕΠΔ πρότεινε την προσθήκη της φράσης « ή τους τελικούς χρήστες» μετά την φράση επιχειρηματικούς χρήστες. Η σχετική προσθήκη για τους τελικούς χρήστες εντοπίζεται στο αντίστοιχο άρθρο 5 παρ. 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³³¹ Άρθρο 6 Κανονισμού παρ. 2 (ΕΕ) 2022/1925.

³³² Άρθρο 6 παρ. 9 και σχετική αιτιολογική σκέψη 59 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³³³ Όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ο πυλωρός παρέχει πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα μόνο όταν συνδέονται άμεσα με τη χρήση από τους τελικούς χρήστες των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρει ο επαγγελματίας χρήστης μέσω της βασικής υπηρεσίας πλατφόρμας και όταν οι τελικοί χρήστες έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους.

χρήστες που αλληλεπιδρούν με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρέχουν οι εν λόγω επαγγελματίες χρήστες.³³⁴ Μάλιστα, ο ΕΕΠΔ είχε προτείνει να διευκρινιστεί ότι στο βαθμό που αφορά στην φορητότητα δεδομένων στους τελικούς χρήστες, ο πυλωρός παρέχει στον τελικό χρήστη εργαλεία για την διευκόλυνση της αποτελεσματικής φορητότητας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 20 του ΓΚΠΔ³³⁵.

Ο πυλωρός επίσης παρέχει σε οποιαδήποτε τρίτη επιχείρηση παροχής επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης, κατόπιν αιτήματός της, πρόσβαση, υπό δίκαιους όρους, σε δεδομένα³³⁶ κατάταξης, αναζήτησης, κλικ και προβολής σε σχέση με δωρεάν και επί πληρωμή αναζητήσεις, τα οποία παράγονται από τελικούς χρήστες στις επιγραμμικές μηχανές αναζήτησής του.³³⁷ Σημειώνεται ότι έρευνα που διεξήχθη από την Αρχή Ανταγωνισμού και Αγορών του Ηνωμένου Βασιλείου (CMA) έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα δεδομένα κλικ διαθέτουν ορισμένα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την αποτελεσματική ανωνυμοποίηση με παράλληλη διατήρηση της ποιότητας των δεδομένων για σκοπούς ανταγωνισμού.³³⁸

Ακολούθως, στο άρθρο 7³³⁹ του υπό ανάλυση Κανονισμού ορίζεται ότι ο πυλωρός συλλέγει και ανταλλάσσει με τον πάροχο υπηρεσιών διαπροσωπικών επικοινωνιών μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών που είναι απολύτως αναγκαία για την παροχή αποτελεσματικής διαλειτουργικότητας σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και την οδηγία 2002/58/ΕΚ. Αξίζει να επισημανθεί ότι στο άρθρο 12 παρ. 2 στοιχείο β) του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 εντοπίζεται αναφορά στους τελικούς χρήστες, ως εκ τούτου έγινε δεκτή η πρόταση του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με τον οποίο θα πρέπει να προστεθεί η αναφορά στους τελικούς χρήστες στο αντίστοιχο άρθρο 10 παρ. 2 στοιχείο α) της Πρότασης Κανονισμού, καθώς η προσθήκη αυτή θα υποστήριζε περαιτέρω τους γενικούς στόχους της Πρότασης.

³³⁴ Άρθρο 6 παρ. 10 και σχετική αιτιολογική σκέψη 60 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 .

³³⁵ Σε σχέση με το στοιχείο θ) του άρθρου 6 παρ. 1 ο ΕΕΠΔ πρότεινε να αναδιατυπωθεί ώστε να εξασφαλιστεί η συνοχή με τον ΓΚΠΔ, λαμβάνοντας υπόψη τον ορισμό των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ΓΚΠΔ.

³³⁶ Όσα δεδομένα αναζήτησης, κλικ και προβολής συνιστούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι ανωνυμοποιημένα.

³³⁷ Άρθρο 6 παρ. 11 και σχετική Αιτιολογική σκέψη 61 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³³⁸ Ederson L., Graef I., Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University, σελ. 72.

³³⁹ Παρ. 8. Άρθρου 7 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

Ιδιαίτερα σημαντική για την προστασία προσωπικών δεδομένων είναι η διάταξη του άρθρου 13³⁴⁰ του υπό εξέταση Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 σύμφωνα με την οποία : «Εάν απαιτείται η συγκατάθεση του χρήστη για τη συλλογή, την επεξεργασία, τη διασταυρούμενη χρήση και τον διαμοιρασμό δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τον παρόντα κανονισμό, ο πυλωρός λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα είτε για να παρέχει στους επαγγελματίες χρήστες τη δυνατότητα να λάβουν απευθείας την απαιτούμενη συγκατάθεση για την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων, στις περιπτώσεις που η εν λόγω συγκατάθεση απαιτείται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 ή της οδηγίας 2002/58/ΕΚ, είτε για να συμμορφώνεται με τους ενωσιακούς κανόνες και τις αρχές προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής με άλλους τρόπους, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής στους επαγγελματίες χρήστες δεόντως ανωνυμοποιημένων δεδομένων, όπου απαιτείται. Ο πυλωρός δεν καθιστά τη λήψη της εν λόγω συγκατάθεσης από τον επαγγελματία χρήστη περισσότερο επαχθή απ' ό,τι για τις δικές του υπηρεσίες.»

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 15 του Κανονισμού εντός έξι μηνών από τον ορισμό του σύμφωνα με το άρθρο 3, ο πυλωρός υποβάλλει στην Επιτροπή³⁴¹ την περιγραφή³⁴², η οποία έχει υποβληθεί σε ανεξάρτητο έλεγχο, τεχνικών κατάρτισης προφίλ καταναλωτών που εφαρμόζει ο πυλωρός στις βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας του. Επισημαίνεται ότι το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 15 αποτελεί μια σημαντική προσθήκη, καθώς δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη στην Πρόταση Κανονισμού DMA. Καθοριστικής σημασίας για την εν λόγω προσθήκη φαίνεται να αποτέλεσε η πρόταση του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να διευκρινιστεί αναφορικά με το άρθρο 13 της Πρότασης Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές ότι η ελεγχόμενη περιγραφή κοινοποιείται από την Επιτροπή στο ΕΣΠΔ ή στις αρμόδιες εποπτικές αρχές σύμφωνα με το ΓΚΠΔ , κατόπιν αιτήματός τους.

³⁴⁰ Σύμφωνα με τον ΕΕΠΔ θα πρέπει να αναδιατυπωθεί και το άρθρο 11 παρ. 2 αντικαθιστώντας τη λέξη «είτε» με τη λέξη «και» για λόγους ακρίβειας. Ωστόσο, στο άρθρο 13 παρ. 5 του Κανονισμού δεν εντοπίζεται η σχετική αντικατάσταση.

³⁴¹ Ειδικής μνείας χρήζει το άρθρο 46 παρ. 1 του Κανονισμού σχετικά με την διαβούλευση της Επιτροπής με τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Δεδομένων και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων.

³⁴² Η Επιτροπή διαβιβάζει την εν λόγω ελεγχθείσα περιγραφή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων.

Τέλος, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 47 του Κανονισμού 2022/1925 η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να διευκολύνει την αποτελεσματική εφαρμογή και επιβολή του εν λόγω Κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές με στόχο τον καθορισμό των υποχρεώσεων των πυλωρών αναφορικά με την αρχή της διαφάνειας, του δικαιώματος της ενημέρωσης και του δικαιώματος φορητότητας των δεδομένων σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ.

2.5.4 Κριτική αξιολόγηση των ζητημάτων προστασίας προσωπικών δεδομένων στον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/1925

A. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις –Πεδίο εφαρμογής ΓΚΠΔ και DMA

Είναι σαφές πως τα δεδομένα αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διαμόρφωση των νέων ψηφιακών αγορών και κύριο περιουσιακό στοιχείο με το οποίο λειτουργούν οι πλατφόρμες³⁴³. Αναμφισβήτητα, η νομιματοποίηση των προσωπικών δεδομένων είναι μια νέα πραγματικότητα και αποτελεί μια πτυχή της νέας ψηφιακής αγοράς³⁴⁴, στα πλαίσια της οποίας οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται τα προσωπικά δεδομένα με σκοπό άμεσα ή έμμεσα οικονομικά οφέλη³⁴⁵. Αν και εκ πρώτης όψεως θα έλεγε κανείς πως η DMA εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς σε σχέση με τον ΓΚΠΔ, διαπιστώνεται πως εν τέλει οι δίκαιες και ανταγωνιστικές αγορές και το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων

³⁴³ Estella F. D. (2023), *The DMA: a new Regulation for -or against- Digital Market in the EU?*, σελ. 4.

³⁴⁴ Επισημαίνεται ότι η αιτιολογική σκέψη 24 καθώς και το άρθρο 3 παρ. 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/770 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2019 σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για την προμήθεια ψηφιακού περιεχομένου και ψηφιακών υπηρεσιών προβλέπουν ότι ψηφιακό περιεχόμενο ή ψηφιακές υπηρεσίες παρέχονται συχνά και όταν ο καταναλωτής δεν καταβάλλει τίμημα αλλά παρέχει προσωπικά δεδομένα στον έμπορο. Η εν λόγω Οδηγία αποτελεί σημαντικό μοχλό στην άσκηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και την συμβατική ευθύνη των τρίτων μερών που εμπλέκονται στην σύμβαση παροχής υπηρεσιών με τίμημα τα προσωπικά δεδομένα του καταναλωτή. Διαθέσιμο σε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0770> [Τελευταία προβολή: 10.06.2023]

³⁴⁵ Quach S., Thaichon P., Martin K., Weaven S., Palmatier R. (2022), *Digital technologies: tensions in privacy and data*, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 50:1299–1323, σελ. 1301.

μπορούν να θεωρηθούν οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος στην περίπτωση ψηφιακών επιχειρηματικών μοντέλων³⁴⁶.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 12 της DMA οι διατάξεις της τελευταίας εφαρμόζονται χωρίς να θίγουν τους κανόνες που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ. Ωστόσο, παρατηρεί κανείς πως δεν εντοπίζεται σχετική πρόβλεψη στο άρθρο 1 (Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής) της DMA. Ειδικότερα, ενώ στο άρθρο 1 αναφέρονται διατάξεις της οδηγίας (ΕΕ) 2018/172 καθώς και τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ, ουδεμία αναφορά γίνεται στις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679. Αντιθέτως, στο άρθρο 2 (Πεδίο εφαρμογής) του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 αναφέρεται ρητά ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679³⁴⁷.

B. Δικαίωμα στη φορητότητα

Υπενθυμίζεται ότι ο ΓΚΠΔ προστατεύει και εφαρμόζεται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή σε κάθε πληροφορία που αφορά σε ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο. Με άλλα λόγια, μόνο τα προσωπικά δεδομένα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής ενός αιτήματος φορητότητας δεδομένων βάσει του ΓΚΠΔ, ως εκ τούτου δεδομένα που είναι ανώνυμα ή δεν αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 του ΓΚΠΔ. Ωστόσο, δεν υφίσταται τέτοιου είδους περιορισμός για τη φορητότητα των δεδομένων στο πλαίσιο της DMA. Το άρθρο 6 παρ. 9 αναφέρεται ευρέως στον όρο δεδομένα, ως εκ τούτου αν ο νομοθέτης είχε την πρόθεση το άρθρο 6 παρ. 9 να ενισχύσει απλώς τον ΓΚΠΔ αναφορικά με το δικαίωμα φορητότητας, θα υπήρχε στο κείμενο του νόμου η σχετική αναφορά «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα»³⁴⁸.

Μια επιπλέον διαφορά μεταξύ της DMA και GDPR εντοπίζεται στο γεγονός ότι στο άρθρο 6 παρ. 9 προβλέπει αποτελεσματική φορητότητα των δεδομένων που παρέχονται από τον τελικό χρήστη ή παράγονται (παράγωγα δεδομένα) μέσω της δραστηριότητας του τελικού χρήστη στο πλαίσιο της σχετικής βασικής υπηρεσίας της πλατφόρμας, ενώ στον ΓΚΠΔ το δικαίωμα στην φορητότητα των δεδομένων δεν καλύπτει τα παράγωγα δεδομένα. Τίθενται μάλιστα εύλογα το ερώτημα κατά πόσον η απαίτηση από τους πυλωρούς να

³⁴⁶ Christina Etteldorf C. (2022), *DMA-Digital Markets Act or Data Markets Act?*, 8 EUR. DATA PROT. L. REV. 255, σελ. 256.

³⁴⁷ Christina Etteldorf C. (2022), *ο. π.*, σελ. 256.

³⁴⁸ Geradin D., Bania K. and Karanikioti T. (2022), *The interplay between the Digital Markets Act and the General Data Protection Regulation*, σελ. 4.

διασφαλίζουν τη φορητότητα τέτοιων δεδομένων συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας και ελαχιστοποίησης των δεδομένων.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί πως σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του ΓΚΠΔ το δικαίωμα στη φορητότητα καλύπτει τα δεδομένα που έχουν υποστεί επεξεργασία βάσει σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ ή βάσει συγκατάθεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ³⁴⁹). Η υποχρέωση των πυλωρών να ανταποκρίνονται σε αίτημα φορητότητας δεδομένων δεν υπόκειται στον ανωτέρω περιορισμό, ως εκ τούτου το αίτημα των τελικών χρηστών να μεταφερθούν τα δεδομένα τους μπορεί να περιλαμβάνει μεγαλύτερο σύνολο δεδομένων³⁵⁰. Εν συνόψει, το πεδίο εφαρμογής αναφορικά με την υποχρέωση φορητότητας δεδομένων που προβλέπει η DMA είναι ευρύτερο από το πεδίο εφαρμογής σχετικά με το δικαίωμα φορητότητας σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ.

Επιπροσθέτως, το άρθρο 6 παρ. 9 της DMA ορίζει ότι η φορητότητα των δεδομένων πρέπει να είναι δωρεάν, ωστόσο σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 5 του ΓΚΠΔ ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να χρεώνει εύλογο τέλος όταν τα αιτήματα φορητότητας είναι υπερβολικά ιδίως λόγω του επαναλαμβανόμενου χαρακτήρα τους. Σημαντικές διαφορές εντοπίζονται αναφορικά και με τα τεχνικά μέτρα που εφαρμόζονται για την φορητότητα των δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 59 της DMA «οι πυλωροί θα πρέπει να εξασφαλίζουν μέσω ενδεδειγμένων και υψηλής ποιότητας τεχνικών μέτρων, όπως οι διεπαφές προγραμματισμού εφαρμογών, ότι οι τελικοί χρήστες ή τρίτοι εξουσιοδοτημένοι από τους τελικούς χρήστες μπορούν να μεταφέρουν ελεύθερα τα δεδομένα χωρίς διακοπές και σε πραγματικό χρόνο». Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του ΓΚΠΔ «το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητά την απευθείας διαβίβαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από έναν υπεύθυνο επεξεργασίας σε άλλον, σε περίπτωση που αυτό είναι τεχνικά εφικτό».

³⁴⁹ Επισημαίνεται μάλιστα ότι το ΕΣΠΔ έκρινε ότι η DMA θα πρέπει να περιλαμβάνει ρητή νομική βάση για την ανταλλαγή των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την συνεργασία των σχετικών αρμόδιων αρχών με αρχές προστασίας δεδομένων.

³⁵⁰ Geradin D., Bania K. and Karanikioti T. (2022), ο. π., σελ. 5.

Γ. Συγκατάθεση

Η συγκατάθεση του τελικού χρήστη διαδραματίζει κεντρικό ρόλο επιτρέποντας στους gatekeepers να συμμετέχουν σε πρακτικές που θα απαγορεύονταν ελλείψει αυτής. Σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ η συγκατάθεση πρέπει να είναι ελεύθερη, συγκεκριμένη, εν πλήρει επιγνώσει και αδιαμφισβήτητη³⁵¹. Για να είναι ελεύθερη η συγκατάθεση, το υποκείμενο πρέπει να έχει πραγματική επιλογή και έλεγχο.³⁵² Ως εκ τούτου, δεν είναι έγκυρη η συγκατάθεση, εάν τα υποκείμενα συναινούν, επειδή δεν έχουν πραγματική επιλογή ή αισθάνονται υποχρεωμένα να συναινέσουν, διαφορετικά θα υποστούν αρνητικές συνέπειες. Ωστόσο, στο ψηφιακό περιβάλλον οι πλατφόρμες συχνά εξαρτούν τη χρήση των υπηρεσιών τους από τη συγκατάθεση των χρηστών σε εκτεταμένη επεξεργασία δεδομένων. Όταν μάλιστα οι πλατφόρμες χρησιμοποιούν χειριστικές πρακτικές για να λάβουν τη συγκατάθεση των χρηστών, σ' αυτή την περίπτωση η συγκατάθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ελεύθερη και εν πλήρει επιγνώσει³⁵³.

Η συγκατάθεση ως νόμιμη βάση όπως προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 2 στοιχείο β) και γ) της DMA είναι καταρχήν προβληματική, καθώς υφίσταται ανισορροπία στη σχέση μεταξύ των gatekeepers και των τελικών χρηστών³⁵⁴, ως εκ τούτου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται ελεύθερη παροχή συγκατάθεσης³⁵⁵. Η εν λόγω ανισορροπία έγκειται στο γεγονός ότι η ισχύς των μεγάλων επιγραμμικών πλατφορμών βασίζεται ολοένα και περισσότερο στην υπερβολική συγκέντρωση προσωπικών δεδομένων. Εντούτοις, ορισμένοι μελετητές υποστήριξαν ότι η συγκατάθεση του χρήστη μπορεί να χαρακτηριστεί ελεύθερη ακόμα και όταν υφίσταται η ανισορροπία στη σχέση μεταξύ του gatekeeper και του χρήστη, στην περίπτωση που ο τελευταίος δίδει περισσότερη αξία στην κοινωνική του ζωή παρά στην

³⁵¹ Βλ. Άρθρο 4 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/679.

³⁵² Η Γερμανική Αρχή Ανταγωνισμού έκρινε ότι η πολιτική του Facebook αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα συνιστά κατάχρηση εξουσίας της δεσπόζουσας θέσης του, καθώς δεν υφίσταται πραγματική συγκατάθεση, όταν η τελευταία αποτελεί εξαρχής προϋπόθεση για τη χρήση του κοινωνικού δικτύου της Facebook. Bundeskartellamt, "Bundeskartellamt prohibits Facebook from combining user data from different sources", 7 February 2019, διαθέσιμο σε: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2019/07_02_2019_Facebook.html [Τελευταία προβολή: 10.06.2023].

³⁵³ Davola A. & Malgieri G. (2022), *Data, power and competition law: the (im)possible mission of the DMA?*, σελ. 5.

³⁵⁴ Στην ψηφιακή αγορά οι συμβάσεις σπάνια αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και οι τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες υπαγορεύονται από τους μεγάλους παίκτες. Demircan M. (2022), *The DMA and the GDPR: Making Sense of Data Accumulation, Cross-Use and Data Sharing Provisions*, σελ. 14.

³⁵⁵ Demircan M. (2022), *ο.π.*, σελ. 5.

ιδιωτική του ζωή στο ψηφιακό περιβάλλον.³⁵⁶ Σημειώνεται τέλος ότι η διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 5 της DMA έχει επικριθεί από αρκετούς επιστήμονες, καθώς υποδηλώνει ότι η διαφήμιση αποτελεί τον μοναδικό σκοπό επεξεργασίας δεδομένων, ενώ πίσω από την προβολή μιας διαφήμισης κρύβονται διάφορες πράξεις επεξεργασίας.

Δέον είναι να υπογραμμιστεί πάντως ότι η DMA παρέχει ορισμένες εγγυήσεις ορθής εφαρμογής των διατάξεων του ΓΚΠΔ περί συγκατάθεσης, καθώς απαιτεί ρητά από τους gatekeepers να προσφέρουν στους χρήστες μια λιγότερη εξατομικευμένη αλλά ισοδύναμη εναλλακτική λύση της υπηρεσίας και να μην εξαρτούν την χρήση της βασικής υπηρεσίας της πλατφόρμας από τη συγκατάθεση του τελικού χρήστη³⁵⁷. Επίσης, οι gatekeepers, όταν ζητούν συγκατάθεση, θα πρέπει να παρουσιάζουν εκ των προτέρων μια φιλική προς χρήστη λύση για να χορηγήσει ή να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του³⁵⁸. Σύμφωνα μάλιστα με το άρθρο 5 παρ. 2 σε περίπτωση που ο τελικός χρήστης αρνηθεί ή ανακαλέσει τη συγκατάθεση, ο πυλωρός δεν επαναλαμβάνει το αίτημά του για συγκατάθεση για τον ίδιο σκοπό περισσότερες από μία φορές εντός περιόδου ενός έτους. Είναι έκδηλο ότι όλες αυτές οι διασφαλίσεις ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ. Ωστόσο, ο τρόπος εφαρμογής των διατάξεων της DMA θα καθορίσει κατά πόσο τηρούνται επί της ουσίας οι αρχές που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ και πιο συγκεκριμένα η ελαχιστοποίηση των δεδομένων και ο περιορισμός του σκοπού³⁵⁹.

Η συγκατάθεση³⁶⁰ επίσης θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη, επομένως οι τελικοί χρήστες θα πρέπει να ενημερώνονται για τα δεδομένα που κοινοποιούνται σε τρίτους, την ταυτότητα των τρίτων και τον σκοπό επεξεργασίας των δεδομένων. Είναι όμως αμφίβολο αν το πρότυπο αυτό μπορεί να τηρηθεί στην πράξη. Εγείρονται σε κάθε περίπτωση ερωτήματα σχετικά με την ικανότητα των χρηστών να δίνουν έγκυρη συγκατάθεση και κατά

³⁵⁶ Davola A. & Malgieri G. (2022), *ο.π.*,σελ. 4.

³⁵⁷ Βλ. Αιτιολογική σκέψη 36 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³⁵⁸ Βλ. Αιτιολογική σκέψη 37 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³⁵⁹ Geradin D., Bania K. and Karanikioti T. (2022), *The interplay between the Digital Markets Act and the General Data Protection Regulation*, σελ. 11.

³⁶⁰ Με την υπ' αριθμ. 2018-042 απόφαση της, η Γαλλική Αρχή Προστασίας Δεδομένων (CNIL) έκρινε ότι ο μηχανισμός λήψης συγκατάθεσης που χρησιμοποιούσε η εταιρεία Vectaury δεν συμμορφωνόταν με τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ για τη συγκατάθεση και επέβαλε στην εν λόγω εταιρεία συστάσεις με τις οποίες τη διέταξε να τροποποιήσει το σχετικό μηχανισμό και να διαγράψει όλα τα δεδομένα που είχε συλλέξει με τον μηχανισμό αυτό.

πόσο η πρόβλεψη περί συγκατάθεσης δεν θα αναιρέσει τον στόχο της DMA να διασφαλίσει δίκαιες και ανταγωνιστικές αγορές³⁶¹.

Δ. Αρχή ελαχιστοποίησης δεδομένων

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 10 της DMA οι πυλωροί παρέχουν πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνο όταν τα δεδομένα συνδέονται άμεσα με τη χρήση από τους τελικούς χρήστες των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρει ο σχετικός επαγγελματίας χρήστης μέσω της βασικής υπηρεσίας πλατφόρμας και όταν οι τελικοί χρήστες έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους στο διαμοιρασμό. Η διατύπωση αυτή παραπέμπει σιωπηρά στην αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, περιορίζοντας τα δεδομένα που κοινοποιούνται σε εκείνα που συνδέονται άμεσα με την χρήση από τους τελικούς χρήστες. Παραμένει όμως ασαφής ο εννοιολογικός προσδιορισμός των δεδομένων που σχετίζονται άμεσα με τη χρήση της βασικής υπηρεσίας της πλατφόρμας. Η εντοπισθείσα ασάφεια εγκυμονεί κινδύνους για την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προστασίας προσωπικού χαρακτήρα. Μάλιστα, εντοπίζεται δυσκολία στην εφαρμογή της αρχής ελαχιστοποίησης στην περίπτωση συνόλου δεδομένων που περιλαμβάνει δεδομένα προσωπικού και μη προσωπικού χαρακτήρα³⁶².

Παρόλο που η παράγραφος 8 του άρθρου 7 του υπό εξέταση Κανονισμού ορίζει ότι «ο πυλωρός συλλέγει και ανταλλάσσει με τον πάροχο υπηρεσιών διαπροσωπικών επικοινωνιών ανεξαρτήτως αριθμών που υποβάλλει αίτημα για διαλειτουργικότητα μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τελικών χρηστών που είναι απολύτως αναγκαία για την παροχή αποτελεσματικής διαλειτουργικότητας», η νομική φύση της διατάξης αυτής παραμένει σε ένα βαθμό ασαφής, καθώς δεν διευκρινίζεται ρητά ποια είναι τα απολύτως αναγκαία δεδομένα για την παροχή αποτελεσματικής διαλειτουργικότητας³⁶³. Μάλιστα, ο ΕΣΠΔ πρότεινε την προσθήκη στην DMA απαιτήσεων διαλειτουργικότητας, ώστε να προωθηθεί ένα ψηφιακό περιβάλλον πιο ανοικτό στον ανταγωνισμό και να καταστεί ευκολότερη για τα άτομα η επιλογή μεταξύ υπηρεσιών που προσφέρουν καλύτερη προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Παρατηρείται ότι η έννοια της διαλειτουργικότητας συναντάται σε

³⁶¹ Geradin D. , Bania K. and Karanikioti T. (2022), *ο.π.*, σελ. 13.

³⁶² Muhammed Demircan M. (2022), *The DMA and the GDPR : Making Sense of Data Accumulation, Cross-Use and Data Sharing Provisions*, σελ. 10.

³⁶³ Christina Etteldorf C. (2022), *DMA-Digital Markets Act or Data Markets Act?*, 8 EUR. DATA PROT. L. REV. 255, σελ. 259.

αρκετές διατάξεις του τελικού κειμένου του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 και συγκεκριμένα στις αιτιολογικές σκέψεις 55, 57, 64, 70, 96, 99, 105 και στα άρθρα 5 παρ. 7, 6 παρ. 4 και 7.

Ε. Τελικές Παρατηρήσεις

Ας επιτραπεί σ' αυτό το σημείο να αναφερθεί πως ορισμένες κυρώσεις που προβλέπονται από τον ΓΚΠΔ έχουν ήδη επιβληθεί σε επιχειρήσεις που πολύ πιθανό να οριστούν ως πυλωροί και ορισμένες από αυτές τις κυρώσεις έχουν επίσης αντιμετωπίσει συμπεριφορές που εντάσσονται στο ρυθμιστικό πλαίσιο της DMA. Για παράδειγμα, η Γαλλική Αρχή Προστασίας Δεδομένων, CNIL επέβαλε πρόστιμο στην Amazon και Google για παράνομη εγκατάσταση cookies χωρίς προηγούμενη συγκατάθεση των χρηστών. Αντίστοιχα, η ιρλανδική αρχή επέβαλε πρόστιμο 225 εκατομμυρίων ευρώ στην WhatsApp για παραβίαση διατάξεων περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Ωστόσο, αρκετές διαδικασίες κατά μεγάλων παρόχων ήταν ανοικτές για μεγάλο χρονικό διάστημα ή δεν κινήθηκαν εξαρχής³⁶⁴. Τίθεται λοιπόν ο προβληματισμός κατά πόσο μια τακτική του gatekeeper θα μπορεί να τιμωρηθεί τόσο με βάση τις διατάξεις της DMA, όσο και με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ.

Εν κατακλείδι, είναι βέβαιο πως θα προκύψουν διάφορα ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925. Σε κάθε περίπτωση, κρίνεται απαραίτητο να επιτευχθεί μια καλύτερη και πιο αρμονική συνύπαρξη των επιμέρους τομέων, ήτοι της προστασίας των καταναλωτών, του δικαίου του ανταγωνισμού και του δικαίου προστασίας των δεδομένων που συγκεντρώνονται στο πλαίσιο της DMA.

³⁶⁴ Christina Etteldorf C. (2022), *ο.π.*, σελ. 261.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η δέσμη μέτρων για τις ψηφιακές υπηρεσίες³⁶⁵ στοχεύει στην δημιουργία ενός ασφαλέστερου ψηφιακού χώρου, στον οποίο θα προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των χρηστών των ψηφιακών υπηρεσιών³⁶⁶. Οι δύο Κανονισμοί (ΕΕ) 2022/1925 και 2022/2065 αποτελούν αναγνώριση της ανάγκης για συντονισμένη προσέγγιση της νομοθεσίας³⁶⁷ και στοχεύουν να μειώσουν τις διαφορές μεταξύ αποκλινοσών εθνικών νομοθεσιών μέσω της ουσιαστικής εναρμόνισης. Προορίζονται να λειτουργούν με συνοχή, δεδομένου μάλιστα ότι είναι πολύ πιθανό ένας πάροχος επιγραμμικής πλατφόρμας να υπόκειται ταυτόχρονα στις υποχρεώσεις της DSA και DMA³⁶⁸. Λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι πολλές από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται αποτελούν σημαντικές νομικές και πολιτικές καινοτομίες, οι ρυθμιστικές αρχές, οι εταιρείες και εν γένει η κοινωνία θα πρέπει να αναπτύξουν νέες διαδικασίες προκειμένου να εξασφαλίσουν την κατάλληλη εφαρμογή τους.³⁶⁹

Ωστόσο, στο ψηφιακό περιβάλλον και την εποχή των Big Data αναδύονται νέες πηγές διακινδύνευσης αναφορικά με τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και την ιδιωτικότητα του ατόμου. Μάλιστα, η μεταβλητότητα του πλαισίου, εντός του οποίου χρησιμοποιούνται προσωπικά δεδομένα, αποτελεί αναμφισβήτητα ένα προβληματικό ζήτημα για τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων.³⁷⁰ Στην ολόένα και εξελισσόμενη ψηφιακή οικονομία, οι χρήστες διαθέτουν τα προσωπικά δεδομένα τους, προκειμένου να έχουν πρόσβαση σε ψηφιακές υπηρεσίες, ως εκ τούτου η παροχή προσωπικών δεδομένων έχει καταστεί πηγή εσόδων για τους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών³⁷¹. Με άλλα λόγια, τα προσωπικά δεδομένα αποτελούν το οξυγόνο της ψηφιακής κοινωνίας και το νέο οικονομικό

³⁶⁵ Ήτοι οι Πράξεις DSA και DMA.

³⁶⁶ Tobias Lutzi T. (2023), *The Scope of the Digital Services Act and Digital Markets Act Thoughts on the Conflict of Laws*, University of Augsburg, σελ. 1.

³⁶⁷ Grynwajc S. , (2023) *What is the New EU Digital Services Act and What Does it Mean for You?*.

³⁶⁸ Berrak Genç-Gelgeç B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Would the DSA and the DMA work coherently?*, *Journal of Law, Market & Innovation*, Vol. 1- Issue 3/2022, σελ. 103.

³⁶⁹ Ederson L. , Graef I., Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University, σελ. 7.

³⁷⁰ Μήτρου Α. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 80.

³⁷¹ Τάχια Κ. (2022), *Τα Προσωπικά Δεδομένα ως αντάλλαγμα σε σύμβαση, Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής*, Τ.1 (2022) E-ISSN : 2732-6004, σελ. 2.

αντάλλαγμα³⁷² για την παροχή ενός «πλεονεκτήματος» στους αποδέκτες των ψηφιακών υπηρεσιών, το οποίο συναντάται σε τρεις τουλάχιστον μορφές : α) «δωρεάν» ή εκπτώτικη παροχή επιγραμμικών υπηρεσιών, β) «δωρεάν» ή εκπτώτικη παροχή διαδικτυακού περιεχομένου, γ) δωρεάν ή εκπτώτικη παροχή μιας «εκτός σύνδεσης» υπηρεσίας.³⁷³ Σημειώνεται δε πως σύμφωνα με τον ΕΕΠΔ η αντιμετώπιση των προσωπικών δεδομένων ως οικονομικού ανταλλάγματος υπονομεύει τη φύση των προσωπικών δεδομένων και τα καθιστά οικονομικό αγαθό.

Οι κανόνες που επιβάλλονται μέσω της DSA θα έχουν αναμφισβήτητα σαφή αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα, τις δημοκρατικές αξίες καθώς και στην ιδιωτικότητα των αποδεκτών μιας ψηφιακής υπηρεσίας. Παρόλο που στην αιτιολογική σκέψη 10 και στο άρθρο 2 της DSA προβλέπεται ότι ο Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 δεν θίγει τις διατάξεις του ΓΚΠΔ και την Οδηγία 2002/58/ΕΚ, εντοπίζονται ορισμένα σημεία του Κανονισμού που δεν συμβαδίζουν πλήρως με τις αρχές που ορίζονται στον ΓΚΠΔ.

Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη διαφάνεια και να παρέχονται επαρκείς εγγυήσεις στις περιπτώσεις στοχευμένης διαφήμισης και κατάρτισης προφίλ, προκειμένου να εφαρμόζονται οι αρχές που προβλέπει ο ΓΚΠΔ. Μάλιστα, ο ΕΕΠΔ τάχθηκε υπέρ μιας ρύθμισης που προβλέπει λιγότερο παρεμβατικές μορφές διαφημίσεις και μιας σταδιακής μελλοντικής απαγόρευσης της στοχευμένης διαφήμισης. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον ΕΕΠΔ τα συστήματα συστάσεων δεν θα πρέπει να βασίζονται σε κατάρτιση προφίλ, δεδομένου ότι δεν πληρούνται οι αρχές που προβλέπει ο ΓΚΠΔ. Επιπροσθέτως, υφίσταται η ανάγκη συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ σε περίπτωση που οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης λάβουν εντολές να ενεργήσουν κατά του παράνομου περιεχομένου³⁷⁴ και ειδικότερα να εξασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ελαχιστοποίησης δεδομένων, του σκοπού της επεξεργασίας καθώς και ενός από τους προβλεπόμενους λόγους νόμιμης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Αντίστοιχη ανάγκη συμμόρφωσης επιβάλλεται και στην περίπτωση του άρθρου 16 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

Συναφώς, εντοπίζεται αλληλεπίδραση μεταξύ της DMA και του ΓΚΠΔ, καθώς πολλές διατάξεις της DMA αφορούν σε πρακτικές των gatekeepers σχετικά με τη χρήση

³⁷² Κανέλλος Α. Ι.(2020) , *The GDPR handbook*, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 371.

³⁷³ Șerban A. , Barbosa Teixeira C. (2021), *Data Protection and Digital Services – European Union Perspectives*, σελ. 314.

³⁷⁴ Άρθρο 9 Κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065.

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σύντομα θα προκύψουν ερωτήματα σχετικά με το πώς διάφορες υποχρεώσεις που προβλέπονται είναι συμβατές με τον ΓΚΠΔ³⁷⁵ καθώς και κατά πόσο οι gatekeepers μπορούν να συμμορφώνονται και με τους δύο Κανονισμούς.³⁷⁶ Μάλιστα, η σύγκρουση του δικαίου του ανταγωνισμού από την μία πλευρά και της ελαχιστοποίησης των δεδομένων από την άλλη είναι προφανής.³⁷⁷

Ειδικότερα, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 9 της DMA που ορίζει την υποχρέωση φορητότητας δεδομένων είναι πιο εκτεταμένο σε σχέση με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 του ΓΚΠΔ, δεδομένου ότι το άρθρο 6 παρ. 2 καλύπτει την φορητότητα και μη προσωπικών δεδομένων αλλά και παράγωγων δεδομένων. Διαφορές εντοπίζονται και νόμιμη βάση επεξεργασίας δεδομένων, στην οποία βασίζεται το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων³⁷⁸. Επίσης, η συγκατάθεση του τελικού χρήστη αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου οι gatekeepers να συμμετέχουν σε πρακτικές που διαφορετικά θα απαγορεύονταν³⁷⁹. Ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκατάθεση είναι ελεύθερη όταν αποτελεί μη διαπραγματεύσιμο μέρος των όρων και προϋποθέσεων των επιγραμμικών πλατφορμών.

Συμπερασματικά, επικροτείται το γεγονός ότι τόσο η DSA όσο και η DMA στοχεύουν στον περιορισμό συγκέντρωσης εξουσίας των μεγάλων εταιρειών τεχνολογίες και στην προώθηση μεγαλύτερης προστασίας αναφορικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών στο διαδίκτυο. Στην παρούσα διπλωματική εργασία διαπιστώθηκε πως έχει καταβληθεί από την πλευρά της ΕΕ σημαντική προσπάθεια, προκειμένου οι ως άνω Κανονισμοί να διασφαλίζουν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών και ειδικότερα την προστασία των προσωπικών δεδομένων τους. Ωστόσο, ορισμένες διατάξεις τόσο της DSA

³⁷⁵ Μολονότι στην αιτιολογική σκέψη 12 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925 ορίζεται ότι ο εν λόγω Κανονισμός θα πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς θίγει τους κανόνες που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, προκύπτουν προβληματισμοί σχετικά με το κατά πόσο μπορεί να επιτευχθεί η αρμονική συνύπαρξη των δύο Κανονισμών.

³⁷⁶ Geradin D., Bania K. and Karanikioti T. (2022), *The interplay between the Digital Markets Act and the General Data Protection Regulation*,σελ. 1.

³⁷⁷ Podszun R. (2022), *Should Gatekeepers Be Allowed to Combine Data? Ideas for Art. 5 (a) of the Draft Digital Markets Act*, Oxford, GRUR International,71(3), σελ. 204.

³⁷⁸ Στο άρθρο 20 παρ. 1 του ΓΚΠΔ ορίζεται ότι το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων καλύπτει τα δεδομένα που έχουν υποστεί επεξεργασία βάσει σύμβασης ή συγκατάθεσης.

³⁷⁹ Βλ. άρθρο 5 και 6 της DMA.

όσο και της DMA δεν συμβαδίζουν πλήρως με τις επιταγές που προβλέπει ο ΓΚΠΔ³⁸⁰. Οι εννοιολογικές ασάφειες μάλιστα που εντοπίστηκαν σε διατάξεις των δύο Κανονισμών εντείνουν ακόμα περισσότερο τις ανησυχίες σχετικά με την ορθή ή μη ερμηνεία και εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων.

Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία των αρμόδιων εποπτικών αρχών με τις αρχές προστασίας δεδομένων αλλά και η αρμονική συνύπαρξη του δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων με το δίκαιο καταναλωτή και το δίκαιο του ανταγωνισμού. Παράλληλα, θα πρέπει να παρέχονται κατάλληλες εγγυήσεις για την εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου προστασίας προσωπικών δεδομένων των ψηφιακών χρηστών αλλά και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας³⁸¹ και της λογοδοσίας των επιγραμμικών πλατφορμών, οι οποίοι συχνά θεωρούνται υπεύθυνοι επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία. Καθοριστικής συμβολής κρίνεται η έκδοση από την Επιτροπή κατευθυντήριων γραμμών³⁸² για τις πτυχές του Κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή του και να επιτευχθεί η ασφάλεια δικαίου ιδίως στο μεταβαλλόμενο επιγραμμικό περιβάλλον. Εξίσου καίριας σημασίας θεωρείται η στάση των ψηφιακών χρηστών αναφορικά με την προστασία της ιδιωτικότητάς τους και ειδικότερα με την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. Όσο οι καταναλωτές αποκτούν μεγαλύτερη επίγνωση των σχετικών κινδύνων με την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής, τόσο θα ελαχιστοποιούν στο αναγκαίο μέτρο το ψηφιακό τους αποτύπωμα.³⁸³ Σε κάθε περίπτωση οι δύο Πράξεις θα πρέπει να εφαρμοστούν υπό το φως των διατάξεων τόσο της ΕΣΔΑ όσο και του ΓΚΠΔ, προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκές επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ψηφιακών χρηστών. Μένει λοιπόν να δούμε στην πράξη πώς εν τέλει θα ερμηνευθούν και θα εφαρμοστούν οι σχετικές με το δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων διατάξεις των δύο Πράξεων, ήτοι DSA και DMA.

³⁸⁰Ειδικότερα με την αρχή σκοπού επεξεργασίας, αρχή ελαχιστοποίησης δεδομένων, αρχή διαφάνειας, νομότυπη παροχή συγκατάθεσης, δικαίωμα ενημέρωσης, δικαίωμα στη φορητότητα.

³⁸¹ Ιδίως διαφάνεια αναφορικά με τον τρόπο λήψης συγκατάθεσης του ψηφιακού χρήστη. Human S. and Cech F. (2020), *A Human-centric Perspective on Digital Consenting: The Case of GAFAM*, ePubwu Institutional Repository, Wirtschafts Universitat Wien Vienna University of Economics and Business, σελ. 18.

³⁸² Άρθρου 47 του Κανονισμού (ΕΕ) 2022/1925.

³⁸³ Quach S., Thaichon P., Martin K., Weaven S., Palmatier R. (2022), *Digital technologies: tensions in privacy and data*, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 50:1299–1323, σελ. 1310,1311.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Ελληνική Βιβλιογραφία

Συγγράμματα

1. Γιαννόπουλος Γ.(2018), *Εισαγωγή στη Νομική Πληροφορική*, Νομική Βιβλιοθήκη
2. Κανέλλος Λ. Ι. (2020), *The GDPR HANDBOOK*, Νομική Βιβλιοθήκη
3. Κοτσαλής Λ., Μενουδάκος Κ.(2021), *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων(GDPR), Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή*, Νομική Βιβλιοθήκη
4. Μήτρου Λ. (1999), *Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων*, Εκδόσεις Σάκκουλα
5. Μήτρου Λ., Λαμπρινουδάκης Κ., Γκρίτζαλης Σ., Κάτσικας Σ. (2010), *Η προστασία της Ιδιωτικότητας στην Πληροφορική και τις Επικοινωνίες -Η νομική διάσταση*, εκδόσεις Παπασωτηρίου
6. Μήτρου Λ. (2017), *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, νέο δίκαιο- νέες υποχρεώσεις- νέα δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα
7. Χριστοδούλου Κ. (2020), *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, Νομική Βιβλιοθήκη

Αρθρα-Μελέτες

1. Αλεξανδροπούλου- Αιγυπτιάδου Ε. (2008), *Κοινωνία της πληροφορίας και νομική προστασία των προσωπικών δεδομένων της οικογένειας και των μελών της*, Ανάτυπο από το περιοδικό «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ», τόμος 49ος, τεύχος 3ο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή
2. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου Ε. (2019), *Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 και τον ν. 4624/2019*
3. Ετήσια Έκθεση 2020, Αρχή Προστασίας Δεδομένων, Αθήνα 2021
4. Κανέλλος Γ. Π. (2021), *Νέοι κανόνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τις ψηφιακές πλατφόρμες - Ριζικές αλλαγές στο ψηφιακό τοπίο*
5. Μήτρου Λ. (2004), *Ιδιωτικότητα στο WEB 2.0. ΔΙΤΕ (π ΔΙΜΕΕ) (3)*

6. Μήτρου Λ. (2017), Άρθρο 9Α, Ανάπτυπο από το συλλογικό έργο «Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία», Εκδόσεις Σάκκουλα
7. Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων (2010), Γνώμη 2/2010 σχετικά με την επιγραμμική συμπεφορική διαφήμιση
8. Ο νέος Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) (2018), Εφαρμογή και προκλήσεις για τις επιχειρήσεις στην εποχή της ψηφιοποίησης, ΣΕΒ, Μια πρωτοβουλία της Ομάδας Εργασίας του ΣΕΒ για τα Προσωπικά Δεδομένα, Αθήνα
9. Παπαντζίκου Ζ. (2021), Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο – Fake news- Διάδοση και Αντιμετώπιση, Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής, Τ. 2
10. Τάχια Κ. (2022), Τα Προσωπικά Δεδομένα ως αντάλλαγμα σε σύμβαση, Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής

Διπλωματικές εργασίες

1. Διπλωματική εργασία της Ιακωβίδου Μ. (2018), Προσωπικά δεδομένα και δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη, Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών(ΔΠΜΣ) «Δίκαιο και Πληροφορική» Τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Τμήματος Νομικής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Θεσσαλονίκη
2. Διπλωματική εργασία της Μποβολή Ι. Π.(2017), «Το δικαίωμα του υποκειμένου κατά της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», Νομική Σχολή Ενιαίο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κατεύθυνση : Αστικού Δικαίου Πανεπιστημιακό Έτος: 2016-2017,ΕΚΠΑ,Αθήνα
3. Διπλωματική εργασία της Τριανταφύλλου Β. (2018), Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στο χώρο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών : Νομικές πτυχές, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στα Πληροφορικά Συστήματα, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
4. ΚΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ του Τσίτσιρα Χ. (2018), ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΟΙΚΗΣΗΣ, «Προτεινόμενος Κανονισμός e-Privacy για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες», Αθήνα

II. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Αρθρα-Μελέτες

1. Agencia Espanola Proteccion Datos (2020), *GDPR compliance of processings that embed Artificial Intelligence An introduction*
2. Article 29 Data Protection Working Part (2017), *Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679*
3. Baldin A. (2022), *EU: Unpacking the EU's suite of new era digital legislation – Part four: the DSA*
4. Bridging the DMA and the GDPR – Comments by the Centre for Information Policy Leadership on the Data Protection Implications of the Draft Digital Markets Act (2021), CIPL
5. Broadbent M. (2020), *The Digital Services Act, the Digital Markets Act, and the New Competition Tool*, Center for strategic and international studies
6. Buiten M. C. (2021), *The Digital Services Act From Intermediary Liability to Platform Regulation*
7. Carvalho J. M., Lima F. A., Farinha M. (2021), *Introduction to the Digital Services Act, Content Moderation and Consumer Protection*, Revista De Direito E Tecnologia, Vol 3., No 1
8. Chiarella M. L. (2022), *Digital Market Act(DMA) and Digital Services Act (DSA): New Rules for EU Digital Environment*, Athens Journal of Law
9. Davola A. & Malgieri G. (2022), *Data, power and competition law: the (im)possible of the DMA?*
10. Demircan M. (2022), *The DMA and the GDPR: Making Sense of Data Accumulation, Cross-Use and Data Sharing Provisions*
11. DSA: Council gives final approval to the protection of users' rights online (2022) , European Council, Press release, Council of the European Union
12. Duivenvoorde B.& Catalina Goanta C. (2023), *The Regulation of Digital Advertising under the DSA: A critical Assessment*
13. Ederson L. , Graef I, Lancieri F. (2023), *Access to data and algorithms: for an effective DMA and DSA implementation*, Centre on Regulation in Europe, Tilburg University
14. Estella F. D. (2023), *The DMA: a new Regulation for -or against- Digital Market in the EU*

15. Etteldorf C. (2022), *DMA-Digital Markets Act or Data Markets Act?*, 8 EUR. DATA PROT. L. REV. 255
16. European Data Protection Board(2021), *Statement on the Digital Services Package and Data Strategy*
17. Geradin D., Bania K. and Karanikioti T. (2022), *The interplay between the Digital Markets Act and the General Data Protection Regulation*
18. Genc- Gelgec B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Will the DSA Correct Its Predecessor's Deficiencies?*, *Croatian Yearbook of European Law and Policy*
19. Genc- Gelgec B. (2022), *Regulating Digital Platforms: Would the DSA and the DMA work coherently?*, *Journal of Law, Market & Innovation*, Vol. 1- Issue 3/2022
20. Grynwajc S. , (2023) *What is the New EU Digital Services Act and What Does it Mean for You?*
21. Haswell P. and Tung G.(2023), *European Union: The EU Digital Services Act*
22. Hoboken J. V., Quitais J. P. , Appelman N. , Fah R., Buri I. & Straub M. (2023), *Putting the DSA into Practice, Enforcement, Access to Justice and Global Implications*, *Verfassungsbooks*
23. Human S. and Cech F. (2020), *A Human-centric Perspective on Digital Consenting: The Case of GAFAM*, ePubwu Institutional Repository, Wirtschafts Universitat Wien Vienna University of Economics and Business
24. Karjalainen T. (2022), *The battle of power: Enforcing data protection law against companies holding data power*, *Computer Law and Security Review* 47 105742
25. Leerssen P. (2023), *An end to shadow banning? Transparency rights in the Digital Services Act between content moderation and curation*, University of Amsterdam, Institute for Information Law, Netherlands, *Computer Law & Security Review* 48 105790
26. Lutzi T. (2023), *The Scope of the Digital Services Act and Digital Markets Act Thoughts on the Conflict of Laws*, University of Augsburg
27. Maroni M. (2023), *'Mediated transparency' : The Digital Services Act and the legitimization of platform power*, forthcoming in *(In)visible European Government: Critical Approaches to Transparency as an Ideal and a Practice*, University of Helsinki - Faculty of Law

28. Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act (2021), European Data Protection Supervisor
29. Opinion 2/2021 on the Proposal for a Digital Markets Act (2021), European Data Protection Supervisor
30. Ortolani P. (2022), *The resolution of content moderation disputes under the Digital Services Act*, 2 Giustizia Consensuale
31. Papakonstantinou V. (2022), *States as platforms following the new EU regulations on online platforms*, Wilfries Martens Centre for European Studies, European View
32. Pehlivan C., Church P. (2023), *The EU Digital Services Act: A new era for online harms and intermediary liability*
33. Petit N. (2021), *The Proposed Digital Markets Act (DMA): A Legal and Policy Review*, Journal of European Competition Law and Practice, Vol. 12, No. 7
34. Podszun R. (2022), *Should Gatekeepers Be Allowed to Combine Data? Ideas for Art. 5 (a) of the Draft Digital Markets Act*, Oxford, GRUR International, 71(3)
35. Policy Department for Economic (2022), Scientific and Quality of Life Policies Directorate-General for Internal, *Policies Identification and assessment of existing and draft Eu legislation in the digital field*, European Parliament
36. Politou E., E. Alepis, C. Patsakis (2018), *Forgetting personal data and revoking consent under the GDPR: Challenges and Proposed Solutions*, Journal of Cybersecurity
37. Pop F., Grant L., Bezemer J. (2022), *The Digital Markets Act : more choice and improved data protection for users ?*, EIPA
38. Quach S., Thaichon P., Martin K., Weaven S., Palmatier R. (2022), *Digital technologies: tensions in privacy and data*, Journal of the Academy of Marketing Science, 50:1299–1323
39. Quinn J. (2021), *Regulating Big Tech: The Digital Markets Act and the Digital Services Act*, 2 Dublin L. & Pol. Rev. 2
40. Renda A. (2022), *Can the EU Digital Markets Act achieve its goals?*, Centre for European Policy Studies and European University Institute, School Of Transnational Governance
41. Serban A., Claudio Barbosa Teixeira (2021), *Data Protection and Digital Services*

42. Standing up against illegal content, European Council, Council of European Union
43. Turillazi A., Taddeo M., Floridi L., Casolari F.(2023), *The Digital Services Act: an analysis of its ethical, legal, and social implications*, Law, Innovation and Technology
44. Vergnolle S. (2021), *Enforcement of the DSA and the DMA : What did we learn from the GDPR?*, VerfBlog
45. Waem H. (2022), *Who's who under the DMA, DSA, DGA and Data Act?*, DLA Piper
46. Wilman F. (2022), *The Digital Services Act (DSA): An overview*, European Commission

III. Ιστότοποι

1. Επιβολή της πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες: η Επιτροπή εγκαινιάζει το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την αλγοριθμική διαφάνεια (2023), διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_2186
2. Νέες υποχρεώσεις για τους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών - Τα «πρέπει» και τα «μη» για τους «κλειδοκράτορες» του διαδικτύου, διαθέσιμο σε: <https://www.lawspot.gr/nomikane/dsa-kai-dma-egkrithikan-oi-neoi-kanones-stin-ee-gia-tis-psifiakes-ypiresies-kai-agores/>
3. Πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες: η Επιτροπή ορίζει τις πρώτες πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες και μηχανές αναζήτησης(2023), διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_2413
4. ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΙΑΚΈΣ ΥΠΗΡΕΣΊΕΣ: Οδηγίες σχετικά με την απαίτηση δημοσίευσης αριθμών χρηστών,(2023), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σελ. 5. διαθέσιμο σε <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/library/dsa-guidance-requirement-publish-user-numbers>
5. Digital Services Act και ελευθερία έκφρασης: Καινοτομίες, περιορισμοί και ερωτηματικά, διαθέσιμο σε: <https://lawyermagazine.gr/digital-services-act-kai-elftheria-ekfrasis/>

IV. Νομοθετικά Κείμενα

1. Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/EK

2. Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα (πράξη για τις ψηφιακές αγορές)
3. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/2065 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες)
4. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/1925 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Σεπτεμβρίου 2022 σχετικά με διεκδικήσιμες και δίκαιες αγορές στον ψηφιακό τομέα και για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2019/1937 και (ΕΕ) 2020/1828 (Πράξη για τις Ψηφιακές Αγορές)
5. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΫ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)
6. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/1150 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Ιουνίου 2019 για την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης
7. Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την κατάργηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ (κανονισμός για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)
8. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/868 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 30ής Μαΐου 2022 σχετικά με την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση δεδομένων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724 (πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων)
9. Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ (ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ) ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

10. ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών

11. ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/1535 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9ης Σεπτεμβρίου 2015 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών

12. ΟΔΗΓΙΑ 2000/31/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)

13. ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2019/790 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ

14. ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2019/770 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Μαΐου 2019 σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για την προμήθεια ψηφιακού περιεχομένου και ψηφιακών υπηρεσιών

15. ΝΟΜΟΣ 4624/2019 Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ.Α'137/29-08-2019)

16. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4961 ΦΕΚ Α 146/27.7.2022 Αναδυόμενες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις

17. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4996 ΦΕΚ Α 218/24.11.2022 Καθορισμός κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για ορισμένες επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, με τη διατήρηση υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην ψηφιακή ενιαία αγορά και με το δικαίωμα του δημόσιου δανεισμού και την αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία Τροποποίηση ν. 2121/1993 και ν. 4481/2017 Ενσωμάτωση των Οδηγιών (ΕΕ) 2019/789, (ΕΕ) 2019/790 και 2006/115/ΕΚ

V. Νομολογία

1. C-275/06 (Promusicae κατά Telefonica de Espana SAU)
2. C-131/12 (Google Spain SL και Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos, AEPD και Mario Costeja González)
3. C-398/15 (Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce κατά Salvatore Manni)
4. C-673/2017 (Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände-Verbraucherzentrale Bundesverband eV κατά Planet 29 GmbH)
5. C-682/18 Frank Peterson κατά Google LLC κλπ.)
6. C-683/18 (Elsevier Inc. κατά Cyando AG)
7. C-401/19 Δημοκρατία της Πολωνίας κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
8. 29/2018 ΑΠΔΠΧ
9. 05/2020 ΑΠΔΠΧ